
**ВИДАННЯ
ХАРКІВСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ
ГРУПИ**

**1992–
2020**

<http://library.khpg.org>
<http://archive.khpg.org>
<http://khpg.org>

distribution.hr.publisher@gmail.com

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

Бюлетень «Права людини» виходить з 1993 р. тричі на місяць українською мовою та з 1997 р. щомісячно англійською мовою, з 1999 р. один з випусків присвячений громадянській освіті. Станом на 1 листопада 2012 вийшло 645 випусків українською мовою та 191 – англійською.

Щоквартальник **«Свобода висловлювань і приватність»** виходив у 1999–2005 рр., поновлений у 2010 р. Загалом вийшло 45 чисел.

Спеціальні випуски інформаційно-аналітичного бюлетеня «Права людини».

Усі книжки виходять у кількості 1000 прим., якщо не вказано інше.

Випуск 1(29). *Шевченко О. Т. Нужна ли Украине смертная казнь.* (рос.). – Харьков: Фолио, 1997. – 96 с.

В специальном выпуске информационно-аналитического бюллетеня Харьковской правозащитной группы «Права людини» № 29 подробно излагаются различные аспекты проблемы смертной казни и убедительно доказывается необходимость ее отмены.

Ольга Шевченко – доцент Национальной академии внутренних дел, автор единственной в Украине кандидатской диссертации, посвященной смертной казни.

Книга будет полезна как специалистам-юристам, так и всем, кто интересуется проблематикой прав человека.

Випуск 2(30). Проти катувань. (укр.). – Харків: Фоліо, 1997. – 200 с.

Друкуються тексти Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки й покарання та Європейської Конвенції з аналогічною назвою, тексти другої та третьої періодичної доповіді України Комітету ООН проти катувань, матеріали обговорення цих доповідей експертами Комітету, рекомендації Комітету щодо поліпшення ситуації з виконанням Конвенції, пояснення «Міжнародної Амністії» про роботу Комітету ООН проти катувань і складання незалежних звітів недержавними організаціями, коментарі «Міжнародної Амністії» та чотирьох українських правозахисних організацій до третьої періодичної доповіді України. До книжки включено також Європейську Конвенцію про права людини та додаткові протоколи до неї, пояснення щодо надання скарги до Європейської Комісії з прав людини про порушення Європейської Конвенції та звіт Спеціального доповідача Комітету ООН з прав людини пана Найджела С. Родлі про умови утримання в'язнів в пенітенціарних установах Російської Федерації.

Випуск 3(33). Європейські стандарти утримання в'язнів. (укр.). – Харків. Фоліо, 1998. – 112 с.

У спеціальному випуску інформаційно-аналітичного бюлетеня «Права людини» Харківської правозахисної групи – «Європейські в'язничні правила» і Сьома загальна доповідь про діяльність Європейського Комітету з запобігання катуванням та нелюдському чи принизливому поведінку або покаранню за період з 1 січня по 31 грудня 1996 р.

Випуск 4(36). Речицкий В. В. Свобода и государство. (рос.). – Харьков: Фолио, 1998. – 144 с.

Политико-правовые аспекты взаимоотношений гражданского общества и государства. Особое место отводится анализу феномена политической свободы и ее конституционным гарантиям. Приведен модельный проект «О гражданском (общественном) контроле за государственной деятельностью», в котором, в частности, предпринята попытка описать деятельность правозащитных общественных организаций на нормативном уровне.

Випуск 5(37). Речицкий В. В. Эссе о политике. (рос.). – Харьков: Фолио, 1998 – 112 с.

Излагаются современные представления политической науки и науки конституционного права о демократии, отдельных формах и видах политической активности и правам человека. Особое внимание уделено взаимоотношениям между политикой и конституционным правом в посттоталитарных странах.

Выпуск 6(38). Речицкий В. В. Конституционализм. Украинский опыт. (рос.). – Харьков: Фолио, 1998. – 160 с.

Украинский опыт. В книге анализируются феномены органической нормативности и так называемого конституционного «предправа». Рассмотрены истоки и интеллектуальные предпосылки украинского конституционализма. Дан анализ некоторых разделов Конституции Украины и приводится альтернативный модельный проект.

Випуск 7(39). Пільги військовослужбовцям, військовозобов'язаним, ветеранам військової служби, членам їх сімей. (укр.). – Київ–Харків, 1998. – 24 с.

Випуск 8(43). Права людини: моя власна думка. (укр.). – Харків: Фоліо, 1999. – 168 с.

Близько 30-и повних текстів та уривки з учнівських творів-есе учасників I та II Всеукраїнських конкурсів з прав людини.

Випуск 9(44). Гуманізація процесу виховання неповнолітніх засуджених в Україні. (укр.). – Харків: Фоліо, 199 стор. – 104 с.

Матеріали семінара в Кременчуге (май 1998 г.), где сотрудники ВТК, ученые-криминологи, активисты неправительственных организаций обсуждали проблемы ресоциализации несовершеннолетних осужденных.

Выпуск 10(46). Тюремная реформа: поиски и достижения. (рос.). – Харьков: Фолио, 1999. – 120 с.

Материалы международного семинара «Тюремная реформа в посттоталитарных странах» (Донецк, ноябрь 1998 г.), посвященного обмену опытом реформирования пенитенциарных систем, практике сотрудничества тюремных администраций и общественных организаций в различных странах, взаимосвязи открытости тюрем и становления гражданского общества в посттоталитарных странах. Содержатся краткие статистические данные о пенитенциарных системах стран-участниц семинара.

Випуск 11(48). Дотримання прав людини в Україні у 1998 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 1999. – 48 с.

Доклад Госдепартамента США про соблюдение прав человека в Украине в 1998 г. (Публикуется с комментариями ХПП.)

Выпуск 12(49). Прослушивание телефонов в международном праве и законодательстве одиннадцати европейских стран. (рос.). – Харьков: Фолио, 1999. – 152 с.

Выпуск 13(52). Изучение прав человека: Библиогр. обзор. (рос.). – Харьков: Фолио, 2000. – 64 с.

Библиографический обзор изданий, вышедших в Украине, Беларуси, Российской Федерации, посвященных методике преподавания прав человек. Выпуск ориентирован на учителей средней школы, преподавателей вузов и всех, кто интересуется вопросами гражданского образования.

Випуск 14(55). Буроменский М. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства. (рос.). – Харьков: Фолио, 2000. – 32 с.

Випуск 14(55). Буроменський М. Звернення до Європейського суду з прав людини: практика Суду і особливості українського законодавства. (укр.). – Харків: Фоліо, 2000. – 32 с.

Надається опис процедур підготовки скарг до Європейського суду з прав людини і розгляду їх Судом. Автор – доктор юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

Випуск 15(56). Дотримання прав людини в Україні у 1999 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2000. – 64 с.

Друкується доповідь Держдепартаменту США про дотримання прав людини в Україні у 1999 році.

Выпуск 16(57). Международные механизмы защиты прав человека. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 112 с.

Описание процедур и механизмов работы международных органов и организаций по защите прав человека, а также изложены некоторые теоретические положения, которые будут необходимы читателю для более глубокого проникновения в суть проблемы.

Випуск 18(59). Права людини: моя власна думка. (укр.). – Харків: Фоліо, 2000. – 240 с.

Тексти та уривки з творів-есе учасників V Всеукраїнського конкурсу з прав людини.

Випуск 19(60). Дотримання прав людини в Україні у 2000 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2001. – 64 с.

Друкується доповідь Держдепартаменту США про дотримання прав людини в Україні у 2000 році.

Випуск 20(61). Закони та практика ЗМІ в Україні. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 128 с.

Друкуються результати аналізу законодавства (станом на 1 липня 2002 року), судової та адміністративної практики щодо ЗМІ в Україні.

Випуск 22(63) Проти катувань. Міжнародні механізми запобігання катуванням та жорсткому поводженню. (укр.). – Харків: Фоліо, 2001. – 184 с.

Друкуються Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання. Певною мірою репрезентовано контрольний механізм Комітету ООН проти катувань: друкуються третя і четверта періодичні доповіді України, підготовлені у відповідності до 19 статті Конвенції ООН проти катувань, коментарі «Міжнародної Амністії» та українських правозахисних організацій до третьої періодичної доповіді, матеріали її обговорення на 18 сесії Комітету ООН проти катувань, у тому числі «Висновки й рекомендації Комітету проти катувань».

Випуск 23(64) Проти катувань. Огляд повідомлень про жорстоке поводження і застосування катувань. (укр.). – Харків: Фоліо, 2001. – 272 с.

Проблема захисту від катувань і жорстокого поводження в Україні розглядається шляхом моніторингу публікацій на цю тему в друкованих мас-медіа і скарг на застосування катувань в недержавні правозахисні організації. Книга є результатом огляду публікацій за період квітень 1997 р. – липень 2001 р.

Випуск 24(65) Свобода вираження поглядів в Україні у 2001 році. Огляд повідомлень про конфлікти в інформаційній сфері. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 328 с.

Стан свободи вираження поглядів в Україні в 2001 році розглядається шляхом моніторингу різноманітних інформаційних джерел – повідомлень недержавних правозахисних організацій, кореспондентів періодичних видань ХПП, публікацій в друкованих мас-медіа тощо.

Випуск 25(66). Дотримання прав людини в Україні у 2001 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 64 с.

Випуск 26(67) Свобода мирних зібрань та свобода об'єднань в Україні. – Харків: Фоліо, 2002. – 200 с.

Матеріали, присвячені свободі мирних зібрань та свободі об'єднань в Україні, а також і деяким аспектам розвитку громадянського суспільства і захисту прав людини в Україні.

Випуск 27(68) Проти катувань. Європейські механізми запобігання катуванням та жорсткому поводженню. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 160 с.

Випуск присвячений європейським механізмам запобігання катуванням і жорсткому поводженню. Друкуються офіційний переклад Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод і Протоколів до неї, матеріали щодо подання скарги до Європейського суду з прав людини та відповідності українського законодавства та практики судовій практиці Європейського суду з прав людини по статтям 3 та 5 Конвенції, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, інформація про діяльність Європейського комітету по запобіганню катуванням чи жорсткому поводженню та встановлені ним стандарти.

Випуск 28(69) Свобода висловлювань в Україні – 2002. Огляд повідомлень про конфлікти в інформаційній сфері України у 2002 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 320 с.

Стан свободи вираження поглядів в Україні в 2002 році розглядається шляхом моніторингу різноманітних інформаційних джерел – повідомлень недержавних правозахисних організацій, кореспондентів періодичних видань ХПП, публікацій в друкованих мас-медіа тощо.

Випуск 29(70) Буценко А. Проти катувань. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 288 с.

Випуск 30(71) Проти катувань. Огляд повідомлень про жорстоке поводження і застосування катувань (2003). (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 368 с.

Випуск 31(72). Дотримання прав людини в Україні у 2002 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 64 с.
Доповідь Бюро демократії, прав людини і праці Держдепартаменту США щодо практики в галузі прав людини в країні.

Випуск 32(73) Право на приватність: *conditio sine qua non*. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 216 с.

Випуск 33(74) Свобода висловлювань в Україні. Огляд повідомлень про конфлікти в інформаційній сфері України у 2003 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. **Том 1.** – 312 с. **Том 2.** – 332 с.

Випуск 34(75). Свобода інформації та право на приватність в Україні. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004.

Том 1. Доступ до інформації: НІС ЕТ NUNC! – 212 с.

Перший том спеціального випуску № 34(75) містить підготовлений ХПГ проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про інформацію», а також основні національні та міжнародно-правові джерела, використані при його опрацюванні

Том 2. Право на приватність: *CONDITIO SINE QUA NON*. Харків: Фоліо, 2004. – 200 с.

Другий том спеціального випуску № 34(75) містить матеріали, присвячені різним аспектам дотримання права на приватність: захист персональних даних, моніторинг телекомунікацій, недоторканність житла, таємниця листування. Розглядаються також питання доступу до архівів. Книга містить як переклади зарубіжних фахівців, так і статті вітчизняних дослідників.

Випуск 35(76) Проти катувань. Огляд повідомлень про жорстоке поводження і застосування катувань в Україні (червень 2001 р. – грудень 2002 р.). (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 224 с.

Випуск 36(77) Бущенко А. Проти катувань. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 288 с.

Випуск 37(78). Дотримання прав людини в Україні у 2003 році. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 72 с.
Друкується доповідь Держдепартаменту США про дотримання прав людини в Україні у 2003 році.

Випуск 79. Пам'яті Генріха Алтуняна.

Випуск 38(80) Проти катувань. Аналіз відповідності українського законодавства та практики стандартам й рекомендаціям Європейського Комітету запобіганням катуванням та жорстокому поводженню. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 240 с.

У книзі подається ґрунтовний аналіз відповідності українського законодавства та практики європейським стандартам щодо захисту від катувань та жорстокого поводження в частині затримання та тримання під вартою міліції.

Книга призначена для суддів, адвокатів, співробітників правоохоронних органів, викладачів та студентів юридичних вузів, працівників правозахисних організацій, широкого кола читачів.

Бущенко А. П. Проти катувань. Стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 244 с.

Спеціальний випуск № 39(81) інформаційно-аналітичного бюлетеня «Права людини» Харківської правозахисної групи репрезентує систематизований дайджест практики Європейського суду з прав людини із застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Дайджест базується на рішеннях Суду станом на 1 січня 2006 року.

Видання має розгалужену структуру, перехресні посилання та інші пошукові можливості, що полегшують користування дайджестом.

3 архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ № 1 (32) 2009 р. (укр.) – Харків: Права людини, 2009 – 304 с.
Науковий і документальний журнал. Видається з серпня 1994 р. Виходить двічі на рік

СЕРІЯ БРОШУР ІНСТИТУТУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ООН

«ПРАВА ЛЮДИНИ. ВИКЛАД ФАКТІВ»

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» видається Центром прав людини при Відділенні Організації Об'єднаних Націй у Женеві. Вона висвітлює питання прав людини, які вивчаються або викликають особливий інтерес.

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» має на меті глибше знайомити широке коло читачів з основними правами людини, з тим, що робить Організація Об'єднаних Націй для їх утвердження і захисту, і з діючим міжнародним механізмом, який забезпечує їх ефективне дотримання. Публікації цієї серії розповсюджуються безкоштовно в усьому світі. Вони можуть перекладатися на інші мови, окрім офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, за умови, що їх зміст не змінюється, що організація, яка передруковує їх, інформує про це Центр прав людини в Женеві, і що цей Центр зазначається як джерело інформації.

Виклад фактів № 1. Механізм у галузі прав людини. – Харків, 2004. – 24 с.

Виклад фактів № 2. Міжнародний білль про права людини. – Харків, 2004. – 68 с.

Виклад фактів № 3. Консультативне обслуговування і технічна допомога у галузі прав людини. – Харків, 2004. – 16 с.

Виклад фактів № 4. Боротьба проти катувань: документи. – Харків, 2004. – 52 с.

Виклад фактів № 5. Програма дій на друге десятиліття боротьби проти расизму і расової дискримінації. – Харків, 2004. – 16 с.

Виклад фактів № 6. Насильницьке або недобровільне зникнення осіб. – Харків, 2004. – 24 с.

Виклад фактів № 7. Процедура подання і розгляду скарг. – Харків, 2004. – 20 с.

Виклад фактів № 8. Всесвітня кампанія з інформування громадськості про права людини. – Харків, 2004. – 16 с.

Виклад фактів № 9. Права корінних народів. – Харків, 2004. – 16 с.

Виклад фактів № 10. Права дитини. – Харків, 2004. – 36 с.

Виклад фактів № 11. Страти за спрощеним судочинством або безпідставні страти. – Харків, 2004. – 24 с.

Виклад фактів № 12. Комітет ліквідації расової дискримінації. – Харків, 2004. – 28 с.

Виклад фактів № 13. Міжнародне гуманітарне право і права людини. – Харків, 2004. – 20 с.

Виклад фактів № 14. Сучасні форми рабства. – Харків, 2004. – 16 с.

Виклад фактів № 15. Громадські і політичні права: Комітет прав людини. – Харків, 2004. – 48 с.

Виклад фактів № 16. Комітет економічних, соціальних і культурних прав. – Харків, 2006. – 48 с.

Виклад фактів № 17. Комітет проти катувань. – Харків, 2004. – 36 с.

Виклад фактів № 18. Права меншин. – Харків, 2004. – 20 с.

Виклад фактів № 19. Національні установи, які займаються захистом і заохоченням прав людини. – Харків, 2004. – 20 с.

Виклад фактів № 20. Права людини і біженці. – Харків, 2004. – 44 с.

Виклад фактів № 21. Права людини на достатнє житло. – Харків, 2006. – 48 с.

- Виклад фактів № 22. Дискримінація щодо жінок: конвенція і комітет.** – Харків, 2004. – 52 с.
- Виклад фактів № 23. Небезпечна традиційна практика, що шкідливо відображається на здоров'ї жінок і дітей.** – Харків, 2005. – 52 с.
- Виклад фактів № 24. Права робітників-мігрантів.** – Харків, 2005. – 64 с.
- Виклад фактів № 25. Примусові виселення та права людини.** – Харків, 2006. – 48 с.
- Виклад фактів № 26. Робоча група з безпідставного затримання.** – Харків, 2004. – 44 с.
- Виклад фактів № 27. Діяльність спеціальних доповідачів Організації Об'єднаних Націй: 17 питань і відповідей.** – Харків, 2006. – 24 с.
- Виклад фактів № 28. Вплив діяльності найманців на здійснення права народів на самовизначення.** – Харків, 2006. – 40 с.
- Виклад фактів № 29. Правозахисники: захищаючи права людини.** – Харків, 2006. – 56 с.
- Виклад фактів № 30. Система договорів Організації Об'єднаних Націй в області прав людини.** – Харків, 2006. – 64 с.
-
- Виклад фактів № 1. Механізм у галузі прав людини.** Третє видання, стереотипне. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 24 с.
- Виклад фактів № 2. (Rev. 1). Міжнародний білль про права людини.** Третє видання, стереотипне. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 28 с.
- Виклад фактів № 3. (Rev. 1). Консультативне обслуговування і технічна допомога у галузі прав людини.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 24 с.
- Виклад фактів № 4. (Rev. 1). Боротьба проти катувань: документи.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 56 с.
- Виклад фактів № 6. (Rev. 3). Насильницьке або недобровільне зникнення осіб.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 68 с.
- Виклад фактів № 7. (Rev. 2). Процедури подання індивідуальних скарг згідно з договорами Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 56 с.
- Виклад фактів № 9. (Rev. 2). Корінні народи і правозахисна система Організації Об'єднаних Націй.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 52 с.
- Виклад фактів № 10. (Rev. 1). Права дитини.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 48 с.
- Виклад фактів № 11. (Rev. 1). Страти за спрощеним судочинством або безпідставні страсти.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 24 с.
- Виклад фактів № 12. Комітет ліквідації расової дискримінації.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 32 с.
- Виклад фактів № 13. Міжнародне гуманітарне право і права людини.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 20 с.
- Виклад фактів № 14. Сучасні форми рабства.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 16 с.
- Виклад фактів № 15. (Rev. 1). Громадські і політичні права: Комітет прав людини.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 64 с.
- Виклад фактів № 16. (Rev. 1). Комітет з економічних, соціальних і культурних прав.** – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 56 с.

Виклад фактів № 17. Комітет проти катувань. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 40 с.

Виклад фактів № 18. (Rev. 1). Права меншин. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 28 с.

Виклад фактів № 19. Національні установи, які займаються захистом і заохоченням прав людини. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 20 с.

Виклад фактів № 20. Права людини і біженці. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 48 с.

Виклад фактів № 21. (Rev. 1). Права людини на достатнє житло. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 56 с.

Виклад фактів № 22. Дискримінація щодо жінок: Конвенція і Комітет. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2019. – 64 с.

Виклад фактів № 23. Небезпечна традиційна практика, що шкідливо відображається на здоров'ї жінок і дітей. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 52 с.

Виклад фактів № 24. (Rev. 1). Права робітників-мігрантів. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 72 с.

Виклад фактів № 25. (Rev. 1). Примусові виселення і права людини. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 64 с.

Виклад фактів № 26. Робоча група з безпідставного затримання. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 48 с.

Виклад фактів № 27. Діяльність спеціальних доповідачів Організації Об'єднаних Націй: 17 питань і відповідей. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 24 с.

Виклад фактів № 28. Вплив діяльності найманців на здійснення права народів на самовизначення. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 44 с.

Виклад фактів № 29. Правозахисники: захищаючи права людини. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 56 с.

Виклад фактів № 30. Система договорів Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 80 с.

Виклад фактів № 31. Право на здоров'я. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 56 с.

Виклад фактів № 32. Права людини, тероризм і боротьба з тероризмом. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 76 с.

Виклад фактів № 33. Часті питання щодо економічних, соціальних та культурних прав. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 64 с.

Виклад фактів № 34. Право на достатнє харчування. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 60 с.

Виклад фактів № 35. Право на воду. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 64 с.

Виклад фактів № 36. Права людини та торгівля людьми. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 84 с.

Виклад фактів № 37. Запитання про право на розвиток, з якими звертаються найчастіше. – Харків: ГО «Харківська правозахисна група», 2020. – 52 с.

ПРАВА ЛЮДИНИ. ІНШІ ВИДАННЯ

Викладання прав людини. Практична діяльність у початковій і середній школі. Харків, 1993.

Національні стандарти основ громадянських прав і держави. Винников О., переклад укр. мовою. Харків: Фоліо, 1998. – 162 с.

Степанюк А. **Сущность исполнения наказания.** (рос.). – Харьков: Фолио, 1999. – 256 с.

В монографії освещаются вопросы становления науки уголовно-исполнительного права, излагаются основы теории уголовно-исполнительного права, анализируется уголовно-исполнительная деятельность.

Для научных работников, студентов юридических вузов и факультетов, работников уголовно-исполнительной системы.

Закони та практика ЗМІ у одинадцяти демократіях світу (порівняльний аналіз) ARTICLE 19, Харківська правозахисна група. Харків: Фоліо, 2000. – 200 с.

У книзі, підготовленій відомою британською організацією ARTICLE 19, дано порівняльний аналіз законодавства про пресу та практику його застосування в 11 країнах – Австралії, Австрії, Великобританії, Іспанії, Канаді, Нідерландах, Німеччині, Норвегії, США, Франції, Швеції та Європейського Союзу, а також аналіз практики Європейського суду з прав людини щодо свободи преси.

Огляд повідомлень про конфлікти в інформаційній сфері України (2000 р.). (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група, 2001. – 72 с.

В. Речицький. **Міжнародна конвенція про захист інтелектуальної свободи** (проект). (укр.). – Харків: Фоліо, 2001. – 64 с.

В. Речицький. **Международная конвенция о защите интеллектуальной свободы** (проект). (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 64 с.

А. А. Баранов, В. М. Брыжко, Ю. К. Базанов. **Права человека и защита персональных данных.** К.: Государственный комитет связи и информатизации Украины, 2000. – 280 с.

Європейська конвенція з прав людини та матеріали для звернення до Європейського суду з прав людини (укр., англ.). Харків: Фоліо, 2001. – 80 с.

Кармел Галлагер. **Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості:** Посібник для вчителів. (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група, 2001. – 40 с.

Гаращук В. М. **Контроль та нагляд у державному управлінні** / Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 176 с.

Монографія В. М. Гаращука присвячена теоретичним проблемам контролю та нагляду у державному управлінні.

У роботі розглядаються питання забезпечення законності й дисципліни в державному управлінні за допомогою таких форм управлінської діяльності, як контроль та нагляд, а також звернень громадян до компетентних органів (посадових осіб) за захистом своїх прав. Окреслюються проблеми, які виникають на цьому шляху, надаються пропозиції щодо їх усунення.

Для науковців, аспірантів, студентів юридичних вузів та факультетів, фахівців контролюючих структур, усіх тих, хто цікавиться проблемами контролю в державному управлінні.

Колісник В. П. **Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти: Монографія.** (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 240 с.

Романов М. В. Дисциплінарна відповідальність засуджених до позбавлення волі (укр.). / Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 160 с.

Степанюк А. А. Коллизии наследования в международном частном праве. (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 160 с.

Монографія посвячена комплексному аналізу колізій наследственного права и средств их разрешения в законодательстве и доктрине України и иностранных государств в том числе на основе общего регулювання частных отношений с иностранным элементом.

Конституційна реформа: експертний аналіз. Харків: Фоліо, 2004. – 184 с.

Свобода преси. Рішення Верховного Суду США: Пер. з англ. К: Оптима, 2004. – 276 с.

Свобода слова. Рішення Верховного Суду США: Пер. з англ. К: Оптима, 2004. – 252 с.

Свобода релігії. Рішення Верховного Суду США: Пер. з англ. К: Оптима, 2005. – 256 с.

Громадянські права. Рішення Верховного Суду США XIX століття: Пер. з англ. К: Оптима, 2005. – 264 с.

Громадянські права. Рішення Верховного Суду США XX століття: Пер. з англ. К: Оптима, 2005. – 264 с.

Рішення Європейського суду з прав людини щодо України. Випуск 3 (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 280 с.

У третьому випуску друкуються переклади 30 рішень, прийнятих Європейським судом з прав людини у 1998-2002 рр., щодо прийнятності заяв, поданих проти України.

Права людини та основні свободи в проекті Кримінально-процесуального кодексу України. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 96 с.

Правове регулювання свободи мирних зібрань. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 96 с.

Влада Тьми і Темників. Хрестоматія з політичної цензури в Україні. 2001–2004. (укр.) Упорядник В.Кіпіані. Львів-Київ-Харків: Видавнича спілка «Просвіта». – 308 с.

У збірнику вперше подається чималий масив унікальних за своєю безжальною відвертістю документів політичної цензури українських медіа – т. зв. «Темників». Анонімні інструкції від есдеків і чиновників президентської адміністрації виявились, у певний період, сильнішими за Конституцію та закони Української держави. Щоправда, цей інструмент приборкання мас-медіа і знищення паростків громадянського суспільства використовувався у комплексі із тиском правоохоронних органів, спецслужб, податківців, криміналітету тощо. «Темники» є винаходом групи російських політ технологів, які працювали в Україні у виборчих кампаніях 1998, 2002 та 2004 рр.

Цей феномен вимагає подальшого комплексного дослідження. Розраховано на журналістів, медіа-експертів, політологів, усіх, хто дивився українське телебачення у 2001–2004 рр.

Свобода релігії та віросповідання в Україні в контексті дотримання міжнародних стандартів з прав людини та основних свобод. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 92 с.

У книжці розміщений аналіз релігійної свободи, здійснений за результатом моніторингу правозахисних організацій у 2004 році, та аналіз основних міжнародних стандартів із забезпеченням свободи совісті, релігії та віросповідання.

Протизаконне насильство в органах внутрішніх справ: Соціологічний та історико-правовий аналіз. (укр.). – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, Харківська правозахисна група, 2005. – 212 с.

Видання знайомить читача з результатами широкомасштабних соціологічних досліджень, присвячених вивченню проблеми протизаконного насильства в органах внутрішніх справ. Феномен насильства розглянуто як загальний соціокультурний феномен, проявом якого є насильство в діяльності міліції як державного інституту. Автори розкривають причини, форми та види протизаконного насильства в ОВС.

Для керівників та працівників органів внутрішніх справ, співробітників інших правоохоронних органів, державних службовців та працівників органів місцевого самоврядування, правозахисників,

науковців та викладачів вищих навчальних закладів системи МВС України, а також усіх, кого цікавлять проблеми протизаконного насильства.

Мартынченко О. А. Детерминация и предупреждение преступности среди персонала органов внутренних дел Украины: Монография. (рос.). – Х.: Изд-во ХНУВС, 2005. – 496 с.

Монография посвящена комплексному анализу факторов, детерминирующих преступность среди персонала органов внутренних дел Украины. В работе проведен исторический обзор становления подразделений полиции и милиции на территории Украины различных периодов с одновременным анализом состояния законности среди персонала. Отдельно приведен сравнительный анализ правонарушений в подразделениях полиции (милиции) США, Великобритании, Российской Федерации и ряда европейских стран. Криминологическая характеристика современной преступности среди работников ОВД Украины построена автором на обширном эмпирическом материале, что позволяет рассмотреть детерминанты противоправного поведения персонала на общегосударственном, ведомственном и индивидуальном уровнях. Механизм действия криминогенных факторов на состояние законности представлен с учетом правовых, социальных, организационно-управленческих и других аспектов деятельности правоохранительных органов. В соответствии с данной схемой автором предлагается комплекс мер по предупреждению преступности среди персонала ОВД Украины с учетом современных разработок европейской криминологической науки.

Права людини в Україні – 2004. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 312 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2004 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. У першій частині розглядаються права людини та основні свободи станом на кінець 2004 року. Друга частина книги присвячена деяким колективним правам. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основних свобод та покращення ситуації в цілому.

Права людини в Україні – 2005. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 350 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2005 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. У першій частині подається загальна оцінка державної політики у сфері прав людини в 2005 році. Кожен розділ другої частини книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2005 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Права людини у діяльності міліції: Навчальний посібник / Кол. авт., за заг. ред. Акад. АПРН України, д-ра юрид. наук, проф. О. О. Погребного та співголови Харківської правозахисної групи канд. техн. наук Є. Ю. Захарова. (укр.). – Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. – 216 с.

Рішення Європейського суду з прав людини щодо України. Випуск 1. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 312 с.

У першому випуску друкуються переклади 17 рішень по суті, прийнятих Європейським судом з прав людини за заявами проти України у період травень 2001 р. – січень 2005 р. Також додаються тексти рішень Центральної виборчої комісії та Верховного Суду України щодо рішення по справі *Мельниченко проти України*.

Рішення Європейського суду з прав людини щодо України. Випуск 2. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 288 с.

У другому випуску друкуються переклади семи рішень по суті, прийнятих Європейським судом з прав людини по справах, що стосуються умов утримання в місцях позбавлення волі.

Степанюк А. А. Правова політика у міжнародному приватному праві. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 144 с.

У монографії досліджуються питання сутності і історичного розвитку правової політики у міжнародному приватному праві, а також її телеологічні, аксіологічні, принципові і методологічні засади. Пропонується проект Концепції правової політики у міжнародному приватному праві.

Буценко А. П. **Проти катувань. Стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського Суду з прав людини.** (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 244 с.

Мобільні групи з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ: практичний посібник. (укр.). – ХІСД, 2006. – 360 с.

Даний посібник є першою спробою уніфікувати діяльність мобільних груп з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ України, який містить практичні рекомендації щодо здійснення моніторингу, складання звітів, підготовки повідомлень для ЗМІ, інтерв'ювання осіб, які утримуються у спецстановах МВС України. У посібнику наведені повністю або частково найнеобхідніші нормативно-правові акти, які регламентують діяльність мобільних груп.

Кодекс поведінки монітора мобільної групи з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ. (укр.). – Харків: Права людини, 2007 р. – 32 с.

Даний кодекс є першою спробою уніфікувати діяльність мобільних груп з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ України, який містить практичні рекомендації, етичні принципи та дилеми щодо здійснення моніторингу, складання звітів, підготовки повідомлень для ЗМІ, інтерв'ювання осіб, які утримуються у спецстановах МВС України.

Організаційно-правові засади роботи Громадських рад з питань забезпечення прав людини в діяльності органів внутрішніх справ України: практичний посібник. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 264 с.

Даний науково-практичний посібник є спробою методичного забезпечення інноваційної діяльності – роботи Громадської ради МВС України з питань забезпечення прав людини, яка є елементом громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів. Посібник містить у собі інформацію про історію створення Громадської ради, організаційно-правові засади, напрямки діяльності, змістовні питання роботи рад, а також рекомендації щодо вирішення багатьох проблемних питань.

Посібник стане корисним для членів Громадських рад всіх рівнів, для працівників правоохоронних органів, правозахисників, студентів та аспірантів юридичних ВУЗів, а також всім, кому цікава правозахисна проблематика.

Степанюк А. А. **Коментар до Закону України «Про міжнародне приватне право».** (укр.). – Харків: Права людини, 2007 – 264 с.

У коментарі Закону України «Про міжнародне приватне право» представлено постатейний аналіз колізійних і процесуальних норм, надається тлумачення багатьох спірних питань правового регулювання приватно-міжнародних відносин на основі здобутків теорії, законодавства і практики міжнародного приватного, цивільного, трудового, сімейного, процесуального права.

Коментар розрахований на науковців і практиків у сфері юриспруденції, а також студентів юридичних вузів і факультетів, і всіх тих, хто цікавиться питаннями правового регулювання приватних відносин, пов'язаних з двома або більше правопорядками.

Права людини в Україні – 2006. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 528 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2006 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. У першій частині подається загальна оцінка державної політики у сфері прав людини в 2006 році. Кожен розділ другої частини книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2006 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Роберт Клітгард, Рональд Маклін-Абароа, Г. Ліндсі Перріс. **Корумповані міста.** Практичний посібник з лікування та запобігання. (укр.). – Харків: «Права людини», 2007. – 144 с.

Ця книга є публікацією Інституту розвитку територіальних громад. Інститут розвитку територіальних громад – міжнародна благодійна організація, головною метою діяльності якої є утверд-

ження принципів сталого розвитку шляхом запровадження прозорого та демократичного місцевого управління, вирішення пріоритетних проблем громад і підвищення обізнаності громадськості та зацікавлених сторін щодо їхніх прав і шляхів участі в управлінні територіальною громадою. Аналіз, висновки та точки зору, наведені в цій публікації є авторськими й необов'язково співпадають з точкою зору Інституту розвитку територіальних громад.

Бущенко А. П. Застосування статей 3 та 5 Європейської конвенції з прав людини в національній судовій практиці. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 216 с.

Видання дає огляд практики Європейського суду з прав людини із застосування статей 3 та 5 Конвенції та надає рекомендації по цієї практики у національному судочинстві.

Рекомендації ґрунтуються на досвіді Центру правової допомоги жертвам жорстокого поводження, серії семінарів та тренінгів із адвокатами та суддями.

У виданні також додаються Рекомендації Ради Європи та Європейського комітету із запобігання катуванням, дотичні до теми. Додаються також деякі рішення Європейського суду та інші матеріали.

Видання призначене для суддів, адвокатів, прокурорів, викладачів та студентів юридичних вузів, правозахисних організацій, широкого кола читачів.

Аркадій Бущенко, Михайло Мінаєв, Михайло Романов. Проти катувань. Українське законодавство та практика в світлі стандартів КПК. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 256 с.

У книзі подається ґрунтовний аналіз відповідності українського законодавства та практики європейським стандартам щодо захисту від катувань та поганого поводження в частині затримання та тримання під вартою міліції та в СІЗО. Наведеш також заключні розділи (додаток і перелік рекомендацій, коментарів і запитів інформації) доповідей Європейського комітету запобігання катуванням або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню та покаранню урядові України за наслідками візитів у 1998, 1999, 2000 та 2002 роках.

Книга призначена для суддів, адвокатів, співробітників правоохоронних органів, викладачів та студентів юридичних вузів, працівників правозахисних організацій, широкого кола читачів.

Проти катувань. Міжнародні механізми запобігання катуванням та поганому поводженню. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 400 с.

У цьому виданні наведені міжнародні механізми запобігання катуванням та поганому поводженню, які застосовуються Організацією Об'єднаних Націй. Надрукована Конвенція ООН проти катувань та поганого поводження, описаний механізм роботи Комітету ООН проти катувань, опубліковані усі документи щодо розгляду четвертої та п'ятої періодичних доповідей уряду України про заходи, спрямовані на виконання Конвенції ООН проти катувань, та «тіньові» доповіді Харківської правозахисної групи.

Дотримання екологічних прав в Україні – 2006. / Під редакцією Олександра Степаненка. Худож.-оформлювач Б. Захаров / Екологічно-гуманітарне об'єднання «Зелений Світ», м. Чортків Тернопільської області. (укр.). – Харків, «Права людини», 2007. – 212 с.

Видання є спробою громадської оцінки стану дотримання екологічних прав в Україні протягом 2006 року.

За форматом воно виходить за межі традиційної моніторингової доповіді.

Зміст доповіді відображує погляди групи лідерів громадських екологічних організацій з різних регіонів України на проблематику прав людини, екологічної етики, відповідальності за збереження природної спадщини, стан дотримання природоохоронного законодавства та захисту екологічних прав громадян.

У доповіді зроблено акцент на найбільш резонансних подіях та проектах, що зачіпають екологічні права, а також на проблематиці наслідків Чорнобильської катастрофи, 20-ми роковинами якої позначено 2006 рік.

Право на медичну допомогу в Україні – 2007. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 192 с.

Права людини в Україні – 2007. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 304 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2007 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2007 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію.

За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Буценко А. П. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 432 с.

Це видання репрезентує систематизований дайджест практики Європейського суду з прав людини із застосування статті 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і базується на рішеннях Суду станом на 1 січня 2008 року. Видання надає найбільш повне уявлення щодо сучасного тлумачення Судом законного арешту, виправданого тримання під вартою, належної процедури під час арешту та затримання, судового оскарження обґрунтованості арешту та інших елементів, на яких базується сучасний європейський підхід до захисту права на свободу та особисту недоторканність людини.

Видання має розгалужену структуру, перехресні посилання та інші пошукові можливості, що полегшують користування дайджестом.

Право на доступ до інформації: теорія та практика. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 348 с.

У даному виданні представлені результати дослідження «стан дотримання права на доступ до інформації органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні». Книга складається з десяти глав та дванадцяти додатків. У тексті дослідження представлені й прокоментовані найбільш характерні та цікаві відповіді на інформаційні запити. У першій главі книги детально розглядаються проблеми законодавчого регулювання права на доступ до інформації та шляхи їх подолання. Друга глава присвячена загальному аналізу доступу до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. В третій, четвертій, п'ятій та шостій главах представлені результати моніторингу кожного з органів влади. В сьомій главі автори проекту пропонують читачам ознайомитись з текстом конституційного звернення щодо офіційного тлумачення правових норм та повідомленням Секретаріату Конституційного Суду України про повернення звернення. Не менший інтерес представляє й восьма глава, присвячена судовому оскарженню п. 7 Указу Президента України від 10.06.1997 № 503 «Про порядок оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності».

Книга адресована перш за все «піддослідним» тобто посадовим та службовим особам державних інституцій України, також дане видання повинне зацікавити міжнародні урядові та неурядові організації, юристів, зокрема фахівців в інформаційній сфері, журналістів, науковців та всіх хто хоче знати реальний стан з забезпеченням права на доступ до інформації в Україні.

Конституційні читання: Тези наукових доповідей і повідомлень міжнародної студентської наукової конференції «Конституційні читання». (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 344 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень студентів-учасників міжнародної студентської наукової конференції «Конституційні читання» присвяченої пам'яті академіка Ю. М. Тодики, що відбувалась 23–24 травня 2008 року у НЮАУ імені Ярослава Мудрого.

Рекомендації ООН щодо боротьби з дискримінацією в Україні. Українська Гельсінська спілка з прав людини; Художн.-оформлювач Б. Є. Захаров. (укр.). – Харків: Права людини, 2008 р. – 124 с.

Це видання присвячене протидії дискримінації та ксенофобії в Україні. Друкуються в узагальненому вигляді рекомендації інституцій ООН, перед якими Україна буде звітувати через декілька років про виконання цих рекомендацій. З огляду на це, надається короткий огляд стану їхнього виконання, здійснений правозахисними організаціями.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2005. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 536 с.

У книзі друкуються переклади 35 рішень зі 173, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2005 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2006. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 496 с.

У книзі друкуються переклади 32 рішень зі 124, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2006 році за заявами проти України.

Рекомендації Європейських інституцій щодо боротьби з дискримінацією в Україні. / Українська Гельсінська спілка з прав людини; Художн.-оформлювач Б. Є. Захаров. (укр.). – Харків: Права людини, 2008 р. – 324 с.

Книжка містить огляд рекомендацій декількох основних європейських інституцій в сфері боротьби з дискримінацією та їхнє виконання органами державної влади. Розглядається практика Європейського суду з прав людини у справах щодо дискримінації. Поряд з цим надаються рекомендації Української Гельсінської спілки з прав людини, розроблені групою правозахисників, для органів державної влади.

Пушкар Віктор. Соціально-психологічне дослідження побутових уявлень про права людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 88 с.

Міждисциплінарне дослідження індивідуальних та колективних побутових уявлень про права людини. Першочергова увага приділяється психологічним конструктам та культурним практикам, суттєвим для правової реформи. Використовувалась авторська методика, що включає анкетування, фокус-групи та експертні інтерв'ю. Результати є репрезентативними для міського населення України.

Ключові слова: права людини, правова реформа, культурна практика, психологічний конструкт.

Расизм і ксенофобія в Україні: реальність та вигадки. / Харківська правозахисна група; Художн.-оформлювач Б. Є. Захаров. – Харків: Права людини, 2009 р. – 192 с.

Це видання подає результати виконання проекту Харківської правозахисної групи «Кампанія проти ксенофобії та дискримінації в Україні» спільно с партнерськими організаціями – Комітетом з моніторингу свободи преси в Криму (Сімферополь) та громадською організацією Незалежний культурологічний часопис «І» (Львів). Проект виконувався за підтримки програми «Демократичні гранти» Посольства США в Україні.

Книга містить загальний огляд проблем расизму та ксенофобії, результати моніторингу в АРК, Галичині, Києві, Слобожанщині та рекомендації щодо покращення ситуації.

Проти катувань. Доповіді Європейського комітету у запобіганні катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (візити 2002 та 2005 років) та відповіді уряду України на доповіді КЗК. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 276 с.

У цьому виданні вміщені два переклади доповідей Європейського комітету у запобіганні катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню щодо візитів до України разом із відповідями уряду України.

Тексти доповідей та відповіді уряду України є оцінкою стану тримання позбавлених свободи осіб і рекомендаціями щодо покращення стану дотримання прав людини в кримінально-виконавчій системі України, в установах МВС та закладах МОЗ, де утримуються позбавлені свободи особи.

Буценко А. П. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. Друге доповнене та виправлене видання. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 412 с.

Книга містить систематизований дайджест практики Європейського суду з прав людини із застосування статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Дайджест базується на рішеннях Суду станом на 27 січня 2009 року. Видання надає найбільш повне уявлення про розвиток тлумачення Судом понять катування, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження та покарання, про застосування статті 3 Конвенції у різноманітних обставинах.

Видання має розгалужену структуру, перехресні посилання та інші пошукові можливості, що полегшують користування дайджестом.

Книга призначена для суддів, адвокатів, співробітників правоохоронних органів, викладачів та студентів юридичних вузів, працівників правозахисних організацій, широкого кола читачів.

Енвер Джуліман та Лілліан Юрт. Навчання молоді правам людини. Посібник для організаторів освітніх заходів з прав людини для молоді. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 156 с.

Посібник, що пропонується, допоможе в організації освітніх заходів з прав людини, учасниками яких є молоді люди. Цей матеріал розрахований на організацію та проведення лише одного із типів освітніх заходів для молодих людей, втім його окремі елементи можуть бути корисними в організації інших за типом та формою освітніх заходів.

Основою рекомендацій, що містить посібник є досвід освітньої діяльності Норвезького Гельсінського Комітету. Українськомовне видання доповнене матеріалами, що ґрунтуються на досвіді Конгресу Національних Громад України, Всеукраїнської асоціації вчителів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба», Української Гельсінської спілки з прав людини, громадської організації «М'АРТ», правозахисного центру «Поступ». Посібник залишається робочим матеріалом для практичного використання під час проведення молодіжних навчальних заходів з прав людини. Його змістовна частина може постійно змінюватись та доповнюватись з кожним перевиданням.

Матеріали адресовані активістам недержавних організацій, які організують і проводять освітні заходи з прав людини для молодих людей. Корисними будуть матеріали для педагогів.

Дотримання економічних, соціальних та культурних прав в Україні. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 396 с.

У цьому виданні висвітлений механізм міжнародного контролю ООН за здійсненням Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Друкується текст Пакту, інформація про функції і поточну працю Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав, П'ята періодична доповідь уряду України про заходи, спрямовані на виконання положень Пакту, питання, які поставили експерти Комітету щодо цієї доповіді, відповіді українського уряду, паралельний звіт українських правозахисних організацій про виконання Пакту, стенограма розгляду П'ятої періодичної доповіді Комітетом, заключні зауваження Комітету, які представляють прийняте Комітетом рішення про стан справ з виконання Пакту в Україні. Розгляд П'ятої періодичної доповіді на сесії Комітету відбувся в листопаді 2007 року.

Свобода інформації в Україні. Удосконалення законодавства і практики. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 180 с.

У книзі викладені результати роботи Харківської правозахисної групи в рамках проекту «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні «Гідна Україна» за підтримки USAID. Друкується аналітичний звіт щодо стану законодавства про свободу інформації та практики його застосування, законопроект про зміни та доповнення до Закону України «Про інформацію», повідомляється про результати чергового етапу кампанії проти незаконного засекречування інформації. У книгу вміщені також деякі міжнародні документи, які містять міжнародні стандарти щодо законодавства про свободу інформації.

Конституційний процес в Україні (2005 – 2008). (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 320 с.

Видання містить матеріали щодо стану конституційного законодавства України в 2005–2008 роках, впливу реформи Конституції від 8 грудня 2004 року та пропозиції щодо зміни розділу II Конституції.

Речицький В. В. **Проект Конституції України – 2009. Перспектива прав людини** (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 60 с.

Видання являє собою перші шість розділів повномасштабного коментованого проекту нової Конституції України. Даний проект є одним із важливих результатів науково-дослідних, творчих зусиль Харківської правозахисної групи (ХПГ) в ділянці захисту прав людини і основоположних свобод в Україні в період 1994–2009 рр. Ідейну основу проекту складають надбання як національної, так і загальної – євроатлантичної конституційної думки. Для фахівців у царині політичних наук, філософії права та конституційного права, громадських активістів, а також всіх, хто цікавиться питаннями сучасної політичної та правової теорії.

Речицький В. В. **Права людини. Модель для нової Конституції України** (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 170 с.

Видання репрезентує сучасний – з точки зору філософії права – погляд на всю сукупність конституційних прав людини та основоположних свобод в модельному проекті Конституції України 2009 р.

Конституційний кодекс прав і свобод викладений в проекті з урахуванням вимог Загальної декларації прав людини 1948 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., Хартії засадничих прав Союзу 2005 р. та інших визнаних в Україні міжнародно-правових документів.

Модельний проект є одним із важливих результатів дослідницької та експертної роботи Харківської правозахисної групи (ХПГ) в царині захисту прав людини в Україні.

Для фахівців в ділянці політичних наук, філософії права та конституційного права, громадських активістів, а також всіх, хто цікавиться питаннями сучасної політичної та правової теорії.

Другі Конституційні читання: Збірка тез наукових доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвячена пам'яті академіка права Ю. М. Тодики. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 376 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень студентів-учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 29–30 травня 2009 року у НЮАУ імені Ярослава Мудрого.

Проблеми забезпечення прав засуджених у кримінально-виконавчій системі України. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 368 с.

Мониторинг соблюдения прав пациентов в двух сельских районах Харьковской области (рос.). – Харьков: Права людини, 2009. – 54 с.

В марте-апреле 2009 года в Шевченковском и Чугуевском районах Харьковской области при поддержке МФ «Відродження» было проведено социологическое исследование с целью изучить соблюдение прав жителей этих районов на медицинскую помощь: насколько доступна она в неотложных случаях, имеют ли они возможность вызвать участкового врача, могут ли обследоваться в районной больнице, могут ли получить необходимую хирургическую помощь, сколько все это стоит и ряд других вопросов.

Общий вывод исследования такой: доступными и достаточно качественными, с точки зрения респондентов, в данное время являются служба скорой помощи и служба участковых врачей. Доступ к медицинскому лечебно-диагностическому оборудованию усложнен из-за его отсутствия в районе вообще, либо по причине «платности» этих услуг. Необходимость хирургического вмешательства пугает респондентов дороговизной этих услуг, зачастую необходимостью ехать в другой город.

Право на медичну допомогу в Україні – 2008. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 268 с.

Права людини в Україні – 2008. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 304 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2008 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2008 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Права людини в діяльності української міліції – 2008: науково-практичне видання. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 296 с.

Звіт підготовлений за результатами річних звітів та матеріалів, які надані помічниками Міністра внутрішніх справ України з прав людини.

Як подолати вплив міжнародної фінансової кризи: пошуки адекватної економічної політики. Аналітична доповідь. За ред. І. Бураковського та В. Мовчан. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 74 с.

Світова фінансова криза стала сьогодні серйозним випробуванням як для національних економік, так і сучасної системи глобальної та регіональної координації економічної політики в різних сферах. Гострота та масштаби кризи вимагають від політиків та урядовців швидких та досить радикальних дій, спрямованих на мінімізацію наслідків глобальної кризи та створення передумов для відновлення економічної активності.

Саме тому в представленій аналітичній доповіді проаналізовано перші кроки антикризової політики на рівні окремих країн, а також міжнародні зусилля, спрямовані на протидію глобальній кризі. Вже ці заходи, на думку авторів, багато в чому дозволяють зрозуміти сучасну логіку антикризових пакетів, які реалізуються зараз у світі. Вивчення міжнародного досвіду дає можливість досить повно та всебічно проаналізувати особливості перебігу кризи в Україні та антикризові дії держави, а також сформулювати рекомендації щодо ефективних засад та напрямків майбутньої антикризової політики, створення передумов для відновлення економічного зростання.

Ефективність і Законність: Національні інституції з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 184 с.

Оцінка ефективності національних інституцій з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 72 с.

Протидія дискримінації і расизму: міжнародні угоди. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 356 с.

Книга містить найважливіші міжнародні документи, ухвалені ООН та Радою Європи, з метою протидіяти дискримінації і расизму.

Дотримання прав людини в діяльності МВС. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 280 с.

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів внутрішніх справ України за сучасних умов [Текст]: Матеріали Міжнар. наук.-прак. конф., Київ, 4 грудня 2009 р. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 500 с.

Справа Олександра Яременка. (укр.). – Харків: Права людини, 2009. – 56 с.

Брошура містить рішення Європейського суду з прав людини проти України у справі Яременка, яким визнане брутальне порушення права на справедливий суд, клопотання адвоката про перегляд справи Верховним Судом України в порядку виключного провадження, ухвала Верховного Суду України та реакцію на неї в ЗМІ, лист до Комітету Міністрів Ради Європи у зв'язку з невиконанням рішення Європейського суду.

Коваль Людмила. Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 240 с.

Видання містить короткі історичні відомості про інститут омбудсмана, аналіз ефективності діяльності українського омбудсмана за період 1998–2007 рр. та за період січень–серпень 2008 р., порівняння українського законодавства та практики з міжнародними рекомендаціями ООН та Ради Європи в цій сфері.

Надаються рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності омбудсмана в Україні.

Книга буде корисною усім, хто цікавиться розвитком національних інституцій з прав людини в Україні і світі.

Стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. Друге доповнене та виправлене видання. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 368 с.

Видання репрезентує систематизований дайджест практики Європейського суду з прав людини із застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Дайджест базується на рішеннях Суду станом на 23 березня 2010 року. Видання має розгалужену структуру, перекресні посилання та інші пошукові можливості, що полегшують користування дайджестом. Книга призначена для суддів, адвокатів, співробітників правоохоронних органів, викладачів та студентів юридичних вузів, працівників правозахисних організацій, широкого кола читачів.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2007. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 388 с.

У книзі друкуються переклади 21 рішень зі 109, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2007 році за заявами проти України.

Третє Конституційні читання: Збірка тез наукових доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвячена пам'яті академіка права Ю. М. Тодики. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 492 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю.М. Тодики, що відбувалась 28–29 травня 2010 року у НЮАУ імені Ярослава Мудрого.

Моніторинг незаконного насильства в органах внутрішніх справ України. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 192 с.

Видання пропонує читачеві ознайомитись з результатами другого етапу моніторингового соціологічного дослідження, спрямованого на вивчення проблеми незаконного насильства в органах

внутрішніх справ України. Дослідження виконане в межах проекту Харківської правозахисної групи «Створення національної системи запобігання катуванням і поганому поводженню в Україні» та за участі і у співпраці з УМДПЛ МВС України. Воно розширює знання про причини, форми та наслідки незаконного насильства у діяльності міліції, а також формулює напрямки протидії цьому явищу. Видання стане на користь керівництву та працівникам органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, державним службовцям, адвокатам, правозахисникам, викладачам навчальних закладів системи МВС України та всім, хто є зацікавленим у вирішенні проблем, пов'язаних з незаконним насильством в правоохоронній діяльності.

Актуальні питання запобігання і протидії торгівлі людьми: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (укр.) – Харків: Права людини, 2010 – 220 с.

У збірнику опубліковано тези наукових доповідей за головними напрямами роботи конференції, серед яких теоретико-правові та методологічні аспекти запобігання і протидії торгівлі людьми; механізми захисту прав людини і забезпечення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо їх захисту, інститути держави і громадянського суспільства у забезпеченні протидії торгівлі людьми; розкриття, профілактика та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми; психологічні аспекти запобігання і протидії торгівлі людьми. Для науковців, слухачів і ад'юнктів вищих навчальних закладів МВС, практичних працівників.

Розвиток систем і технологій підготовки керівних кадрів для органів державної влади: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 138 с.

У збірнику опубліковано тези наукових доповідей за головними напрямами роботи конференції, серед яких проблеми та перспективи кадрового забезпечення управлінської діяльності в ОВС; адміністративно-правові аспекти підготовки керівних кадрів для органів державної влади; деонтологічні та етичні аспекти діяльності державних службовців; стратегія й тактика підготовки керівників підрозділів кримінальної міліції; управління міграційними процесами, протидія торгівлі людьми, психолого-педагогічна підготовка керівних кадрів для органів державної влади.

Для науковців, слухачів і ад'юнктів вищих навчальних закладів МВС, практичних працівників.

Матеріали секції «Управління міграційними процесами та протидія торгівлі людьми» підготовлені за сприяння Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда-Україна».

Права людини в діяльності української міліції – 2009. (укр.). – Харків: Права людини, 2010 – 380 с.

100 днів нового керівництва МВС. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 100 с.

Видання присвячене аналізу діяльності МВС в перші 100 днів після призначення нового керівництва. Розглядаються нові тенденції у протидії злочинності, аналізуються нові внутрішні нормативні документи МВС, оцінюється кадрова політика нового керівництва МВС, його взаємодія з громадськістю, забезпечення свободи мирних зібрань, а також таке специфічне питання як вилучення зброї. Подається також короткий огляд взаємодії МВС з громадськістю та проекти щодо прав людини в діяльності МВС за період 2004 – початок 2010 рр.

Права людини в діяльності української міліції – 2010. (укр.). – Харків: Права людини, 2010 – 276 с.

Забезпечення захисту прав і свобод людини шляхом реалізації громадянами права на звернення до органів МВС України: сучасний стан та шляхи покращення якості. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 60 с.

У виданні розглядаються питання практичної реалізації громадянами права на звернення до систем органів МВС, організація реагування органів внутрішніх справ на заяви та повідомлення громадян, проблемні питання розслідування фактів неналежного поводження з боку працівників міліції та злочинів, скоєних на ґрунті ненависті.

Надаються рекомендації щодо можливих шляхів покращення стану справ у даній сфері з метою більш якісного забезпечення захисту прав людини в діяльності МВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту Одеської правозахисної групи «Верітас» щодо реалізації проекту «Покращення якості реагування з боку працівників міліції на звернення громадян та пови-

домлення про злочини», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Жінки та міграція. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 96 с.

У збірнику розглядаються особливості жіночої міграції загалом та української жіночої міграції зокрема, питання необхідності включення гендерної перспективи у формування концепції міграційної політики. Представлені рекомендації однойменного «круглого столу», що був проведений 20–21 травня 2010 р.

Левченко К. Б., Максименко Н. В. Гендерна рівність та особливості її впровадження в органах внутрішніх справ: наукове видання. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 96 с.

У книзі висвітлено теоретичні та практичні проблеми формування гендерної політики в Україні, у тому числі на прикладі органів внутрішніх справ, сучасний погляд на соціально-правове становище жінок та чоловіків, розкрито процеси становлення й розвитку національного законодавства, а також особливості адаптації відомчих актів МВС України до вимог забезпечення гендерної рівності. на основі аналізу міжнародного досвіду окреслено позитивні напрями його впровадження, виділено особливості проходження служби жінками у міліції, виявлено існуючі протиріччя й недоліки у галузі гендерної політики на відомчому рівні.

Книга буде цікавою не лише для фахових дослідників та аналітиків, а й для широкого кола читачів, яких цікавлять теоретичні основи і практичний досвід державного та внутрішньовідомчого регулювання гендерних відносин.

Доступ до архівних документів: законодавство і практика. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 416 с.

Шарль Кечкеметі, Іван Секей. Доступ до архівів. Путівник для імплементації Рекомендації № R (2000) 13 щодо Європейської політики доступу до архівів (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 144 с.

Харківська правозахисна група пропонує увазі читачів путівник для використання Рекомендації № R (2000) 13 Комітету Міністрів Ради Європи країнам-членам щодо Європейської політики доступу до архівів. Ця Рекомендація – єдиний міжнародний стандарт, який стосується доступу до архівів.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року та проблемні питання підготовки нової програми. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 32 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період за 2009 та початок 2010 рр. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда – Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної Державної програми протидії торгівлі людьми.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року. Херсонська область. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 28 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період за 2009 та початок 2010 рр. у Херсонській області. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда – Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної Державної програми протидії торгівлі людьми.

Моніторинг здійснювався у співпраці з Управлінням моніторингу дотримання прав людини в ОВС МВС України, яке, на жаль, в березні 2010 р. було ліквідовано.

Книга містить аналіз діяльності з протидії торгівлі людьми у Херсонській області органів місцевої влади та їхніх структурних підрозділів, а також громадських та міжнародних організацій.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року. Автономна Республіка Крим. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 32 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період за 2009 та початок 2010 рр. в Криму. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної Державної програми протидії торгівлі людьми.

Моніторинг здійснювався у співпраці з Управлінням моніторингу дотримання прав людини в ОВС МВС України, яке, на жаль, в березні 2010 р. було ліквідовано.

Книга містить аналіз діяльності з протидії торгівлі людьми в Автономній Республіці Крим органів місцевої влади та їхніх структурних підрозділів, а також громадських та міжнародних організацій.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року. Луганська область. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 16 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період за 2009 та початок 2010 рр. у Луганській області. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної Державної програми протидії торгівлі людьми.

Моніторинг здійснювався у співпраці з Управлінням моніторингу дотримання прав людини в ОВС МВС України, яке, на жаль, в березні 2010 р. було ліквідовано.

Книга містить аналіз діяльності з протидії торгівлі людьми у Луганській області органів місцевої влади та їхніх структурних підрозділів, а також громадських та міжнародних організацій.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року. Львівська область. (укр.). – Харків: Права людини, 2010. – 20 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період за 2009 та початок 2010 рр. у Львівській області. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної Державної програми протидії торгівлі людьми.

Моніторинг здійснювався у співпраці з Управлінням моніторингу дотримання прав людини в ОВС МВС України, яке, на жаль, в березні 2010 р. було ліквідовано.

Книга містить аналіз діяльності з протидії торгівлі людьми у Львівській області органів місцевої влади та їхніх структурних підрозділів, а також громадських та міжнародних організацій.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Мониторинг деятельности по противодействию торговле людьми. (рос.). – Харьков: Права людини, 2011. – 52 с.

В сборнике представлены опыт и лучшие практики осуществления мониторинга деятельности по предотвращению торговли людьми в странах Черноморского региона с целью повышения эффективности этой деятельности и улучшения работы по предотвращению и пресечению торговли людьми и предоставлению помощи пострадавшим. Издание рассчитано на представителей органов государственной власти, специалистов международных и общественных организаций и на широкий круг читателей.

Моніторинг виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року. Кіровоградська область. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 176 с.

У даній книзі наведені результати моніторингу виконання державної програми протидії торгівлі людьми на період з 2006 до 2010 рр. у кіровоградській області. Моніторинг ініційовано Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» з метою вивчення проблем та розробки рекомендацій щодо покращення цієї діяльності, а також напрацювання пропозицій до наступної державної програми протидії торгівлі людьми.

Книга містить аналіз діяльності з протидії торгівлі людьми у кіровоградській області органів місцевої влади та їхніх структурних підрозділів, а також громадських та міжнародних організацій.

Видання розраховане на працівників органів державної влади, фахівців громадських і міжнародних організацій та на широке коло читачів.

Права людини в галузі охорони здоров'я. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 176 с.

У доповіді правозахисних організацій надається аналіз ситуації щодо прав людини у галузі охорони здоров'я за останні роки. У першому розділі наводиться інформація щодо міжнародних документів та національного законодавства, де зазначаються стандарти прав людини на належну медичну допомогу, а також прав та свобод, які виникають у ході реалізації цього права. Надається загальний опис системи охорони здоров'я України, а також питання медичного страхування. Окремі розділи доповіді присвячені правам пацієнтів, проблемам інфекційних захворювань, вакцинації, наркозалежних, інвалідів, хворих, які знаходяться під вартою в установах Міністерства внутрішніх справ та Державної пенітенціарної служби.

Огляд повідомлень щодо катувань та поганого поводження в Україні в 2010–2011 рр. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 284 с.

Ця книга висвітлює коло питань, які стосуються катування та поганого поводження в установах МВС та Державної пенітенціарної служби. Розглядаються як загальні проблеми, так і конкретні випадки знущань, які потрапили до публічної сфери у період вересень 2010 р. – травень 2011 р. Частина матеріалів стосується діяльності недержавних правозахисних організацій проти катувань.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2008. (укр.) – Харків: Права людини, 2011 – 512 с.

У книзі друкуються переклади 27 рішень зі 110, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2008 році за заявами проти України.

Кобзін Д. О., Черноусов А. М., Мартиненко О. А., Белоусов Ю. Л. Практичний посібник для службової підготовки з дотримання прав людини в діяльності МВС. (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 268 с.

У книзі друкуються переклади 27 рішень зі 110, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2008 році за заявами проти України.

Справа Давидов та інші проти України. (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 184 с.

Моніторинг стану виконання законодавства України щодо протидії насильству в сім'ї. 2001–2011 роки. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 240 с.

У виданні представлені результати незалежного моніторингу стану виконання законодавства України щодо протидії насильству в сім'ї за 2001–2011 роки. Наданий постатейний аналіз виконання закону «Про попередження насильства в сім'ї», представлені аналітичні матеріали, хронологія основних подій щодо імплементації положень закону, нормативно-правові акти, які прийняті на виконання та розвиток національного законодавства щодо попередження та протидії насильства в сім'ї. Узагальнені результати моніторингу представлені у висновках та рекомендаціях щодо подальшого вдосконалення як національного законодавства, так і державної політики та практичної діяльності у досліджуваній сфері.

Книга розрахована на широкий круг читачів, перш за все учасників законотворчого процесу, фахівців, які працюють у сфері попередження насильства в сім'ї, соціальних структур та правоохоронних органів, науковців, представників міжнародних та громадських організацій, а також усіх громадян, не байдужих до питань попередження насильства в сім'ї.

Огляд повідомлень щодо порушень прав людини в кримінально-виконавчій системі України в 2007–2009 рр. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 336 с.

Харківська правозахисна група пропонує увазі читача огляд даних щодо порушень прав людини в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань у 2007–2009 рр. Джерелами повідомлень були публікації в мас-медіа, Інтернеті та звернення до громадських приймалень правозахисних організацій; ці джерела ретельно перевірялися.

Мартиненко О. А., Кобзін Д. О., Черноусов А. М., Шейко Р. В., Ігнатов О. Н., Батчаєв В. К. **Моніторинг незаконного насильства в органах внутрішніх справ України (2004–2011 рр.)** (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 180 с.

Актуальні проблеми вдосконалення та уніфікації термінології Кримінального кодексу України. (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 152 с.

У збірнику вміщені тези виступів, пропозиції, зауваження, які присвячені актуальним проблемам вдосконалення та уніфікації термінології Кримінального кодексу України.

Збірник містить матеріали Слухань, які відбулися 29 вересня 2010 року у Комітеті Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, текст Рекомендацій, що були прийняті на цих Слуханнях, аналітичні матеріали щодо теми обговорення, витяги із Кримінальних кодексів зарубіжних країн, протокол про створення Робочої групи щодо вдосконалення термінології Кримінального кодексу України за сприяння Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо термінологічного удосконалення кримінального закону)».

Пам'ятка водієві. (укр.) – Харків: Права людини, 2011 – 64 с.

У виданні розглядаються питання захисту права власності громадян у типових проблемних ситуаціях, що виникають при контактах із представниками підрозділів ДАІ МВС України, надаються рекомендації щодо заходів самозахисту прав та законних інтересів громадян у даній сфері для покращення стану дотримання прав людини в діяльності ДАІ МВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група „Верітас“» щодо реалізації проекту «Моніторинг забезпечення права власності в діяльності Державної автомобільної інспекції МВС України: аналіз порушень та пошук шляхів вирішення проблеми», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Моніторинг стану забезпечення права власності в діяльності ДАІ МВС України: аналіз порушень та пошук шляхів вирішення проблеми. (укр.) – Харків: Права людини, 2011 – 104 с.

У виданні розглядаються питання забезпечення права власності в діяльності підрозділів ДАІ МВС України, надаються рекомендації щодо можливих шляхів покращення стану справ у даній сфері для більш якісного забезпечення захисту прав людини в діяльності МВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група „Верітас“» щодо реалізації проекту «Моніторинг забезпечення права власності в діяльності Державної автомобільної інспекції МВС України: аналіз порушень та пошук шляхів вирішення проблеми», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Бущенко Аркадій. **Тактика запобігання катуванням і представництва жертв катувань у суді** (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 36 с.

У цьому виданні містяться практичні рекомендації для використання міжнародних стандартів захисту від катувань та інших форм поганого поводження у національних судах. Видання призначене для практикуючих адвокатів.

Бущенко Аркадій. **Тактика захисту права на свободу в межах кримінального процесу** (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 36 с.

У цьому виданні містяться практичні рекомендації для використання міжнародних стандартів захисту права на свободу під час кримінального переслідування. Видання призначене для практикуючих адвокатів.

Питання сучасної наркополітики України: права людини та доступ до лікування. (укр.) – Харків: Права людини, 2011 – 94 с.

У виданні розглядаються проблемні питання сучасної наркополітики України як фактор впливу на стан дотримання права осіб, які вживають наркотики, та профілактику ВІЛ/СНІДу, здійснюється огляд чин-

ного законодавства України у т. ч. в частині притягнення до відповідальності за дії, пов'язані з особистим споживанням наркотиків, та практики його застосування. Також розглянуті питання криміналізації дій, пов'язаних із особистим споживанням наркотиків, надаються рекомендації щодо можливих шляхів покращення стану справ у даній сфері з метою більш якісного забезпечення захисту прав людини щодо представників уразливих груп населення.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група „Верітас“» щодо реалізації проекту «Підвищення правової захищеності споживачів ін'єкційних наркотиків через впровадження заходів по декриміналізації наркозалежного стану для ефективної участі в програмах ЗПТ», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Громадське здоров'я» Міжнародного Фонду «Відродження» та Міжнародної програми зменшення шкоди від вживання наркотиків.

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Права людини в Україні – 2009–2010. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 488 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2009–2010 рр., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. У першій частині подається загальна оцінка державної політики у сфері прав людини в 2009–2010 роках. Кожен розділ другої частини книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2009–2010 роках. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Пам'ятка з питань діяльності міліції щодо дотримання права власності. (укр.). – Харків: Права людини, 2011. – 64 с.

У виданні розглядаються питання захисту права власності громадян в типових проблемних ситуаціях, виникаючих при контактах з представниками підрозділів ОВС України, надаються рекомендації щодо заходів самозахисту прав та законних інтересів громадян у даній сфері з метою покращення стану дотримання прав людини в діяльності ОВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група „Верітас“» щодо реалізації проекту «Моніторинг дотримання права власності в діяльності ОВС: актуальний стан та проблеми», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Моніторинг дотримання права власності в діяльності ОВС України: стан та актуальні проблеми. (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 144 с.

У виданні розглядаються питання забезпечення права власності в діяльності підрозділів ОВС України, надаються рекомендації щодо можливих шляхів покращення стану справ у даній сфері з метою більш якісного забезпечення захисту прав людини в діяльності ОВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група „Верітас“» щодо реалізації проекту «Моніторинг дотримання права власності в діяльності ОВС: актуальний стан та проблеми», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

Українські журналісти проти катувань. (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 216 с.

Харківська правозахисна група пропонує увазі читача збірку кращих праць учасників конкурсу для журналістів «Проти катувань!» на кращу публікацію, яка висвітлює проблему застосування правоохоронними органами катувань та інших видів незаконного насильства.

Кобзін Д. А., Черноусов А. М., Мартиненко О. А., Шейко Р. В., Белоусов Ю. Л., Буднік А. Ю., Колоколова М. О., Щербань С. В. **Моніторинг незаконного насильства в міліції – 2010. Результати соціологічного дослідження.** (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 208 с.

О. М. Бандурка, К. Б. Левченко, О. М. Литвинов. **Науково-практичний аналіз відповідності українського законодавства положенням Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми.** (укр.) – Харків: Права людини, 2011. – 244 с.

У книзі представлені результати науково-практичного аналізу відповідності українського законодавства положенням Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми; досліджені практика застосування законодавства та стан політики України у сфері протидії торгівлі людьми, представлено кращий вітчизняний та європейський досвід, проаналізовані проблеми та труднощі та запропоновано рекомендації щодо вдосконалення державної політики у цій сфері.

Книга розрахована на науковців, учасників законотворчого процесу, працівників органів державної влади, правоохоронних органів, громадських та міжнародних організацій, а також усіх громадян, не байдужих до питань протидії торгівлі людьми.

Геннадій Токарев. **Практика захисту у кримінальних справах з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів.** (укр.) – Харків: Права людини, 2012. – 254 с.

Це видання розраховано на тих, хто здійснює захист у кримінальних справах осіб, що переслідуються кримінальним порядком, а також на тих, хто займається вирішенням проблеми дотримання прав людини в ході кримінального переслідування. Проведений аналіз чинного законодавства, наведена класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Розглянуті питання провадження у справах, як характерні для будь-яких справ, так і специфічні для справ у злочинах з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Надані практичні поради та приклади деяких документів сторони захисту.

У декількох розділах цього видання наведені витяги із рішень Європейського суду з прав людини, які можуть бути використані при здійсненні захисту у кримінальних справах.

Політичні переслідування в сучасній Україні 2010–2011 / Підготовлено Євгеном Захаровим та Борисом Захаровим. (укр.) – Харків: Харківська правозахисна група, 2012. – 80 с.

Права людини в галузі охорони здоров'я – 2011. (укр.) – Харків: Права людини, 2012. – 208 с.

У доповіді правозахисних організацій «Права людини в галузі охорони здоров'я – 2011» надається аналіз ситуації щодо прав людини у царині медичної допомоги у 2011 році. У «загальній» частині доповіді аналізуються перші кроки реформування галузі охорони здоров'я, що були розпочаті Урядом України в пілотних регіонах. Також у «загальній» частині доповіді на підставі огляду судових справ за 2011 рік надається огляд перешкод, які трапляються при судовому захисті порушеного права на медичну допомогу у судах України. В окремому розділі наведені шляхи міжнародного захисту прав пацієнтів.

«Особлива» частина доповіді присвячена ситуації щодо дотримання прав ЛЖВ, проблемам доступу до ЗПТ, втручанню органів державної влади у діяльність ВІЛ-сервісних громадських організацій. Окремі розділи доповіді викладають проблеми розвитку паліативної допомоги, доступу до знеболюючих лікарських засобів, проблеми проходження МСЕК, порушення прав інвалідів.

Нові розділи, які не висвітлювались у попередніх виданнях – це дотримання прав представників ЛГБТ – спільноти в галузі медицини, запобігання дискримінації або упередженого ставлення з боку медичних працівників. Ще один новий розділ – висвітлює проблеми доступу ромів до медичної допомоги, – відсутність регулярних медичних оглядів, належного та вчасного медичного обслуговування.

Також новою темою доповіді є право на медичну допомогу особам без встановленого місця проживання – ці люди позбавлені не тільки медичної допомоги, а взагалі гуманного ставлення з боку державних органів України.

Права людини в Україні – 2011. Доповідь правозахисних організацій. (укр.) – Харків: Права людини, 2012. – 352 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2011 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2011 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Джужа О. М., Стрільців О. М., Дворяк С. В. Вплив програм замісної підтримуючої терапії на криміногенну ситуацію у державі: Аналітичний звіт за результатами наукового дослідження. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 82 с.

У виданні розглядаються питання впливу програм замісної підтримуючої терапії (ЗПТ) на мотивацію і рівень кримінальної активності їх учасників та можливості впливу на криміногенну ситуацію в Україні в цілому. Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група «Верітас» щодо реалізації проекту «Проведення кримінологічного дослідження щодо визначення характеру впливу програм ЗПТ на мотивацію і рівень кримінальної активності їх учасників», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Громадське здоров'я» Міжнародного фонду «Відродження» та Міжнародної програми зменшення шкоди від вживання наркотиків.

Злочини на ґрунті ненависті в Україні. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 272 с.

Це видання подає результати виконання проекту «Моніторинг злочинів на ґрунті ненависті в Україні, захист жертв і аналіз українського законодавства і практики, що стосуються запобігання злочинів на ґрунті ненависті», здійснюваного Харківською правозахисною групою спільно з партнерськими організаціями.

Права людини в діяльності української міліції – 2011. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 354 с.

Речицький В. В. Проект Конституції України – 2012. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 168 с.

Видання являє собою повномасштабний коментований проект нової Конституції України. Даний текст є одним із результатів науково-дослідних, творчих зусиль Української Гельсінської спілки з прав людини (УГСПЛ) та Харківської правозахисної групи (ХПГ) в ділянці сучасного конституціоналізму, захисту прав людини і основоположних свобод в Україні в період 1994–2012 рр.

Модельний проект передбачає новий підхід до визначення засад конституційного ладу України, двопалатну структуру українського парламенту – Національних Зборів України, пропонує президентську форму правління (президент – глава виконавчої влади), переосмислює весь комплекс суб'єктивних прав і свобод людини і громадянина тощо. Ідейну основу проекту складають надбання як національної, так і загальної – євроатлантичної конституційної думки.

Для учасників Конституційної асамблеї України, фахівців у царині політичних наук, філософії права та конституційного права, громадських активістів, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями сучасної політичної та правової теорії й практики.

100 днів нового українського Омбудсмана. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 152 с.

Увазі читача пропонується аналіз перших 100 днів діяльності нового Уповноваженого Верховної Ради з прав людини Валерії Лутковської, яка була обрана 24 квітня 2012 р.

Цінності сучасного конституціоналізму. V Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (28–29 вересня 2012 року). (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 308 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 28–29 вересня 2012 року у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Романов М. В. Звільнення від відбування покарання: навч. посіб. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 112 с.

У навчальному посібнику викладені основні положення інституту звільнення від відбування покарання як комплексного, міжгалузевого інституту. Визначена правова природа звільнення від відбування покарання як логічного завершення процесу відбування та виконання покарання, а також правової гарантії засудженого. Вказані особливості звільнення від різних видів кримінальних покарань. Підкреслений зв'язок звільнення з статусом судимості та механізмами соціальної адаптації звільнених осіб.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних вузів, практичних працівників правоохоронних органів.

Блага А. Б., Мартиненко О. А., Османов А. Р. Громадські розслідування як механізм цивільного контролю: кращі практики зарубіжних країн. Науково-практичне видання. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 128 с.

Захист прав людини: навчально-виховна діяльність ВНЗ. (укр.). – Харків: Права людини, 2012. – 264 с.

В навчально-методичному посібнику висвітлюється інноваційний досвід роботи ВНЗ щодо організації навчально-виховної діяльності зі студентами з проблем захисту прав людини та превентивного виховання студентської молоді. Видання містить методичні рекомендації та практичні розробки занять з вищезазначеної проблематики.

Посібник пропонується для навчальних закладів різних рівнів акредитації, рекомендується педагогічним працівникам, соціальним педагогам, практичним психологам, слухачам інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентам педагогічних ВНЗ.

Права людини в Україні – 2012. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 560 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2012 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить перелік та аналіз порушень того чи іншого права в 2012 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Права людини у фокусі новітньої історії. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 420 с.

Увазі читача пропонується нове видання Харківської правозахисної групи про права людини та основоположні свободи, в якому їхній зміст подається через опис подій новітньої історії України та світової історії.

Книга складається з трьох частин. Перша присвячена геноциду, злочинам проти людяності, військовим злочинам, а також опису відповідних подій за нацистського та комуністичного режимів на території України та СРСР. Друга частина містить 14 глав, в кожній з яких подається зміст певного права, що захищається Європейською Конвенцією, через призму історичних подій в Радянській Україні та СРСР. Третя частина складається із перекладів з англійської документів міжнародних організацій – Ради Європи, Європейського Союзу, ОБСЄ – про злочини тоталітарних режимів, насамперед, комуністичних режимів в СРСР, Центральній та Східній Європі.

Права людини в галузі охорони здоров'я – 2012. Доповідь правозахисних організацій про дотримання права на здоров'я в Україні. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 88 с.

У щорічній доповіді правозахисних організацій «Права людини в галузі охорони здоров'я – 2012» надається аналіз ситуації щодо прав людини у царині медичної допомоги у 2012 році. Доповідь традиційно складається з двох частин: «Загальна» та «Особлива».

У «Загальній» частині доповіді аналізується стан реформування галузі охорони здоров'я, яке було розпочате Урядом України в пілотних регіонах, але торкнулося України загалом. Також у «Загальній» частині доповіді наведена практика Європейського суду з прав людини за 2012 рік щодо захисту прав пацієнтів у справах проти України та аналіз практики національних судів у «медичних справах» також за 2012 рік.

«Особлива» частина доповіді присвячена ситуації з дотримання прав людей, що живуть з ВІЛ, проблемам доступу до програми замісної підтримувальної терапії, правам людини у сфері паліативної допомоги. Окремі розділи доповіді викладають проблеми дотримання прав представників ЛГБТ-спільноти у галузі медицини, приклади порушення права на здоров'я в пенітенціарній системі.

У доповіді подовжено спеціальний розділ, який викладає проблеми доступу ромів до медичної допомоги та висвітлює шляхи правової допомоги через впровадження соціально-медичних посередників.

Актуальна тема видання – «Вакцинація: право чи обов'язок?», яка ще не має законодавчого визначення серед медиків та правників, незважаючи на тривалий час громадських дискусій.

Права людини в діяльності української міліції – 2012. (укр.). – Харків: Права людини, 2013 – 324 с.

Катування та жорстоке поводження з дітьми в Україні. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 244 с.

Це видання подає результати дослідження, яке було проведено Харківською правозахисною групою (ХПГ) в 2012 році в межах проекту «Захист дітей від катувань та поганого поводження в Україні» за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні.

Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник у двох томах. Том 1. / Кол. авт.: О. М. Бандурка, О. І. Бандурка, В. О. Брижик та ін.; за загальною редакцією Бандурки О. М., Левченко К. Б., Трубавіної І. М. – К.: (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 136 с.

Навчально-методичний посібник присвячено питанням соціальної та корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, організації та здійснення такої роботи. Подано загальну соціально-кримінологічну характеристику насильства в сім'ї; викладено теоретичні питання соціальної та психологічної роботи; представлено корекційні програми з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та методики їх реалізації; наведено приклади закордонного досвіду проведення корекційної роботи з особам, які вчинили насильство в сім'ї.

Призначений для підвищення кваліфікації соціальних працівників, соціальних педагогів, психологів, працівників кримінальної міліції у справах дітей, дільничних інспекторів міліції, представників громадських організацій, а також для педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів відповідних профілів.

Заходи протидії насильству в сім'ї (4 березня 2013 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Навч.-наук. ін-т права та масових комунікацій, центр генд. освіти; Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда – Україна»; Кримінологічна асоціація України. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 116 с.

Збірник містить матеріали виступів учасників «круглого столу» (науковців, практиків, студентів та курсантів), які висвітлюють сучасний стан проблеми протидії насильству в сім'ї.

Матеріали доповідей друкуються мовою оригіналу та викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками.

Журналістські розслідування. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 388 с.

Мартыненко О. А., Самотиевич В. А. Преступления сотрудников органов внутренних дел Украины. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013 р. – 288 с.

Монографія посвячена сучасному аналізу преступности среди работников органов внутренних дел Украины. В работе проведен исторический обзор развития полиции и милиции на территории Украины с одновременным анализом соблюдения законности правоохранителями различных периодов. Отдельно приведен сравнительный анализ правонарушений, совершаемых полицейскими США, Великобритании и ряда европейских стран. Криминологическая характеристика современной преступности среди работников ОВД Украины построена авторами на обширном эмпирическом материале, что позволяет рассмотреть причины преступности правоохранителей на общегосударственном, ведомственном и индивидуальном уровнях. Одновременно причины негативных явлений в ОВД Украины проанализированы с учетом правовых, социальных, организационно-управленческих и других аспектов деятельности правоохранительных органов. В соответствии с данной схемой авторы предлагают комплекс мер по предупреждению преступности среди персонала ОВД Украины с учетом современных разработок европейской криминологической науки.

Монографія рассчитана на широкий круг научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов юридических вузов и факультетов, работников правоохранительных органов.

Проти катувань. Європейські механізми запобігання катуванням та поганому поводженню / Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 284 с.

Видання присвячене європейським механізмам запобігання катуванням і поганому поводженню. Друкуються офіційний переклад Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод і Протоколів до неї, Регламент Європейського суду з прав людини, матеріали щодо подання скарги до Суду, Рекомендація Комітету Міністрів РЄ щодо тримання під вартою, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, інформація про діяльність Європейського комітету із запобігання катуванням та поганому поводженню та встановлені ним стандарти.

Стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми: збірка нормативних документів / за заг. ред. К. Б. Левченко. Міжнарод. жіноч. правозахис. центр «Ла Страда – Україна». (укр.). – Х: Україна, 2013. – 32 с.

Видання містить Наказ Міністерства соціальної політики № 458 від 30.07.2013 Про затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми з додатками до нього: Стандарт надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми, Стандарт надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми, Стандарт надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми.

Збірка підготовлена для фахівців, які надають соціальні послуги постраждалим від торгівлі людьми в Україні.

Верховенство права як основа сучасного конституціоналізму. VI Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (27–28 вересня 2013 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». (укр.). – Харків: Права людини, 2013. – 248 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 27–28 вересня 2013 року у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Стратегические судебные дела Харьковской правозащитной группы. Часть 1 / Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 512 с.

Вниманию читателя предлагаются решения национальных и международных судов в стратегических делах, поддержанных Харьковской правозащитной группой, в четырех частях.

В ч. 1 представлены решения, принятые в 2005–2008 гг. и те решения, в которых Европейский суд нашел нарушение права на справедливый суд в части использования недопустимых доказательств, что дало возможность добиваться отмены решений национальных судов. Приведены соответствующие решения Верховного суда Украины и Высшего специализированного суда по уголовным и гражданским делам.

Стратегические судебные дела Харьковской правозащитной группы. Часть 2 / Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 384 с. (513–896).

Вниманию читателя предлагаются решения национальных и международных судов в стратегических делах, поддержанных Харьковской правозащитной группой, в четырех частях.

В ч. 2 помещены решения в делах об избииении заключенных в СИЗО и учреждениях исполнения наказаний, в частности, делах о массовом избииении заключенных спецназом в 2001 и 2002 годах в ИК-58 и в январе 2007 года в ИК-31.

Стратегические судебные дела Харьковской правозащитной группы. Часть 3 / Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 484 с. (897–1380).

Вниманию читателя предлагаются решения национальных и международных судов в стратегических делах, поддержанных Харьковской правозащитной группой, в четырех частях.

В третью часть включены решения, принятые Европейским судом в 2009–2010 годах.

Стратегические судебные дела Харьковской правозащитной группы. Часть 4 / Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 516 с. (1381–1896).

Вниманию читателя предлагаются решения национальных и международных судов в стратегических делах, поддержанных Харьковской правозащитной группой, в четырех частях.

В четвертую часть включены решения, принятые Европейским судом в декабре 2010–2012 годах, и некоторые решения национальных судов.

Механизмы ООН против пыток и жестокого обращения / Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 368 с.

Вниманию читателя предлагаются материалы к Шестому периодическому отчету правительства Украины об исполнении Конвенции ООН против пыток и жестокого обращения. Издание включает текст самой Конвенции, перечень из 35 вопросов, предоставленный правительству Украины Комитетом ООН против пыток, всецело охватывающих проблематику пыток и жестокого обращения, Шестой периодический доклад, подготовленный правительством, и комментарий ХПП к нему, содержащий ответы на вопросы Комитета.

Злочини на ґрунті ненависті в Україні. (укр.). – Харків: Права людини, 2012 р. – 272 с.

Це видання подає результати виконання проекту «Моніторинг злочинів на ґрунті ненависті в Україні, захист жертв і аналіз українського законодавства і практики, що стосуються запобігання злочинів на ґрунті ненависті», здійснюваного Харківською правозахисною групою спільно з партнерськими організаціями.

Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник у двох томах. Том 2. / Кол. авт.: О. М. Бандурка, О. І. Бандурка, В. О. Брижик та ін.; за загальною редакцією Бандурки О. М., Левченко К. Б., Трубавіної І. М. (укр.). – Х.: Права людини, 2013. – 204 с.

Навчально-методичний посібник присвячено питанням соціальної та корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, організації та здійснення такої роботи. Подано загальну соціально-кримінологічну характеристику насильства в сім'ї; викладено теоретичні питання соціальної та психологічної роботи; представлено корекційні програми з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та методику їх реалізації; наведено приклади закордонного досвіду проведення корекційної роботи з особам, які вчинили насильство в сім'ї.

Призначений для підвищення кваліфікації соціальних працівників, соціальних педагогів, психологів, працівників кримінальної міліції у справах дітей, дільничних інспекторів міліції, представників громадських організацій, а також для педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів відповідних профілів.

Автухов К. А., Яковець І. С. Механізм оптимального виконання покарання у виді позбавлення волі : наук.-практ. посіб. / К. А. Автухов, І. С. Яковець; за заг. ред. А. Х. Степанюка. (укр.). – Харків: Права людини, 2013 р. – 248 с.

Науково-практичний посібник присвячений дослідженню основних складових процесу виконання-відбування покарання у виді позбавлення волі. Проаналізовано порядок діяльності персоналу установ виконання покарань під час виникнення надзвичайних ситуацій. Зосереджено увагу на проблемах, пов'язаних зі здійсненням громадського контролю спостережними комісіями за виконанням покарання. Висвітлено питання тримання осіб, узятих під варту, і засуджених у слідчих ізоляторах та його дільницях на території виправних колоній. Детально розкрито особливості правового регулювання соціально-психологічної роботи з засудженими до позбавлення волі.

Для працівників органів і установ виконання покарань, учених у галузі наук кримінального циклу, студентів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів освіти.

Геннадій Токарев. Практика захисту у кримінальних провадженнях з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів. Практичний посібник (друге видання) / Українська фундація правової допомоги. (укр.). – Харків : Права людини, 2013 р. – 352 с.

Це видання розраховано на тих, хто здійснює захист у кримінальних провадженнях осіб, які переслідуються кримінальним порядком, а також на тих, хто цікавиться вирішенням проблеми дотримання прав людини в ході кримінального переслідування. Проведений аналіз чинного законодавства, наведена класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Розглянуті питання, що виникають у будь-якому кримінальному провадженні, а також специфічні для провадження у злочинах з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Надані практичні поради та приклади деяких документів, які складаються стороною захисту.

У декількох розділах цього видання наведені витяги із рішень Європейського суду з прав людини, які можуть бути використані при здійсненні захисту у кримінальних провадженнях.

Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. Читанка з конституціоналізму для зацікавлених. (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група, Права людини, 2014. – 264 с.

Видання являє собою збірку різностильових есе про зародження, еволюцію та сучасний стан конституціоналізму в Україні та євроатлантичному світі. Особливим предметом авторського зацікавлення є становлення органічного конституціоналізму на українських теренах, його деградація в радянський період, відродження верховенства права в Україні на початку ХХІ століття. Книжка містить в собі модельний документ: «Декларацію принципів взаємовідносин держави з народом, людиною і гро-

мадянським суспільством». Завершує видання збірка неформальних есе, присвячених формуванню конституційної культури в модерній Україні.

Для молодих політологів, студентів юридичних факультетів, громадських активістів, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями сучасної правової теорії та практики.

Права людини в Україні – 2013. Доповідь правозахисних організацій / За ред. Є. Ю. Захарова / Українська Гельсінська спілка з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 456 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2013 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить аналіз порушень того чи іншого права в 2013 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Е. Н. Ащенко, Я. В. Заикина, Л. Г. Ибадова, Н. Г. Охотникова, В. А. Човган. **Исполнение решений Европейского суда по правам человека в Украине.** (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 288 с.

В книзі представлена інформація с сайта Комитета министров Совета Европы и другие данные об исполнении решений Европейского суда по правам человека, касающихся Украины. Дана характеристика семи пилотных и квазипилотных дел, типов контроля над исполнением решений Суда, осуществляемых Комитетом министров. Рассмотрены все группы украинских дел в Европейском суде, исполнение решений по которым контролируется, а также планы действий украинского правительства по осуществлению мер индивидуального и общего характера, направленных на исполнение решений Суда.

Права людини в галузі охорони здоров'я – 2013. Доповідь правозахисних організацій. (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 128 с.

У щорічній доповіді правозахисних організацій «Права людини в галузі охорони здоров'я – 2013» надається аналіз ситуації щодо прав людини у царині медичної допомоги у 2013 році. Доповідь традиційно складається з трьох основних частин: Загальна, Спеціальна та Заключна.

У Загальній частині доповіді аналізується стан реформування галузі охорони здоров'я, яке було розпочато Урядом України в пілотних регіонах, але тією чи іншою мірою «зачепило» майже усі регіони. У Загальній частині доповіді також наведено аналіз практики національних судів у «медичних справах» за 2013 рік.

Спеціальна частина доповіді присвячена ситуації з дотримання прав людей, які є або бажають бути пацієнтами програми замісної підтримувальної терапії, права паліативних хворих на доступ до знеболюючих лікарських засобів. В окремих розділах доповіді викладено проблеми дотримання права на здоров'я представників ЛГБТ-спільноти, приклади порушення права на здоров'я в пенітенціарній системі, приклади ускладнення доступу представників ромської спільноти до медичної допомоги. Наведено опис подій, що відбулися 2013 року під гаслом «Зупинемо епідемію туберкульозу та гепатиту С».

У Заключній частині особливу увагу приділено Універсальному періодичному огляду як механізму захисту прав людини ООН та проаналізовано стан виконання рекомендацій щорічної доповіді «Права людини в галузі охорони здоров'я – 2012».

Ефективність діяльності Секретаріату Уповноваженого Верховної ради України з прав людини. Доповідь за 2013 рік. / Експертна група з питань моніторингу діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 264 с.

Дане видання продовжує цикл аналітичних доповідей, присвячених аналізу діяльності інституту українського Омбудсмана. Книга містить загальну характеристику, аналіз ефективності діяльності інституту українського Омбудсмана за період з січня 2013 по березень 2014 років та рекомендації щодо її підвищення.

Публікація буде корисна усім, хто цікавиться розвитком національних інституцій з прав людини в Україні.

Андрей Диденко, Вадим Човган. **Пожизненное заключение: европейские стандарты и украинская практика.** (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 316 с.

Вниманию читателей предлагается книга, освещающая различные аспекты пожизненного заключения в Украине: условия содержания; отсутствие правовых возможностей для пересмотра

дела, даже если доказательства вины весьма сомнительны – в книге приводятся несколько таких примеров; возможность условно-досрочного освобождения и помилования; замена пожизненного заключения более мягкой мерой наказания. Приводятся отрывки из интервью с осужденными пожизненно. Книга включает также переводы, выполненные Харьковской правозащитной группой, документов Совета Европы о пожизненном заключении и трех ключевых решений Европейского суда по статье 3 Европейской конвенции в контексте пожизненного заключения.

Державний суверенітет і народний суверенітет в сучасних умовах. VII Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (26–27 вересня 2014 року). / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 216 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 26–27 вересня 2014 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Ащенко О. М., Човган В. О. Українське пенітенціарне законодавство у світлі стандартів Комітетів проти катувань ООН та Ради Європи / О. М. Ащенко, В. О. Човган; передм. М. М. Гнатовського; за заг. ред. Є. Ю. Захарова. (укр.). – Харків: Права людини, 2014 р. – 332 с.

Увазі читачів пропонується аналіз відповідності українського законодавства, яке регулює порядок тримання під вартою до вироку суду, під час виконання та відбування покарань, пов'язаних з позбавленням волі, до міжнародних стандартів, закріплених у Конвенції ООН проти катувань і висловлених у висновках та рекомендаціях Комітету ООН проти катувань, а також численних доповідях Європейського комітету із запобігання катуванням (КЗК) за результатами візитів до України. Друкуються переклади висновків та рекомендацій Комітету ООН за результатами розгляду 3, 4 та 5-ї періодичної доповіді України та останньої доповіді КЗК про візит 2013 року.

Сексуальна експлуатація дітей в Україні: стан та заходи з протидії / Н. П. Бочкор, Л. Г. Ковальчук, І. Є. Конченкова та ін. ; / заг. ред. К. Б. Левченко, Л. Г. Ковальчук. (укр.). – Х. : Права людини, 2014. – 64 с.

У виданні представлено результати дослідження, проведеного Центром «Ла Страда – Україна» у партнерстві з іншими членами Всеукраїнської мережі з протидії КСЕД в Україні щодо проблеми сексуальної експлуатації та насильства стосовно дітей в Україні з особливим акцентом на проблемі сексуального туризму. Видання містить аналіз національного та міжнародного законодавства, результати дослідження сучасного стану проблеми сексуальної експлуатації дітей в туризмі, порнографії, проституції, торгівлі дітьми та ранніх шлюбів, а також наведені національні та світові практики протидії цим явищам.

Публікація розрахована на дослідників, науковців, представників правоохоронних органів, неурядових та міжнародних організацій, державних структур, а також всіх, хто цікавиться питаннями захисту прав дітей.

Актуальні питання діяльності правоохоронних органів у сфері протидії кіберзлочинності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 листоп. 2014 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. (укр.). – Х. : ТОВ ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ, 2014. – 200 с.

У збірнику висвітлено погляди науковців та практиків щодо правового, організаційного та кадрового забезпечення протидії кіберзлочинності, кримінально-правових, процесуальних та криміналістичних аспектів цієї протидії, використання інформаційних технологій і технічних засобів, а також міжнародний досвід протидії кіберзлочинності.

Актуальні питання протидії торгівлі людьми : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 лис-топ. 2014 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Міжнар. жіночий правозахис. центр «Ла Страда – Україна» ; Департамент науки і освіти Харків. обл. держ. адміністрації ; Кримінол. асоц. України. (укр.). – Х. : ТОВ ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ, 2014. – 160 с.

У збірнику висвітлено погляди науковців та практиків щодо проблемних питань: кримінологічної характеристики торгівлі людьми, кримінально-правового забезпечення протидії торгівлі людьми; розслідування злочинів у сфері про торгівлі людьми; захисту та дотримання прав постраждалих осіб від торгівлі людьми; взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми; профілактики торгівлі людьми; вдосконалення українського законодавства у сфері протидії торгівлі людьми; протидії сексуальній експлуатації дітей та дитячому сексуальному туризму.

Пам'ятка для засуджених жінок / «Донецький Меморіал» (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014 р. – 80 с.

Пам'ятка не є вичерпним збірником правил, вона містить основну інформацію про умови та порядок відбування покарання у виді позбавлення волі, права та обов'язки засуджених. Пам'ятка може видаватись кожній бажуючій засудженій жінці та може зберігатися в її особистих речах.

Пам'ятка допоможе не тільки засудженим, а й їх рідним та близьким, а також представникам громадськості, яким небайдужа доля громадян, ізольованих від суспільства.

Пам'ятка для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі / «Донецький Меморіал». – (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014 р. – 72 с.

Пам'ятка не є вичерпним збірником правил, вона містить основну інформацію про умови та порядок відбування покарання у виді позбавлення волі, права та обов'язки засуджених. Пам'ятка може видаватись кожному бажуючому із довічно засуджених осіб та може зберігатися в його особистих речах.

Пам'ятка допоможе не тільки засудженим, а й їх рідним та близьким, а також представникам громадськості, яким небайдужа доля громадян, ізольованих від суспільства.

Пам'ятка для засуджених осіб, які хворіють / «Донецький Меморіал». (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014 р. – 72 с.

Взявши за основу ту пам'ятку, правозахисна організація «Донецький Меморіал» підготувала суттєво перероблений її варіант з урахуванням Європейських пенітенціарних правил та особливостей тримання засуджених осіб, які хворіють. Вона підготовлена відповідно до законодавства станом на 01.09.2014 р.

Пам'ятка не є вичерпним збірником правил, вона містить основну інформацію про умови та порядок відбування покарання у виді позбавлення волі, права та обов'язки засуджених. Пам'ятка може видаватись кожному бажуючому засудженому та може зберігатися в його/її особистих речах.

Пам'ятка допоможе не тільки засудженим, а й їх рідним та близьким, а також представникам громадськості, яким небайдужа доля громадян, ізольованих від суспільства.

Дотримання прав особливих груп ув'язнених. Матеріали конференції «Проблеми поліпшення умов тримання особливих груп ув'язнених». – «Донецький Меморіал» (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014. – 52 с.

Збірка містить матеріали конференції «Проблеми поліпшення умов тримання особливих груп ув'язнених», яка відбулась у м. Києві 24 червня 2014 року в рамках виконання проекту «Донецького Меморіалу» «Сприяння поліпшенню умов тримання та рівня захисту прав людини для особливих груп ув'язнених».

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2009 / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА». (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014. – 580 с.

У книзі друкуються переклади 27 рішень зі 126, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2009 році за заявами проти України.

Човган В. О. Реформування кримінально-виконавчого законодавства у світлі міжнародних стандартів (пропозиції та зауваження) (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014. – 228 с.

Увазі читачів пропонується збірка документів, що містять пропозиції та зауваження до чинного кримінально-виконавчого законодавства, а також до деяких проектів нормативних актів, розроблених Державної пенітенціарною службою України. Ці документи демонструють суттєву невідповідність національного законодавства стандартам Європейського комітету з запобігання катуванням та Європейського суду з прав людини. У зв'язку з цим нами здійснено обґрунтування необхідних змін із посиланнями на конкретні стандарти Ради Європи, що видно із порівняльних таблиць та пояснювальних записок, які також публікуються.

Дотримання прав людини у пенітенціарній системі України / К. А. Автухов, А. П. Гель, М. В. Романов, В. О. Човган, І. С. Яковець; за загальною редакцією М. В. Романова; ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА». (укр.). – Х: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 480 с.

Робота присвячена розгляду питань, пов'язаних з дотриманням прав засуджених під час відбування ними кримінальних покарань в кримінально-виконавчих установах Державної пенітенціарної служби України.

Колектив авторів здійснив комплексне вивчення основних інститутів кримінально-виконавчого права, зробивши акцент на правах засуджених, їх визначенні, дотриманні та механізмах забезпечення і реалізації.

Дослідники намагалися врахувати всі останні зміни та новели законодавства, критично осмислити їх з врахуванням практичних реалій і тенденцій розвитку вітчизняної кримінально-виконавчої доктрини. Зроблено ретельний огляд кримінально-виконавчого законодавства, його співставлення з міжнародними нормативними актами та пенітенціарним досвідом. Особлива увага приділена практиці Європейського суду з прав людини і її впливу на правовідносини з приводу виконання і відбування покарань.

Книга буде цікава для практичних працівників Державної пенітенціарної служби України, фахівців в галузі кримінально-виконавчого права, правозахисників і всіх тих, хто цікавиться питаннями дотримання прав людини в цілому і прав засуджених зокрема.

Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія / М. І. Любченко. (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 280 с.

Монографію присвячено загальнотеоретичній характеристиці юридичної термінології. Виявлено особливості підходів до розкриття ролі юридичної термінології у функціонуванні права. Визначено поняття, основні риси і види юридичних термінів, виконуваних ними функції. Встановлено значення дефініцій у праві. Проаналізовано роль законодавчих і наукових юридичних термінів, особливості їх формування й основні напрями взаємодії між собою. Автором сформульовано вимоги, яким мають відповідати законодавчі терміни, й проаналізовано нормативно-правову базу України на відповідність ним.

Для фахівців із загальнотеоретичних і галузевих юридичних наук, аспірантів, студентів.

Романов М. В. Конспект лекцій з кримінально-виконавчого права / М. В. Романов; ГО «ХАРІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА». (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 256 с.

Курс лекцій охоплює основні теми кримінально-виконавчого права і орієнтований на отримання базових знань з вказаної правової галузі.

В роботі матеріал подається в узагальненому теоретичному вигляді, в авторському баченні розглядуваних питань.

Побудова курсу загалом відповідає структурі галузі кримінально-виконавчого права. В роботі висвітлені питання загальної частини кримінально-виконавчого права, а також виконання окремих видів кримінальних покарань.

Курс лекцій буде корисним для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, практичних працівників Державної пенітенціарної служби та правоохоронних органів, правозахисників.

Рішення Європейського суду з прав людини проти України за статтями 2 та 3 Конвенції щодо порушення прав позбавлених волі на медичну допомогу / упоряд. Є. Ю. Захаров, Г. В. Токарев; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 560 с.

Увазі читачів пропонуються переклади рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтями 2 та 3 Конвенції відносно порушень права позбавлених волі на медичну допомогу. Наводяться рішення у справах, розглянутих Європейським судом в 2010–2014 рр., і перелік джерел, де можна знайти рішення у таких справах, ухвалені в 2005–2009 рр.

Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації / упоряд., вступна стаття О. М. Павліченко; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 248 с.

У цьому виданні вміщено тексти перекладів рішень Європейського суду з прав людини, в яких визначається підхід ЄСПЛ до такого важливого компонента свободи вираження поглядів, як доступ до інформації, зокрема, до публічної інформації. Вміщені рішення демонструють, як саме ЄСПЛ розвивав свою практику в питанні доступу до офіційної інформації, документів та матеріалів, що перебувають у розпорядженні державних інституцій.

Права людини в Україні – 2014. Доповідь правозахисних організацій / За ред.: О. А. Мартиненка, Є. Ю. Захарова / Українська Гельсінська спілка з прав людини. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 344 с.

У книзі розглядається стан з правами людини в Україні у 2014 р., досліджений різними правозахисними неурядовими організаціями та фахівцями у цій сфері. Кожен розділ книги містить аналіз

порушень того чи іншого права в 2014 році. У доповіді також аналізується чинне законодавство, що сприяє порушенням прав і свобод, а також законопроекти, що можуть змінити ситуацію. За підсумками дослідження надаються рекомендації для усунення порушень прав людини та основоположних свобод і поліпшення ситуації в цілому.

Злочини на ґрунті ненависті в Україні. Серпень 2013 – грудень 2014 / упоряд. В. М. Бацунов; ГО «Харківська правозахисна група». (укр., рос.). – Харків: Права людини, 2014 р.– 500 с.

Це видання подає результати моніторингу злочинів на ґрунті ненависті в Україні в період з вересня 2013 року до грудня 2014 року. Моніторинг проводився в рамках кампанії проти ксенофобії і дискримінації в Україні «Мистецтво толерантності», що здійснюється Харківською правозахисною групою спільно з партнерськими організаціями за підтримки програми «Sida» Уряду Швеції в Україні. Кампанія включає також захист жертв злочинів на ґрунті ненависті та протидію ксенофобії шляхом проведення низки мистецько-просвітницьких заходів у чотирьох регіонах України: Галичині, Слобожанщині, у Криму та на Київщині.

Дотримання прав ув'язнених в Україні – 2014. Доповідь «Донецького Меморіалу» / упоряд. О. П. Букалов. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 52 с.

Щорічна десята Доповідь «Дотримання прав ув'язнених в Україні – 2014» підготовлена громадською організацією «Донецький Меморіал». Доповідь містить огляд змін у діяльності кримінально-виконавчої системи України, які сталися протягом 2014 року. В ній наведена статистична інформація, яка відображає стан діяльності системи у 2014 році, наведені приклади порушень прав людини та реакція керівництва системи на такі події та факти. Надана інформація про динаміку ситуації в установах на сході країни, про проблеми, які виникли у в'язнів та персоналу установ через бойові дії та окупацію.

Доповідь містить висновки та рекомендації, спрямовані на поліпшення стану дотримання прав людини в установах системи, а також відомості про виконання Державною пенітенціарною службою рекомендацій попередніх Доповідей.

Права людини в галузі охорони здоров'я – 2014. Доповідь правозахисних організацій / упоряд. А. О. Роханський. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 128 с.

Щорічна доповідь «Права людини в галузі охорони здоров'я» є, без перебільшень, унікальним виданням на пострадянському просторі, в якій викладаються та узагальнюються досягнення діяльності громадських та правозахисних організацій, визначаються найбільш типові порушення прав людини та найбільш ефективні стратегії щодо відновлення порушеного права.

Мета щорічної доповіді «Права людини в галузі охорони здоров'я – 2014» (далі – Доповідь): проаналізувати найбільш значущі події у сфері громадського здоров'я, що відбулися протягом 2014 року в Україні, з погляду дотримання прав людини у галузі охорони здоров'я, надати рекомендації, виконання яких, на думку експертів, сприятиме поліпшенню загального стану дотримання прав людини, а також проаналізувати виконання рекомендацій, які були надані у попередній доповіді, на підставі результатів моніторингу, що проводився впродовж року.

Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина : зб. тез наук. доповідей і повідомл. III Міжнар. наук.-практ. конф. 22 травня 2015 р., м. Полтава / редкол.: А. П. Гетьман, Ю. Г. Барабаш, Н. О. Гуророва та ін. (укр., рос.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 596 с.

До збірника увійшли тези наукових доповідей і повідомлень правознавців, викладачів, співробітників, студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, інших провідних вищих навчальних закладів і наукових установ з України, Латвії, Польщі, Росії, Франції, а також праці представників громадських організацій, які розглядають актуальні питання становлення та розвитку міжнародних та національних механізмів гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів, усіх, хто цікавиться питаннями гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Правила Манделы. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении обращения с заключенными / сост. А. П. Букалов. (рос.) – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 40 с.

Издание содержит новую редакцию Минимальных стандартных правил Организации Объединенных Наций в отношении обращения с заключенными. Эти правила являются существенно обновленными Правилами, принятыми на первом Конгрессе по предупреждению преступности и уголовному правосудию в Женеве в 1955 году.

Изменения внесены по девяти тематическим областям, включая здравоохранение в тюрьмах, исследования случаев смерти в заключении, дисциплинарные меры, включая жесткие ограничения на использование одиночного заключения, профессионализацию персонала тюрем и независимых инспекций.

Свобода інформації в Україні та світі. Теорія та практика / упоряд. О. М. Павліченко, Р. І. Стадник; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 216 с.

Видання «Свобода інформації в Україні та світі. Теорія та практика» є другим виданням посібника для співробітників державних органів та органів місцевого самоврядування, на яких покладено відповідальність за надання публічної інформації. Це оновлене видання підготовлене після набуття чинності Закону України «Про доступ до публічної інформації» і враховує практику його застосування. Видання побудоване як навчально-методичний посібник з викладом основних положень та питаннями, які вимагають опрацювання. Цей посібник може бути використаний під час практичних навчань працівників, які відповідають за надання інформації в порядку застосування Закону України «Про доступ до публічної інформації», він буде корисним всім, хто опікується питаннями доступу до інформації.

Авторами, що розробили матеріал цього видання, є Ричард Карвер, Лютгард Гамерер (директор Європейської програми «ARTICLE 19») і Сара Бучанан («ARTICLE 19»). Посібник доповнений матеріалами, які підготували Євген Захаров, директор Харківської правозахисної групи, Роксолана Стадник, керівник Управління забезпечення доступу до публічної інформації Секретаріату Кабінету Міністрів, Всеволод Речицький (ХПГ) та Олександр Павліченко (ХПГ).

Рішення Європейського суду з прав людини щодо порушення прав в'язнів за статтями 2, 3 та 8 Європейської конвенції / упоряд. Г. В. Токарев; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 600 с.

Увазі читача пропонується збірка перекладів рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтями 2 (право на життя), 3 (право захист від катувань та поганого поводження), 8 (право на приватність) Європейської конвенції відносно людей, які позбавлені волі.

Конституція як основа розвитку правової системи. VIII Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (2–3 жовтня 2015 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 196 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 28–29 травня 2010 року у НЮАУ імені Ярослава Мудрого.

Международные стандарты прав заключенных / сост. Е. Е. Захаров, В. А. Човган; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.) – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 336 с.

Вниманию читателя предлагается сборник современных международных стандартов прав заключенных – новые минимальные стандартные правила ООН в отношении содержания заключенных, принятые в мае 2015 года, доклад Специального Докладчика Совета ООН по правам человека по вопросу о пытках или других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видах обращения или наказания, комментарий к Европейским тюремным правилам, рекомендации Комитета министров Совета Европы и обзоры решений Европейского суда по правам человека по разным аспектам прав заключенных и другие материалы.

Большинство документов переведено Харьковской правозащитной группой с английского языка специально для этого издания.

Журналістські розслідування – 2014 / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр., рос.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 368 с.

Моніторинг незаконного насильства в органах внутрішніх справ України (2004–2015 рр.) / К. К. Замніус, А. М. Черноусов, М. О. Колоколова, С. В. Щербань, В. К. Батчаєв, О. Р. Гатіятуллін, К. В. Коренева, Н. М. Едієва, Т. А. Едієв; Харківський інститут соціальних досліджень. (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 280 с.

Видання пропонує читачеві ознайомитись із результатами п'ятого етапу моніторингового соціологічного дослідження, спрямованого на вивчення проблем незаконного насильства в органах внутрішніх справ України. Воно розширює знання про причини, форми та наслідки незаконного насильства у діяльності міліції, відображає динаміку п'яти хвиль дослідження незаконного насильства, а також формулює напрямки протидії цьому явищу.

Видання буде корисним керівництву та працівникам органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, державним службовцям, адвокатам, правозахисникам, викладачам навчальних закладів системи МВС України і всім, хто зацікавлений у вирішенні проблем, пов'язаних з незаконним насильством у правоохоронній діяльності.

Токарев Г. В. Практика захисту у кримінальних провадженнях з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів. Практичний посібник (третє видання) / Г. В. Токарев. (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 440 с.

Це видання розраховано на тих, хто здійснює захист у кримінальних провадженнях осіб, які переслідуються кримінальним порядком, а також на тих, хто цікавиться вирішенням проблеми дотримання прав людини в ході кримінального переслідування. Проведений аналіз чинного законодавства, наведена класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Розглянуті питання, що виникають у будь-якому кримінальному провадженні, а також специфічні для провадження у злочинах з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Надані практичні поради та приклади деяких документів, які складаються стороною захисту.

У декількох розділах цього видання наведені витяги із рішень Європейського суду з прав людини, які можуть бути використані при здійсненні захисту у кримінальних провадженнях.

Герасимчук Лесь. Українсько-англійський словник з прав людини / Лесь Герасимчук; ГО «Харківська правозахисна група». (укр., англ.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 184 с.

Цей словник є першою спробою окреслити й зібрати докупи правозахисну лексику. Складність цієї справи полягає в тому, що правозахист – комплексна галузь, що обіймає і юридичну сферу, і сферу боротьби за сучасну культуру, історичну справедливість, практичну організацію побуту людей тощо. Тому укладач, упродовж низки років працюючи над перекладами правозахисної літератури, вирішив піти шляхом аналізу робочих текстів за допомогою спеціальних комп'ютерних програм, як от Тексталайзер, і створення власної бази даних за допомогою чи не найзручнішої в цій галузі програми AzzCardfile. З огляду на такі настанови, до бази даних потрапила не лише термінологічна лексика з правозахисту, але й українська розмовна й жаргонна лексика, що подибується у таких текстах. З цього випливає й особливість словника, який має допомагати в роботі не лише правозахисникам і юристам, але насамперед перекладачам і широкій громадськості, котра зіштовхується з даною проблематикою.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2010. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2015. – 376 с.

У першій частині цієї збірки друкуються переклади 19 рішень зі 110, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2010 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2010. Частина друга / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2015. – 380 с.

У другій частині цієї збірки друкуються переклади 20 рішень зі 110, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2010 році за заявами проти України.

Асєєв Ю. О. Дослідження соціально-економічних характеристик тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей // Юрій Асєєв. (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. – 118 с. мапи.

Статистичне есе про окуповані території Донецької та Луганської областей.

Реформування органів внутрішніх справ / колектив авторів; упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 480 с.

Увазі читача пропонується збірка різноманітних матеріалів щодо реформування органів внутрішніх справ та створення поліції в Україні. Надаються тексти Стратегії розвитку органів внутрішніх справ, Плана дій по її реалізації, Закону «Про Національну поліцію в Україні», матеріали соціологічних опитувань та деякі інші матеріали.

Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина : зб. тез наук. доповідей і повідомл. IV Міжнар. наук.-практ. конф. 26 травня 2016 р., м. Полтава / редкол.: А. П. Гетьман, Ю. Г. Барабаш, Н. О. Гуророва та ін. (укр., рос.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. – 544 с.

До збірника увійшли тези наукових доповідей і повідомлень правознавців, викладачів, співробітників, студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національної академії правових наук України, інших провідних вищих навчальних закладів і наукових установ з України, Латвії, Польщі, Молдови, Білорусі, Росії, Сполучених Штатів Америки, а також праці представників громадських організацій, які розглядають актуальні питання становлення та розвитку міжнародних та національних механізмів гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів, усіх, хто цікавиться питаннями гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Ситуація с гражданским населением в Донецкой и Луганской областях. Доклад I. Международная мониторинговая миссия в Донецкой области (1–5 сентября 2015 г.) / ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.) – Харьков, 2016. – 16 с.

1–5 сентября 2015 года состоялась совместная поездка российских, украинских, молдавских и немецких представителей неправительственных организаций в зону АТО в Донецкую область.

Ситуація с гражданским населением в Донецкой и Луганской областях. Доклад III. Международная мониторинговая миссия в Донецкой области (28 сентября – 4 октября 2015 г.) / ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.) – Харьков, 2016. – 36 с.

С 28 сентября по 4 октября 2015 года состоялась совместная поездка российских, украинских и немецких представителей неправительственных организаций в зону АТО в Донецкую область.

Павліченко О. М., Мельничук В. І., Діденко А. А. Моніторинг прав людини в установах виконання покарань. Книга перша / О. М. Павліченко, В. І. Мельничук, А. А. Діденко; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 128 с.

У цьому виданні зібрані матеріали за результатами візитів моніторів Харківської правозахисної групи до установ виконання покарань у червні 2014 – травні 2015 року. Наведені приклади знайдених порушень прав людини та опис правової допомоги, наданої юристами ХПГ засудженим для захисту або відновлення їхніх прав.

Павліченко О. М., Мельничук В. І., Діденко А. А., Яковець І. С., Муканова А. С. Моніторинг прав людини в установах виконання покарань. Книга друга / О. М. Павліченко, В. І. Мельничук, А. А. Діденко, І. С. Яковець, А. С. Муканова; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 96 с.

Харківська правозахисна група в 2015–2016 роках продовжувала здійснювати візити до пенітенціарних закладів з метою моніторингу дотримання прав людини в місцях несвободи. В книзі наведені матеріали за результатами поїздок до установ виконання покарань, які монітори ХПГ відвідали з липня 2015 року по середину червня 2016 року. Книга містить також приклади знайдених порушень прав людини та опис правової допомоги, наданої юристами ХПГ засудженим для захисту або відновлення їхніх прав.

Права людини в галузі охорони здоров'я – 2015–2016 (перша половина). Доповідь правозахисних організацій / упоряд. А. О. Роханський. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. – 108 с.

Щорічна доповідь «Права людини в галузі охорони здоров'я» видається з 2007 року. У ній систематично викладаються та узагальнюються досягнення в діяльності громадських і правозахисних організацій, визначаються найтипівші порушення прав людини й надаються найбільш ефективні стратегії щодо відновлення порушеного права.

2015 рік, як і попередній 2014 рік, пройшов в очікуванні кардинальних реформ у медичній галузі: застаріла пострадянська система охорони здоров'я, яка базується на вертикальній підпорядкованості

та перерозподілі бюджетного фінансування, не спроможна забезпечувати сучасну медичну допомогу. Можна без перебільшення стверджувати, що в галузі відбувся колапс, вона ледь дихає, і складається враження, що Державний бюджет України витрачається лише на те, аби можна було звітувати про виконання ст. 49 Конституції України та про фінансування відповідних Державних програм.

Злочини на ґрунті ненависті в Україні – 2015 / упоряд. В. М. Бацунов; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 184 с.

Видання подає результати моніторингу злочинів на ґрунті ненависті в Україні за 2015 рік. Моніторинг проводився в рамках кампанії проти ксенофобії та дискримінації в Україні «Мистецтво толерантності», що здійснювався Харківською правозахисною групою спільно із партнерськими організаціями за підтримки програми «Sida» Уряду Швеції в Україні. Кампанія включає також захист жертв злочинів на ґрунті ненависті та протидію ксенофобії шляхом проведення в Україні низки мистецько-просвітницьких заходів.

Речицький В. В. Конституційне АБВ. / В. В. Речицький. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 408 с.

Книга являє собою зібрання вибраних есе та памфлетів, написаних в різні роки української незалежності. Автор звертається до положень класичного американського та європейського конституціоналізму й українських спроб його вітчизняної інтерпретації.

Значна частина есе свого часу побачила світ на шпальтах часописів «Критика», «Права людини», «Свобода слова і приватність», «Дзеркало тижня». Окремі тексти друкуються вперше.

Загальний настрій книги визначає авторський погляд на конституцію як на документ, винайдений в США для прискорення соціальних трансакцій в умовах політичної свободи і ринку. Книга розрахована на політологів, викладачів, аспірантів та студентів юридичних вишів, а також всіх тих, хто цікавиться проблематикою верховенства права.

Гаррис Ричард. Школа адвокатури / Ричард Гаррис; предисл. П. Сергеича. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 304 с.

Унікальна монографія англійського юриста ХІХ століття служить і сьогодні блискучим керівництвом к веденню дел гражданских и уголовных. Правоведы девятнадцатого столетия считали это сочинение «украшением судебной литературы».

Принципи сучасного конституціоналізму та Основний Закон України. ІХ Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (4–5 листопада 2016 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр., рос., пол., англ.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 256 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 4–5 листопада 2016 року в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Оценка заключения судебно-медицинского эксперта следствием, судом, адвокатом. Монография / Под общей редакцией Н. Н. Тагаева, В. Д. Мишалова. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 80 с.

В монографії изложены основные сведения, связанные с инициацией, проведением, оформлением и оценкой судебно-медицинских экспертиз. Последнее является одним из основных принципов, обеспечивающих законность, полноту и обоснованность «Заключения эксперта».

Книга рассчитана, прежде всего, на специалистов в области права – сотрудников органов дознания, полиции, следователей, прокуроров, судей, адвокатов, а также судебно-медицинских экспертов, оценивающих заключения предыдущих экспертиз. Существенную помощь она окажет и организаторам судебно-медицинской службы.

Юрий Асеев, Сергей Давидис, Владимир Малыгин, Олег Орлов, Александр Павличенко, Ян Рачинский, Яна Смелянская, Александр Черкасов. Ситуация с правами человека в Донецкой и Луганской областях (апрель–июнь 2016) / Юрий Асеев, Сергей Давидис, Владимир Малыгин, Олег Орлов, Александр Павличенко, Ян Рачинский, Яна Смелянская, Александр Черкасов. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 68 с.

С 28 марта по 2 апреля и с 20 по 26 июня 2016 г. состоялись совместные поездки представителей российских и украинских неправительственных организаций, – членов Правозащитного центра (ПЦ) «Мемориал» и Харьковской правозащитной группы (ХПГ), – в зону АТО, в Луганскую и Донецкую области на территории, подконтрольные украинскому правительству.

Юрий Асеев, Сергей Давидис, Владимир Малыхин, Олег Орлов, Александр Павличенко, Яна Смелянская. **Ситуация с гражданским населением в Донецкой и Луганской областях на подконтрольной украинскому правительству территории. Отчет международной мониторинговой миссии о поездке в Луганскую и Донецкую области с 28 марта по 2 апреля 2016 года и с 20 по 26 июня 2016 года** / Юрий Асеев, Сергей Давидис, Владимир Малыхин, Олег Орлов, Александр Павличенко, Яна Смелянская. (рос.) – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 136 с.

В отчете международной мониторинговой миссии о поездках в Луганскую и Донецкую области представлена ситуация с правами человека как на подконтрольной украинскому правительству территории, так и на неподконтрольной. Проехав вдоль всей линии разграничения в Луганской и Донецкой областях и посетив населенные пункты, находящиеся в «серой зоне» и пострадавшие от боевых действий, мониторы воочию увидели повседневную жизнь местного населения, проблемы, вызванные военными действиями в этом районе, или их последствиями.

Прежде всего был исследован вопрос безопасности проживания, подверженность обстрелам. Также в фокусе мониторинга были вопросы разрушений зданий и помещений в результате обстрелов, их восстановления, возможность пересечения линии разграничения, обеспечение учебного процесса в школах, оказание социальной, медицинской, гуманитарной, правовой помощи жителям этих территорий.

По результатам наблюдений были подготовлены выводы и рекомендации, направленные на привлечение особого внимания к условиям, в которых проживает гражданское население в зоне вооруженного конфликта, а также на преодоление и устранение отмеченных нарушений.

Човган В. О. **Обмеження прав в'язнів: правова природа та обґрунтування.** Монографія / В. О. Човган; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: Права людини, 2017. – 608 с.

У монографії пропонується авторське розуміння правової природи обмежень прав в'язнів та започатковується багатоаспектна теоретична дискусія з цього приводу. Проаналізовано та критично оцінено відповідні міжнародні стандарти: практику ЄСПЛ, стандарти Європейського комітету з запобігання катуванням, м'яке право ООН та Ради Європи. Розглянуто та прокоментовано існуючі стандарти обмежень прав в'язнів Франції, США, Канади, Великобританії, Бельгії та Нідерландів. Висвітлено процес та проблеми впровадження стандартів обмежень прав в'язнів у нормативно-правовій базі України. У роботі пропонується та захищаються декілька тез автора стосовно підстав та порядку обґрунтування правообмежень, які застосовуються до засуджених.

Для вчених у сфері кримінально-виконавчого права та прав людини, працівників пенітенціарної системи і в'язнів, правозахисників, студентів юридичних навчальних закладів та всіх, хто цікавиться правовими питаннями виконання покарань.

Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації. Друге видання, виправлене та доповнене / упоряд., вступна стаття О. М. Павліченко; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2017. – 472 с.

У цьому виданні вміщено тексти перекладів рішень Європейського суду з прав людини, в яких визначається підхід ЄСПЛ до такого важливого компонента демократичного суспільства як доступ до інформації, зокрема, до публічної та приватної інформації. Вміщені рішення демонструють, як саме ЄСПЛ розвивав свою практику щодо співвідношення доступу до інформації та свободи вираження поглядів, яка захищається статтею 10 Європейської конвенції.

Юрий Асеев, Яна Смелянская, Анастасия Егорова, Федор Данильченко. **Доклад о нарушениях прав человек в зоне вооруженного конфликта в Луганской области. Станично-Луганский сектор** / Юрий Асеев, Яна Смелянская, Анастасия Егорова, Федор Данильченко. (рос.) – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2017. – 90 с.

Харьковская правозащитная группа вместе с другими негосударственными организациями, членами Коалиции «Справедливость ради мира на Донбассе», осуществляет мониторинговые поездки в населенные пункты, расположенные непосредственно на линии разграничения, с целью выявления и документирования наиболее серьезных нарушений прав человека: убийств, пыток, насильственных исчезновений, незаконного лишения свободы, разрушений жилых зданий, инфраструктуры и прочих.

Вниманию читателя предлагается описание ситуации с правами человека в Станице Луганской и близлежащих селах.

Романов М. В. Основні засади запобігання корупції / М. В. Романов; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 176 с.

Навчальний посібник Основні засади запобігання корупції укладений з метою систематизації та узагальнення основних положень національного законодавства щодо запобігання корупції, ознайомлення читачів з напрямками антикорупційної політики і діяльності, системою спеціальних органів, завданням яких є запобігання корупції. В роботі наведені ключові поняття та інститути антикорупційної діяльності, суб'єкти та об'єкти запобігання корупції, основні корупційні ризики та засоби їх уникнення, а також окреслений арсенал засобів протидії корупції в основних галузях публічно-правової сфери.

Посібник орієнтований для студентів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, а також на широке читацьке коло тих, хто цікавиться питаннями запобігання корупції.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2011. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 364 с.

У першій частині цієї збірки друкуються переклади 16 рішень зі 104, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2011 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2011. Частина друга / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 404 с.

У другій частині цієї збірки друкуються переклади 21 рішення зі 104, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2011 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2012. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 408 с.

У першій частині цієї збірки друкуються переклади 20 рішень зі 71, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2012 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2012. Частина друга / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 364 с.

У другій частині цієї збірки друкуються переклади 15 рішень зі 71, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2012 році за заявами проти України та одне рішення щодо сатисфакції 2013 року.

Тагаев Н. Н., Топоров Г. Н. Анатомо-физиологическое обоснование причины смерти и продолжительности жизни смертельно раненых. Монография / Под общей редакцией Н. Н. Тагаева, Г. Н. Топорова. (рос.) – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2017. – 204 с.

В монографіи представлены примеры анатомо-физиологического обоснования причины смерти и продолжительности жизни смертельно раненых. Все анатомические данные представлены согласно международной анатомической номенклатуры утвержденной и принятой для всех стран (г. Сан-Пауло, 1977 г.)

Монография предназначена судебным-медицинским экспертам, студентам, врачам интернам, следователям, судьям, адвокатам.

Подання на третій цикл Універсального періодичного огляду / КПО «Проти катувань»; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 40 с.

Це видання містить два подання до третього циклу Універсального періодичного огляду з питань дотримання прав людини в Україні. Перше подання Коаліції українських правозахисних організацій «Проти катувань» містить аналіз законодавчих та практичних аспектів ситуації з правами людини в Україні у сферах права на життя, заборони катувань та жорстокого поводження, права на свободу та особисту недоторканність, права на справедливий суд, права мігрантів та шукачів притулку, права в'язнів. Друге – це подання Харківської правозахисної групи, присвячене ситуації з правами людини на територіях, що знаходяться під збройним конфліктом на Сході України, як під контролем уряду України, так і неконституційних самопроголошених «Луганської Народної Республіки» та «Донецької Народної Республіки». Обидва подання містять конкретні рекомендації щодо поліпшення ситуації у сфері прав людини в Україні відповідно до міжнародних стандартів.

Човган В. О. **Як викоринити радянщину з української в'язниці.** Зміни до Правил внутрішнього розпорядку УВП та СІЗО у світлі міжнародних стандартів / В. О. Човган; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: Права людини, 2017. – 332 с.

Це видання є першою комплексною спробою ознайомити широкий загал читачів із проблематикою норм, які стосуються внутрішнього розпорядку в пенітенціарних установах України. В ньому публікуються авторські пропозиції до Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів, а також до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. Пропозиції спрямовані на імплементацію міжнародних стандартів, таких як рекомендації Комітету з запобігання катуванням та рішення Європейського суду з прав людини. Зміни обґрунтовуються міжнародними стандартами та іншими логічними і юридичними аргументами. Автор вказує на недоліки чинних норм обох ПВР, які є пережитками Радянського Союзу, а тому мають бути змінені з огляду на сучасні підходи до прав ув'язнених та засуджених.

Також публікуються проекти змін до ПВР УВП та ПВР СІЗО, розроблені Міністерством юстиції станом на серпень 2017 року.

Човган В. А. **Ограничения прав заключенных: правовая природа и обоснование:** монографія / Пер. с укр.; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: Права людини, 2017. – 648 с.

В монографії пропонується авторське розуміння правової природи обмежень прав ув'язнених і відкривається багатоаспектна теоретична дискусія по цьому поводу. Проаналізовані і критично оцінені відповідні міжнародні стандарти: практика Європейського суду, стандарти Європейського комітету по запобігненню пыток, м'яке право ООН і Ради Європи. Розглянуті і прокоментовані існуючі стандарти обмежень прав ув'язнених Франції, США, Канади, Великобританії, Бельгії і Нідерландів. Описано процес і проблеми впровадження стандартів обмежень прав ув'язнених в нормативно-правову базу України. В роботі пропонується і захищаються декілька тезисів автора стосовно основних і порядку обґрунтування правозахисних заходів, що застосовуються до ув'язнених.

Для учених в сфері кримінально-виконавчого права і прав людини, співробітників пенітенціарної системи і ув'язнених, правозахисників, студентів юридичних ВНЗ і всіх, хто цікавиться правовими питаннями виконання покарань.

Конституція України в контексті сучасних конституційних парадигм. Х Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (27–28 жовтня 2017 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 226 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 27–28 жовтня 2017 року в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.) / Д. Кобзін, А. Черноусов, К. Коренева, М. Колоколова; Харківський інститут соціальних досліджень; Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 116 с.

Увазі читача пропонується чергове, шосте дослідження поширеності катувань та жорстокого поводження в поліції України, яке висвітлює ці латентні та неприємні явища та їх чинники. У роботі наведено результати моніторингу, розпочатого в 2004 році. Послідовні дослідження феномену незаконного насильства протягом 13 років за схожою методологією дозволяють аналізувати процеси, що відбуваються в системі правоохоронних органів, та результативність реформ. Саме тому дослідження стане в нагоді професіоналам у сфері правоохоронної діяльності, журналістам, громадським діячам, адвокатам, представникам міжнародних організацій, та всім, хто цікавиться правами людини та реформами в Україні.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2013. / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 600 с.

У збірці друкуються переклади 29 рішень зі 73, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2013 році за заявами проти України.

Речицький В. В. **Неформальний конституціоналізм** / В. В. Речицький. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 356 с.

Книга являє собою зібрання юридичних есе, доповнених модельним проектом Конституції України – 2018 та проектом Етичного кодексу членів Фулбрайтівського товариства України – 2007. Частина з них побачила світ раніше на шпальтах часопису «Критика», «Вісник Конституційного Суду України», Інтернет-сайті Харківської правозахисної групи тощо.

У книзі аналізується явище неформального конституціоналізму США, а також його змістовного віддзеркалення в Україні та інших регіонах світу. Автор доводить, що головними складниками неформального конституціоналізму є варіативність у накопиченні й витрачанні ресурсів; приватна власність і ринок; спрощення й прискорення соціальних трансакцій; необмежена інтелектуальна свобода. Уміщений у другій главі книги проект конституції президентської республіки та проект етичного кодексу відображають погляди автора на український конституціоналізм та інтелектуальну свободу в їх нормативному вимірі.

Книгу характеризує живий, невимушений стиль викладення матеріалу. Вона призначається для молодих політологів, юристів-науковців, а також усіх тих, хто цікавиться питаннями сучасного конституціоналізму й верховенства права.

Право, релігія, кіно / Д. О. Вовк, О. П. Євсєєв, В. С. Смородинський, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред.: Д. О. Вовк, О. П. Євсєєва. (укр., рос.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 184 с.

Книга, яку ви тримаєте в руках, є проектом Центру дослідження верховенства права і релігії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у співдружності з Харківським юридичним кіноклубом. Автори торкаються різних парадигм і аспектів взаємодії правового, політичного і релігійного як у матеріальному, так і символічному світах. Політична релігія, релігійна свобода, толерантність до іншого, роль права у прощенні, право і кохання, (не)майбутнє права і релігії, релятивізація правового і політичного порядку, міфологія права, право, релігія і науково-технічний прогрес – невичерпний перелік питань, що розглядаються у контексті кіномистецтва.

Несінов О. М. **Складові успіху у кримінальному процесі** / О. М. Несінов. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 292 с.

Це видання написано адвокатом-практиком, який має великий досвід, щоденно протягом десяти років веде процесуальні «війни» і досяг численних переміг.

У цій книзі зображені прогалини та недоліки у кримінально-процесуальному законодавстві, слідчо-судовій практиці, які замало, або взагалі не досліджені. Вони можуть і повинні використовуватись захисниками для досягнення успіху у кримінальному процесі. Запропоновано, як саме це робити. Викладено й ряд корисних тактичних прийомів дій адвоката щодо призначення та проведення експертизи, огляду та обшуку, для визнання доказів недопустимими тощо. Наведені чисельні приклади з власної практики та процесуальні документи, але не просто типові, а складені та застосовані автором і мали наслідком перемогу в процесі.

У виданні подано приклади процесуальних документів автора, які можна використовувати безпосередньо на практиці в адвокатській діяльності, а саме: клопотання про повернення обвинувального акту прокурору, апеляція на ухвалу суду про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, касаційна скарга за ст.ст. 307, 309 КК, клопотання про звільнення від покарання за хворобою, встановлення строку для надання доказів та інші.

Додатки у вигляді судової практики ВСУ та практики ЄСПЛ в кримінальних справах – є безцінною допомогою при підготовці до участі в кримінальному процесі.

Книга буде корисна всім, хто пов'язаний з кримінальним процесом, або планує брати в ньому участь.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2014 / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 564 с.

У збірці друкуються переклади 22 рішень зі 43, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2014 році за заявами проти України та одне рішення 2013 року «Олександр Волков проти України».

Харитоновна О. В. **Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству**. Науково-практичний посібник / О. В. Харитоновна. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 344 с.

У посібнику аналізуються законодавчі зміни до Кримінального кодексу України 2001 р. у зв'язку з підготовкою до ратифікації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і до-

машньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції), досліджуються ключові засади політики гендерного мейнстрімінгу в національному кримінальному праві, висвітлюються основні фокуси реформ у сфері запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби з цими явищами.

Для наукових співробітників, викладачів, студентів, суддів, працівників правоохоронних органів, адвокатів, правозахисників, інших суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також тих, хто цікавиться проблематикою гендерного насильства.

Юрій Асеев, Яна Смелянская, Анастасия Егорова, Федор Данильченко. Доклад о нарушениях прав человек в зоне вооруженного конфликта в Луганской области. Станично-Луганский сектор / Ю. Асеев, Я. Смелянская, А. Егорова, Ф. Данильченко. – изд. 2-е, исправл. и дополнен. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 96 с.

Харьковская правозащитная группа вместе с другими негосударственными организациями, членами Коалиции «Справедливость ради мира на Донбассе», осуществляет мониторинговые поездки в населенные пункты, расположенные непосредственно на линии разграничения, с целью выявления и документирования наиболее серьезных нарушений прав человека: убийств, пыток, насильственных исчезновений, незаконного лишения свободы, разрушений жилых зданий, инфраструктуры и прочих.

Вниманию читателя предлагается описание ситуации с правами человека в Станице Луганской и близлежащих селах.

Юрий Асеев, Яна Смелянская, Анастасия Егорова. Доклад о нарушениях прав человека в зоне вооруженного конфликта в Луганской области. Попаснянский р-н / Юрий Асеев, Яна Смелянская, Анастасия Егорова; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 102 р.

Харьковская правозащитная группа вместе с другими негосударственными организациями, членами Коалиции «Справедливость ради мира на Донбассе», осуществляет мониторинговые поездки в населенные пункты, расположенные вблизи на линии разграничения, с целью выявления и документирования наиболее серьезных нарушений прав человека: внесудебных казней, пыток, насильственных исчезновений, незаконного лишения свободы, разрушений жилых зданий, инфраструктуры, гибели гражданских лиц вследствие военного конфликта и прочих.

Вниманию читателя предлагается описание ситуации с правами человека в Попасной и близлежащих населенных пунктах.

Права позбавлених волі, які утримуються під вартою в ОРДЛО / упоряд. Є. Ю. Захаров, Н. М. Мельник. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 80 с.

Ця публікація присвячена становищу в'язнів, які перебувають під вартою на непідконтрольних уряду територіях Донецької та Луганської областей та були позбавлені свободи ще до початку збройного конфлікту. У доповіді аналізуються правовий статус та умови тримання в'язнів в ОРДЛО, порушення фундаментальних прав цієї категорії населення в ОРДЛО, розглядається проблема переведення в'язнів в установи на контрольованій урядом території, повідомляється про правову допомогу, надану окремим в'язням. Надаються рекомендації з метою покращення ситуації.

Юрій Асеев, Анастасия Егорова, Євген Захаров, Станіслав Пилаєв, Яна Смеляньска. Доповідь про втрати цивільного населення, руйнування житла та інфраструктури внаслідок збройного конфлікту на сході України / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 118 с.

Харківська правозахисна група пропонує увазі читача доповідь про результати дослідження наслідків збройного конфлікту для цивільного населення та цивільних об'єктів на території, де у 2014–2015 рр. проходили бойові дії, та вздовж лінії зіткнення між непідконтрольними та контрольованими урядом територіями.

Марта Вовк, Володимир Глуценко, Юрій Гуков, Анастасия Егорова, Євгеній Захаров, Борис Книров, Ганна Овдієнко, Наталія Охотнікова, Олена Річко, Яніна Смеляньска, Ігор Сосонський, Геннадій Токарев, Павло Шваб, Геннадій Щербак. Насильницькі злочини, скоєні в ході збройного конфлікту на сході України у 2014–2018 рр. / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група», ГО «Мирний берег». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 110 с.

Харківська правозахисна група та «Мирний берег», недержавні неприбуткові правозахисні організації, представляють увазі читача доповідь, яка містить різноманітну інформацію про насильницькі злочинні діяння, скоєні під час збройного конфлікту на сході України в 2014–2018 рр.

Автори вбачають у цих діяннях ознаки численних злочинів проти людяності та воєнних злочинів відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Сучасний вимір прав людини: конституційний контекст. XI Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (26–27 жовтня 2018 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 316 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 26–27 жовтня 2018 року в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Захист прав шукачів притулку / Упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 240 с. іл.

Увазі читача пропонується видання, в якому представлені результати праці Харківської правозахисної групи у 2017–2018 рр. щодо захисту прав шукачів притулку та іноземців в Україні. Подається короткий опис 47 стратегічних справ, аналітичні матеріали щодо безпеки в Україні шукачів притулку, які переслідуються авторитарними режимами в країнах походження, виконання Україною зобов'язань у сфері надання притулку відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, запропоновані зміни та доповнення до законів «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», Кримінального процесуального кодексу та інші матеріали.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2015. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 540 с.

У першій частині цієї збірки друкуються переклади 28 рішень із 51, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2015 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2015. Частина друга / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 540 с.

У другій частині цієї збірки друкуються переклади 20 рішень із 51, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2015 році за заявами проти України.

Правосуддя та справедливість у постконфліктних суспільствах? – Європейський досвід та перспективи. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 24 с.

Проект «Діалог за взаєморозуміння та право: Європейські НУО разом за подолання конфлікту на Донбасі».

Конференція пройшла 14–17 листопада 2018 року в Берліні в рамках Першого Східноукраїнського Форуму, організованого DRA і Міжнародною платформою громадянського суспільства CivilM+ за подолання конфлікту на Донбасі.

Обговорюючи досвід різних країн, учасники обмірковували, які фактори і яким чином могли би сприяти роботі з наслідками конфлікту не тільки в майбутньому – після його завершення, але й вже зараз, поки не припинено вогонь та продовжують гинути люди.

Правосудие и справедливость в постконфликтных обществах? – Европейский опыт и перспективы. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2019. – 24 с.

Проект «Диалог за взаимопонимание и право: Европейские НПО вместе за преодоление конфликта на Донбассе».

Конференция прошла 14–17 ноября 2018 г. в Берлине в рамках Первого Международного Форума по восточной Украине, организованного DRA и Международной Платформой гражданского общества CivilM+ за преодоление конфликта на Донбассе.

Обсуждая опыт разных стран, участники размышляли, что и в какой степени могло бы способствовать работе с последствиями конфликта не только в будущем – после его окончания, но и уже сейчас, пока не остановлен огонь и продолжают гибнуть люди.

Жертви збройного конфлікту на Сході України в 2014–2018 рр. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 16 с.

У цьому огляді представлено узагальнення інформації, зібраної громадськими організаціями «Харківська правозахисна група» (ХПГ) та «Мирний берег» (МБ), про жертви збройного конфлікту в Донецькій і Луганській областях в 2014–2018 рр.

Жертвы вооруженного конфликта на Востоке Украины в 2014–2018 гг. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2019. – 16 с.

В этом обзоре представлено обобщение информации, собранной общественными организациями «Харьковская правозащитная группа» (ХПГ) и «Мирный берег» (МБ), о жертвах вооруженного конфликта в Донецкой и Луганской областях в 2014–2018 гг.

Романюк П. В. Конституційно-правові засади інституту представницького мандата в Україні / П. В. Романюк. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 192 с.

Монографія присвячена дослідженню конституційно-правових засад інституту представницького мандата в Україні. Автором досліджено теоретичні та практичні аспекти реалізації представницького мандата крізь призму його конституційно-правових засад у вітчизняній та зарубіжній конституційній практиці, обґрунтовано необхідність вдосконалення конституційно-правового регулювання у цій сфері.

У роботі розглянуто становлення та розвиток ідеї народного представництва, проаналізовано концептуальні підходи до розуміння представницького мандата та з'ясовано його сутність (зміст), конституційно-правову природу, характерні риси, виявлено головні тенденції та чинники, що впливають на зміст представницького мандата. Також в монографії з'ясовуються особливості функціонування представницьких систем за умов вільного та імперативного мандатів. Визначено конституційні засади (принципи) представницького мандата депутатів парламенту та місцевих рад крізь призму теоретичних та практичних проблем їхньої реалізації, а також охарактеризовано особливості здійснення мандата Президентом України та міським (сільським, селищним) головою.

Видання розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів і студентів вищих юридичних навчальних закладів, юристів-практиків та всіх, хто цікавиться проблемами інституту представницького мандата як елементу представницької демократії.

Оцінка діяльності Національної поліції України за допомогою опитування громадської думки / Д. Кобзін, С. Щербань, К. Коренева, А. Черноусов; ГО «Харківський інститут соціальних досліджень»; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 564 с.

До уваги читача пропонуються результати національного дослідження, присвяченого оцінці діяльності поліції за допомогою опитування населення України. Звіт містить інформацію про те, як громадяни сприймають поліцію, яким є рівень довіри до неї. Також наведені основні показники успішності діяльності поліції в країні та регіонах.

Публікація буде цікавою для працівників правоохоронних органів, представників місцевої влади, громадських діячів і для всіх, кого цікавить тема реформування органів правопорядку в Україні.

Національний моніторинг незаконного насильства в поліції в Україні протягом періоду 2004–2018 рр. / Д. Кобзін, А. Черноусов, С. Щербань, В. Батчаєв; Харківський інститут соціальних досліджень; Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 52 с.

Звіт містить результати чергового дослідження поширеності катувань та жорстокого поводження в поліції, яке висвітлює масштаби, причини та наслідки цих явищ в Україні. У роботі наведено результати моніторингу, розпочатого в 2004 році. Послідовні дослідження феномену незаконного насильства протягом 14 років за схожою методологією дозволяють аналізувати процеси, що відбуваються в системі правоохоронних органів, та результативність реформ.

Звіт стане в нагоді професіоналам у сфері правоохоронної діяльності, журналістам, громадським діячам, адвокатам, представникам міжнародних організацій та всім, хто цікавиться правами людини та реформами в Україні.

Анастасія Єгорова, Євгеній Захаров, Яніна Смелянська, Ігор Сосонський,
Геннадій Токарев, Павло Шваб

Насильницькі зникнення та зникнення безвісти під час збройного конфлікту на сході України у 2014–2018 рр. / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 72 с.

Увазі читача пропонується аналітична доповідь, яка репрезентує результати дослідження Харківської правозахисної групи щодо зниклих безвісти та насильницьких зникнень під час збройного конфлікту на сході України в 2014–2018 рр. Дослідники зібрали дані про більше, ніж 8400 зникнень, визначили більше 1600 тих, хто досі не знайдений, класифікували зникнення за обставинами та характером дій й виділили більше 600 зникнень, які підпадають під визначення «насильницьке зникнення» в міжнародному праві. На основі зібраних даних було підготовлене подання до Міжнародного кримінального суду.

Парадигми конституційного права: історія та сучасність. XII Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (1–2 листопада 2019 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр., рос.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 240 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 1–2 листопада 2019 року в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Токарев Г. В. Практика захисту у кримінальних провадженнях з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів. Практичний посібник (четверте видання) / Г. В. Токарев. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 460 с.

Це видання розраховано на тих, хто здійснює захист у кримінальних провадженнях осіб, що переслідуються кримінальним порядком, а також на тих, хто займається вирішенням проблеми дотримання прав людини в ході кримінального переслідування. Проведений аналіз чинного законодавства, наведена класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Розглянуті питання кримінальних проваджень, як притаманні будь-якому кримінальному провадженню, так і специфічні для провадження у злочинах з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Надані практичні поради та приклади деяких документів сторони захисту.

У декількох розділах цього видання наведені витяги із рішень Європейського суду, які можуть бути використані при здійсненні захисту у кримінальних справах.

Рішення Європейського суду з прав людини проти України щодо порушення прав вразливих груп / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 436 с.

Увазі читачів пропонується переклади рішень Європейського суду з прав людини проти України щодо порушення прав вразливих груп – наркозалежних, хворих на ВІЛ/СНІД, гепатити, туберкульоз та інші важкі хвороби. Наводяться рішення у справах, розглянутих Європейським судом у 2007–2020 рр.

Сьома періодична доповідь України про виконання положень Конвенції ООН проти катувань та нелюдного або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання / Є. Ю. Захаров, Г. В. Токарев: упоряд.; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: 2020. – 104 с.

Публікація створена Харківською правозахисною групою за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та Європейського Союзу (ЄС).

Погляди, висловлені в цій публікації, належать авторам і можуть не збігатися з офіційними позиціями ПРООН та ЄС.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2016. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 532 с.

У першій частині цієї збірки друкуються переклади 26 рішень із 73, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2016 році за заявами проти України.

Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України – 2016. Частина друга / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 516 с.

У другій частині цієї збірки друкуються переклади 26 рішень із 73, прийнятих Європейським судом з прав людини у 2016 році за заявами проти України.

Конституційний дизайн: від макро до мікро рівня. XIII Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (19 червня 2020 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. (укр., англ., рос.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 236 с.

У збірці містяться тези наукових доповідей і повідомлень учасників Міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті академіка права Ю. М. Тодики, що відбувалась 19 червня 2020 року в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Євген Захаров, Ганна Овдієнко, Михайло Романов, Геннадій Токарев. **Про готовність кримінально-виконавчої системи України до протидії поширенню COVID-19** / ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: 2020. – 24 с.

ВИДАННЯ

АНГЛІЙСЬКОЮ, НІМЕЦЬКОЮ ТА ПОЛЬСЬКОЮ МОВАМИ

Prison reform: attempts and achievements. The Kharkov Group for Human Rights Protection. – Kharkov: Folio, 1999. – 96 p.

Rechytskyi V. International convention on protection of intellectual freedom (a draft). Kharkiv: Folio, 2002. – 44 p.

Special issue No. 26(67) Freedom of peaceful assemblies and freedom of associations in Ukraine. Kharkiv: Folio, 2002. – 152 p.

Special issue No. 28(69) Freedom of expression in Ukraine – 2002. Kharkiv: Folio, 2003. – 136 p.

Special issue No. 33(74) Freedom of expression in Ukraine – 2003. Kharkiv: Folio, 2004. – 312 p.

Special issue No. 35(76) Against torture. Review of messages on torture and cruel treatment in Ukraine (June 2001 – December 2002). Kharkiv: Folio, 2004. – 112 p.

The Presidential elections – 2004 in Ukraine. A Human Rights perspective Kharkiv: Folio, 2005. – 140 p.

This book is devoted to the 2004 Presidential Elections in Ukraine. The texts are original articles, reports, public statements and personal appeals, all written in direct response to the events unfolding in the months preceding the elections and during the «Orange Revolution». They provide insight and analysis into the human rights issues which came to the fore and prompted an unprecedented affirmation by millions of Ukrainians of their fundamental rights, including the right to choose their own leaders.

Human rights in Ukraine – 2004. Human rights organizations' report. Kharkiv: Folio, 2005. – 288 p.

In this book, the reader will find the first report about the observation of human rights and fundamental freedoms in Ukraine in 2004 prepared by various human rights organizations and experts in the field. The compilation of such a report is a traditional way of informing the public, both at home and abroad, about violations of human rights and fundamental freedoms with the aim of eliminating such violations. These reports provide a tool for public control over the authorities, and they should, above all, determine the priorities and objectives of the work both of human rights organizations and of such state authorities.

The book examines situation with human rights and fundamental freedoms as of the end of 2004. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Human rights in Ukraine – 2005. Human rights organizations report. Kharkiv: Prava Ludyny, 2006. – 288 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2005 and is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. The first part gives a general assessment of state policy with regard to human rights in 2005, while in the second part each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in 2005, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Human rights in Ukraine – 2006. Human rights organizations report. Kharkiv: Prava Ludyny, 2007. – 472 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2006 and the first five months of 2007. It is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area.

The first part gives a general assessment of state policy with regard to human rights in this period, while in the second part each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Zakharov Yevhen. Can Holodomor 1932–1933 in Ukraine and Kuban be classified as genocide? / Kharkiv Human Rights Protection Group. – Kharkiv: Prava Ludyny, 2008. – 52 p.

This opinion is intended to demonstrate that Holodomor 1932-1933 in Ukraine and Kuban has elements of a crime against humanity and of genocide.

Human rights in Ukraine – 2007. Human rights organizations report. Kharkiv: Prava Ludyny, 2008. – 256 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2007, it is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. Each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Human rights in Ukraine – 2008. Human rights organizations report. Kharkiv: Prava Ludyny, 2009. – 284 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2008, it is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. Each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Monitoring Implementation of the State Programme on Combating Trafficking in Human Beings for the period until 2010 and Challenges in Preparing the New Programme. Kharkiv: Prava Ludyny, 2010. – 32 p.

The book presents the results of the monitoring over the implementation of the State Programme on Combating Trafficking in Human Beings for the period until 2010, initiated by the International Women's Rights Centre "La Strada-Ukraine" in 2009 to study the problems and work out recommendations on the improvement of these activities as well as develop propositions to the next State Program on Combating Trafficking in People.

The book is intended for the representatives of state authorities, non governmental and international organizations and for the general public.

Women and Migration. Kharkiv: Prava Ludyny, 2010. – 64 p.

The publication examines the challenges raised by female migration in general and Ukrainian female migration in particular as well as the problem of introducing gender mainstreaming into labour migration policies and making them gender-sensitive. Recommendations of the round table "Women and Migration", conducted on the 20–21st of May, 2010, are also presented.

Monitoring anti-trafficking activities. Kharkiv: Prava Ludyny, 2011. – 44 p.

The publication examines experience and best practices of monitoring the implementation of anti-trafficking activities in the Black Sea region in order to increase the efficiency of the monitoring and to improve prevention of trafficking, as well as support for victims.

For representatives of governmental institutions, international and non-governmental organizations and those interested in the issue of how best to monitor anti-human trafficking activities.

Human rights in Ukraine – 2009–2010. Report by Human Rights Organisations. Kharkiv: Prava Ludyny, 2011. – 444 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2009–2010. It is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. The first part gives a general assessment of state policy with regard to human rights in this period, while in the second part each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

O.M. Bandurka, K.B. Levchenko, O.M. Lytvynov. **A scientific and practical study of correspondence of the Ukrainian legislation to the provisions of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings.** Kharkiv: Prava Ludyny, 2011. – 90 p.

Results of the scientific and practical study of correspondence of the Ukrainian legislation to the provisions of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings are presented in this book. The national legislation is analyzed with regard to its correspondence to main provisions of the Convention; possible ways of its improvement are suggested. The practice of application of the legislation and a state of the public policy of Ukraine in the area of combating trafficking in human beings are explored, the best European and national practices in this area are presented; problems and complications are analyzed as well as inconsistency with the European standards; recommendations on improvement of the situation are suggested.

The book is intended for scholars, participants of the legislative process, heads of state authorities and bodies of law enforcement, nongovernmental and international organizations, for all citizens interested in problems of combating trafficking in human beings.

Human rights in Ukraine – 2011. Report by Human Rights Organisations. Kharkiv: Prava Ludyny, 2012. – 328 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2011, it is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. Each unit concentrates on identifying and analyzing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Human Rights in Ukraine – 2012. Human rights organisations report. Kharkiv: Prava Ludyny, 2013. – 520 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2012, it is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. Each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Torture and ill-treatment of children in Ukraine. Kharkiv: Prava Ludyny, 2013. – 196 p.

This publication presents the results of research and analysis conducted by the Kharkiv Human Rights Protection Group (KHPPG) in 2012 in the framework of the project “Protecting children from torture and ill-treatment in Ukraine” supported by the Democracy Grant Program of the U.S. Embassy in Ukraine.

Human Rights in Ukraine – 2013. Human rights organisations report / Editor: Y. Zakharov / Ukrainian Helsinki Human Rights Union. – Kharkiv: Prava Ludyny, 2014. – 428 p.

This book considers the human rights situation in Ukraine during 2013, it is based on studies by various non-governmental human rights organizations and specialists in this area. Each unit concentrates on identifying and analysing violations of specific rights in this period, as well as discussing any positive moves which were made in protecting the given rights. Current legislation which encourages infringements of rights and freedoms is also analyzed, together with draft laws which could change the situation. The conclusions of the research contain recommendations for eliminating the violations of human rights and fundamental freedoms and improving the overall situation.

Sixth Periodic Report of Ukraine on Implementation of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment / Kharkiv Human Rights Protection Group. – Kharkiv: Prava ludyny, 2014. – 188 p.

In 2013, the UN Committee against Torture (hereinafter – the Committee) should have considered the Sixth Periodic Report of Ukraine on implementation of the provisions of the UN Convention against Torture. We recall that the previous Fifth Periodic Report of Ukraine was considered by the Committee in May 2007 and the periodic reports are provided once in four years.

This draft was prepared ahead of many important amendments in legislation and practice which took place in 2012–2013. However, the Kharkiv Human Rights Protection Group (KHPG) has prepared the Shadow Report to the draft report of the Government. KHPG published the UN Convention, Committee's list of issues, draft of the Sixth Periodic Report and the Shadow Report.

Ashchenko O., Chovgan V. Ukrainian penitentiary legislation in the light of the standards of the UN and Council of Europe anti-torture committees / O. Ashchenko, V. Chovgan; Preface by M. Hnatovsky; General edition E. Zakharov. – Kharkiv: Prava ludyny, 2014. – 160 p.

We offer the Reader an analysis of compliance of Ukrainian legislation governing the order of detention in custody, serving of punishments connected with deprivation of liberty, with the international standards enshrined in the UN Convention against Torture and expressed in the conclusions and recommendations of the UN Committee against Torture, as well as numerous reports of the European Committee for the Prevention of Torture (the CPT) after the visits to Ukraine. Translations of conclusions and recommendations of the UN Committee for the consideration of 3rd, 4th and 5th periodic reports of Ukraine and the last report of the CPT's visit of 2013 are printed in Ukrainian version.

Марков В. В., Оганезова Г. С. Combating Cybercrime: навч. посіб. з англійської мови для курсантів II курсу / В. В. Марков, Г. С. Оганезова; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ; Міжнар. жін. правознахист. Центр «Ла Страда – Україна». (англ.). Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2014. – 152 с.

Посібник має на меті розвинування навичок читання англійською мовою текстів у курсантів ВНЗ МВС України, які навчаються за спеціалізацією «боротьба з кіберзлочинністю».

Під час підготовки навчального посібника було використано широке коло фахових джерел, у тому числі тексти із глобальної мережі Internet, що були дидактично та методично оброблені і систематизовані. Наведені навчальні вправи є оригінальними розробками авторів. Тематика розділів посібника та основні поняття про кіберзлочинність підібрано відповідно до Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність. Зміст текстів відповідає сучасним аспектам боротьби з кіберзлочинністю.

Zakharov Yevhen. Can Holodomor 1932–1933 in Ukraine and Kuban be classified as genocide? Second edition / Y. Zakharov; CO «KHARKIV HUMAN RIGHTS PROTECTION GROUP»; cover by B. Zakharov. – Kharkiv: LLC «HUMAN RIGHTS PUBLISHER», 2015. – 52 p.

This opinion is intended to demonstrate that Holodomor 1932–1933 in Ukraine and Kuban has elements of a crime against humanity and of genocide.

Марков В. В., Ковальчук Л. Г., Оганезова Г. С., Черпаха Є. В. Human Trafficking Counteraction: навч. посіб. з англійської мови для курсантів II курсу / Марков В. В., Ковальчук Л. Г., Оганезова Г. С., Черпаха Є. В. за ред. В. В. Маркова, Г. С. Оганезової; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 96 с.

Посібник має на меті розвинування навичок читання та усного мовлення у курсантів ВНЗ МВС України, які навчаються за спеціалізацією «торгівля людьми». При підготовці навчального посібника було використано широке коло фахових джерел, у тому числі інформація з Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності 15 листопада 2000, матеріали Організації Об'єднаних Націй (Глобальна ініціатива ООН з боротьби з торгівлею людьми), Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЕ), Міжнародної організації з міграції (МОМ).

Zavadsky I. B. Jail Diaries / Igor Zavadsky; comp. Yevhen Zakharov; trans. Les Herasymchuk. – Kharkiv: LLC «Human Rights Publisher», 2016. – 176 p.

Yurii Aseev, Aleksander Cherkasov, Sergey Davidis, Vladimir Malykhin, Oleg Orlov, Aleksander Pavlichenko, Yan Raczynski, Yana Smelianska. Human Rights situation in Donetsk and Luhansk regions (April–June 2016) / Yurii Aseev, Aleksander Cherkasov, Sergey Davidis, Vladimir Malykhin, Oleg Orlov, Aleksander Pavlichenko, Yan Raczynski, Yana Smelianska. – Kharkiv: LLB «Human Rights Publisher», 2016. – 64 p.

From March 28 to April 2, 2016 and from June 20 to June 26, 2016 the joint trips of the Russian and Ukrainian representatives of non-governmental organizations (members of the Human Rights Center

“Memorial” and Kharkiv Human Rights Group) to the AT O zone in the Luhansk and Donetsk oblasts in the territories controlled by the Ukrainian government took place.

Submissions for the third cycle of the Universal Periodic Review / CUHRO “Against Tortures”; CO “Kharkiv Human Rights Protection Group”. – Kharkiv: LLC “Human Rights Publisher”, 2017. – 40 p.

This edition includes two submissions for the third cycle of the Universal Periodic Review on the matter of observance of human rights in Ukraine. The first submission of the Coalition of Ukrainian Human Rights Organizations “Against Tortures” contains analysis of legislative and practical aspects of situation with Human Rights in Ukraine in fields of the right to life, prohibition of torture and ill-treatment, right to liberty and personal integrity, the right to fair trial, rights of migrants and asylum seekers, prisoners’ rights. The second submission of the Kharkiv Human Rights Protection Group is devoted to the situation with human rights on the territories effected by the armed conflict on the East of Ukraine both are under controlled by the Government of Ukraine and by the unconstitutional self-proclaimed “Luhansk People’s Republic” and “Donetsk People’s Republic”. Both submissions contain specific recommendations on improving the situation in area of human rights in Ukraine in accordance with the international standards.

Yuriy Aseev, Yana Smelyanska, Anastasia Yegorova, Fedir Danilchenko. Report On the violations of Human Rights in the zone of armed conflict in Luhansk region. Stanitsa Luhanska sector / Y. Aseev, Y. Smelyanska, A. Yegorova, F. Danilchenko. – ed. 2d, revised and supplemented – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2018. – 92 p.

The Kharkiv Human Rights Protection Group, together with other non-governmental organizations, members of the Coalition “Justice for Peace in the Donbass”, conducts monitoring visits to settlements located directly on the line of demarcation, in order to identify and document the most serious violations of human rights: murders, torture, enforced disappearances, illegal imprisonment, destruction of residential buildings, infrastructure and others.

The reader is offered a description of the human rights situation in Stanitsa Luhanska and nearby villages.

Yuriy Aseev, Yana Smelyanska, Anastasia Yegorova. Report On the violations of Human Rights in the zone of armed conflict in Luhansk region. Popasna raion / Yuriy Aseev, Yana Smelyanska, Anastasia Yegorova; CO Kharkiv Human Rights Protection Group. – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2018. – 96 p.

The Kharkiv Human Rights Protection Group, jointly with other non-governmental organizations, members of the Coalition “Justice for Peace in the Donbass”, conducts monitoring visits to settlements located nearby the line of demarcation, in order to identify and document the most serious violations of human rights: extrajudicial executions, torture, enforced disappearances, illegal imprisonment, destruction of residential buildings, infrastructure, death of civilian due to the military conflict and so on.

The reader is offered a description of the human rights situation in Popasna and nearby settlements.

The rights of convicts detained in the ORDLO / compilers: Yevgeniy Zakharov, Nataliia Melnyk. – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2018. – 80 p.

This publication is devoted to the situation of detainees who are in custody in the non-government controlled territories of Donetsk and Lugansk oblasts and were deprived of liberty before the beginning of the military conflict. The report contains the analysis of the legal status and the detention conditions for the convicts in ORDLO, the violations of fundamental rights of this category of population in ORDLO, reviews the troubles of transfer of the detainees to the institutions on the territory controlled by the government, tells about the legal assistance provided to some of the prisoners. It contains the recommendations with the aim of improving the situation.

Yuriy Aseev, Stanislav Pylaev, Yana Smelyanska, Anastasia Yegorova, Yevgeniy Zakharov. Report the loss of civilian population, the destruction of housing and infrastructure as a result of the armed conflict in eastern Ukraine / compiler Yevgeniy Zakharov; CO «Kharkiv Human Rights Protection Group». – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2018. – 116 p.

Kharkiv Human Rights Protection Group offers the readers the report on the results of study of the consequences of the armed conflict for civilian population and civilian objects on the territory, where in 2014–2015 there were hostilities, and along the demarcation line between the occupied territories and the territories controlled by the government.

Vadym Chovgan. How to Eradicate Sovietism from Ukrainian Prisons. Amendments to the Internal Prison and Pre-Trial Detention Centers Rules in the Light of International Standards / Vadym Chovgan; CO «Kharkiv Human Rights Protection Group». – Kharkiv: Human Rights Publisher, 2018. – 292 p.

This publication is the first comprehensive attempt to familiarize the public with the problems of Internal Rules of Ukrainian prisons. It contains proposals of amendments to the Internal Pre-Trial Detention Center Rules, as well as to the Internal Prison Rules (Part I and Part II). The proposals are intended to implement international standards, such as recommendations of the European Committee for the Prevention of Torture and judgements of the European Court of Human Rights. The author points out the shortcomings of both current Rules, which are considered to be leftovers of the Soviet Union, and should therefore be changed in the light of modern approaches to prisoners' rights.

The publication also contains draft amendments to the Internal Pre-Trial Detention Center Rules, as well as to Internal Prison Rules developed by the Ministry of Justice in August 2017. Their translations are unofficial and made for information purposes only (Part III and Part IV).

Yuriy Aseev, Volodymyr Hlushchenko, Boris Knyrov, Natalia Okhotnikova, Anna Ovdienko, Olena Richko, Gennady Shcherbak, Pavlo Shvab, Yanina Smelyanska, Igor Sosonsky, Gennadiy Tokarev, Martha Vovk, Anastasia Yegorova, Yevgeniy Zakharov. Violent Crimes Committed During the Armed Conflict in Eastern Ukraine between 2014–2018 / compiler Yevgeniy Zakharov; CO “Kharkiv Human Rights Protection Group”, CO “Shore of Peace”. – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2018. – 112 p.

Kharkiv Human Rights Protection Group and «Shore of Peace», non-governmental nonprofit human rights organizations, present to the reader a report containing various information about violent criminal acts committed during the military conflict in eastern Ukraine between 2014–2018.

The authors perceive in these acts the signs of numerous crimes against humanity and war crimes in accordance with the Rome Statute of the International Criminal Court.

Sacharow Jewgenij. Kann der Holodomor von 1932–1933 in der Ukraine und im Kuban-Gebiet als Genozid qualifiziert werden? / Jewgenij Sacharow; Umschlag Boris Sacharow. – Kharkiv: GMBH “Human Rights Publisher”, 2018. – 56 s.

Im vorliegenden Text soll bewiesen werden, dass der Holodomor von 1932–1933 in der Ukraine und im Kuban-Gebiet die Kriterien für ein Verbrechen gegen die Menschlichkeit nach dem Römischen Statut des Internationalen Strafgerichtshofs vom 17. Juli 1998 und für einen Genozid nach der Konvention über die Verhütung und Bestrafung von Genozid vom 9. Dezember 1948 erfüllt.

Zacharow Jewhen. Opinia. Prawna kwalifikacja Wielkiego Głodu (Hołodomoru) w latach 1932–1933 w Ukrainie i na Kubaniu, jako zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni ludobójstwa / Jewhen Zacharow; Okładka Borisa Zacharowa. – Charków: Wydawnictwo “Human Rights Publisher”, 2018. – 36 s.

W artykule uzasadniona jest teza, że Hołodomor 1932–1933 był zbrodnią przeciwko ludzkości i ludobójstwem, a prawną klasyfikację tej zbrodni mógłby przeprowadzić specjalnie powołany Trybunał Międzynarodowy, na wzór Trybunału w Norymberdze oraz międzynarodowych Trybunałów do spraw byłej Jugosławii oraz Rwandy. Autor twierdzi, że wniesienie zmian do Konwencji ONZ „W sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa” z 1948 r. byłoby zadaniem znacznie trudniejszym. Ponadto stoi na stanowisku, że chociaż Federacja Rosyjska jest prawną następczynią ZSRR, to jednak nie może odpowiadać za zbrodnie reżimu komunistycznego – nie wchodzi one do zakresu praw i obowiązków jakie Federacja Rosyjska przejęła po ZSRR.

Victims of the armed conflict in Eastern Ukraine in 2014–2018. – Kharkiv: LLB “Human Rights Publisher”, 2019. – 16 p.

This review presents a compilation of the information collected by Kharkiv Human Rights Protection Group (KHPPG) and Mirnyy Bereg (MB) public organizations about victims of the armed conflict in Donetsk and Luhansk regions in 2014–2018.

Rechytskyi V. International Convention on Protection of Intellectual Freedom / V. Rechytskyi; designed by I. Osipov. – Kharkiv: LLC “Human Rights Publisher”, 2019. – 64 p.

The draft suggests a new version of an entire international law mechanism for legal protection of intellectual freedom in the conditions of democracy and modern legal systems. The project concerns wide scope of creative activities in modern societies, from building new scientific concepts and non-standard approaches in business and finances to creating various symbolic patterns. Using J. Boudrillard and

G. Lipovetsky's philosophical vocabulary it may be said that the draft will touch upon the topic of "the spiral of simulation that predetermines reality".

The text may be interesting for scholars, political scientists, philosophers of law, specialists in a theory of information and all those who are interested in the problems of modern democracy and human rights' protection.

National monitoring of unlawful violence in the Ukrainian police 2004–2018 / Denys Kobzin, Andrii Chernousov, Svitlana Scherban, Volodymyr Batchaev; Kharkiv Institute for Social Research; Kharkiv Human Rights Protection Group. – XapkiB: LLC "Human Rights Publisher", 2019. – 48 p.

The report contains the results of another study of the prevalence of torture and ill-treatment in police, which highlights the extent, causes and consequences of these phenomena in Ukraine. The paper presents the monitoring results started in 2004. Consecutive studies of the phenomenon of unlawful violence over 14 years, using a similar methodology, allow us to analyze the processes in the law enforcement system and the effectiveness of reforms.

The report will be useful for law enforcement professionals, journalists, public figures, lawyers, representatives of international organizations, and anyone interested in human rights and reform in Ukraine.

Pavlo Shvab, Yanina Smelyanska, Ihor Sosonskiy, Gennadiy Tokarev, Anastasia Yegorova, Yevgeniy Zakharov. **Enforced Disappearances and Missed Persons During the Armed Conflict in Eastern Ukraine between 2014–2018** / compiler Ye. Zakharov; CO "Kharkiv Human Rights Protection Group". – Kharkiv: LLB "Human Rights Publisher", 2019. – 78 p.

For the reader's attention, an analytical report is presented that shows the findings of the Kharkiv Human Rights Group's study on missing and violent disappearances during the armed conflict in eastern Ukraine in 2014–2018. Researchers have collected data on more than 8400 disappearances, identified more than 1,600 who still was not found, classified the disappearance of the circumstances and the nature of the actions and identified more than 600 disappearances that fall within the definition of "enforced disappearance" in the international law. A submission to the International Criminal Court was prepared on the basis of the collected data.

Tulchinsky Alexander. **Nonfiction Tales** / Alexander Tulchinsky. – Kharkiv: LLB "Human Rights Publisher", 2020. – 140 p., photos

The book is a collection of letters that the author, 20 years ago in America, wrote to his friends and relatives. Not only did America turn out to be the New World, but it also gave rise to memories of life in the Soviet Union and even to reflections on the strangeness of life in general. The letters were not edited for the publication (only purely personal details were deleted), and the characters – Soviet engineers, African-American kitchen workers, students, farmers, dissidents, poets, people "simple" and quite famous – come to the reader as they are they were seen by the author in ordinary life. But the protagonist of the book is the flow of life as an inexhaustible source of amazement at its diversity.

Seventh Periodic Report of Ukraine on Implementation of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment / Y. Zakharov, G. Tokarev: compilation; CO «Kharkiv Human Rights Protection group». – «Kharkiv: 2020. – 86 p.

This report was prepared by Kharkiv Human Rights Protection Group with the support of the United Nations Development Program (UNDP) and the European Union (EU).

The views, expressed in this publication, are those of the authors and may not coincide with the official positions of the UNDP and EU.

Yevgeniy Zakharov, Anna Ovdiienko, Mykhailo Romanov, Gennadiy Tokarev. **On the readiness of the penitentiary system of Ukraine to counteract the spread of COVID-19** / CO "Kharkiv Human Rights Protection Group". – Kharkiv: 2020. – 24 p.

ІСТОРИКО-МЕМУАРНА СЕРІЯ

Видавничий проект Харківської правозахисної групи – публікація серії видань мемуарного і документального характеру, присвячених опору тоталітарному режиму в СРСР. Ці видання готуються за матеріалами архіву Харківської правозахисної групи й інших недержавних організацій, що займаються історією політичних репресій. Книги містять рідкісні ілюстрації і фотографії.

Юрій Полтавцев. Белый просвет на офицерских погонах, (рос.). – Харьков: Фолио, 1999. – 176 с. Этой книгой Харьковская правозащитная группа открыла указанную серию.

Ю. П. Полтавцев (1908–1998) – харьковский адвокат, многолетний узник сталинских лагерей. В страшные тридцатые годы он, выступая защитником в политических процессах, спас от смерти немало людей. Его записки повествуют о нескольких таких историях. Книга, несомненно, будет интересна любителям новейшей истории и полезна молодым людям, изучающим право.

Перегук двох над безвістю: Листування українського політв'язня Зіновія Краківського з членом Міжнародної Амністії американкою Айріс Акагоші. Харків: СП «ІНАРТ», 1995. – 160 с.

Лесь Танюк. Театр. Культура. Політика. – Харків: Фолио, 1998.

Красс Э. Парламентская деятельность Андрея Дмитриевича Сахарова. (рос.). – Харьков: Фолио, 1998. – 120 с.

Дина Каминская. Записки адвоката, (рос.). – Харьков: Фолио, 2000. – 352 с.

Замечательная книга одного из лучших российских адвокатов Дины Каминской, ныне проживающей в США, описывает перипетии работы адвоката в условиях советского правосудия, в частности, знаменитые диссидентские процессы 60-х – 70-х годов. Это – первое в бывшем СССР издание книги, переведенной на многие иностранные языки, – осуществлено совместно Харьковской правозащитной группой и харьковским издательством «Фолио».

Кто хочет выстоять, не поддаваясь мутному потоку косноязычия и фальши, – пусть прикоснется к восхитительной ясности, мудрости и благородству этой книги, которая никогда не устареет.

Захватывающее чтение для самого широкого круга читателей, книга будет особенно интересной и полезной всем, кто работает в области права.

Михаил Хейфец. Избранное в трех томах. (рос.). – Харьков: Фолио, 2000.

Т. 1 – Место и время; Русское поле. – 272 с.;

Т. 2 – Путешествие из Дубровлага в Ермак. – 228 с.;

Т. 3 – Украинские силуэты; Военнопленный секретарь. – 296 с.

Трехтомник известного литератора и историка Михаила Хейфеца включает в себя его произведения, написанные в Дубровлаге, ссылке и в эмиграции.

Михаил Хейфец – ленинградский литератор, работавший в жанрах исторической прозы и публицистики. В 1974 г. он был приговорен к 6 годам лагерей и ссылок за предисловие к «самиздатскому» пятитомнику своего товарища, выдворенного из СССР, – Иосифа Бродского. Отбывая срок в лагере строгого режима, Хейфец сочинил, сумел передать на волю (и далее в Париж) две книги – «Место и время» и «Русское поле». Эти книги и вошли в первый том «Избранного». Здесь представлен один из самых редких видов литературы – книги, создававшиеся прямо на зоне, в условиях конспирации, этакий живой «репортаж из ГУЛАГа» (автор, сочиняя их, продолжал работать «кочегаром-золицником ЖХ 385/19»). Приложены документы, переправлявшиеся политзаключенными из мордовских лагерей в тех же самых конспиративных «посылках». Главный орган тогдашней польской эмиграции «Культура» назвала «Место и время» «одним из важнейших документов последних лет». А. Солженицын написал автору: «Я всегда внимательно читаю Вас – и желаю Вам литературных успехов».

Во втором томе «Избранного» публикуется «Путешествие из Дубровлага в Ермак», третья, завершающая книга Михаила Хейфеца из тех, что были написаны в условиях заключения – в ссылке

в Казахстане. Это попытки литератора, изолированного на несколько лет от советской «воли», заново увидеть и осмыслить жизнь «свободных людей», которую он для себя теперь переоткрывает и видит заново – глазами политзаключенного. Полностью книга никогда ранее не публиковалась. Александр Солженицын, ознакомившись с несколькими главами, писал автору: «Благодарю за книги, присланные мне – сейчас и раньше. Я рад, что Вы продолжаете так ярко описывать современный ГУЛАГ – да не угаснет эта память вовеки!»

В третьем, завершающем томе «Избранного» Михаила Хейфеца, публикуются те «лагерные» книги, что были написаны после выдворения его из СССР. Живя в Израиле, автор узнает, что по «новому заходу» арестованы почти все его лагерные друзья – украинские и армянские национал-демократы. Чтобы помочь им и привлечь внимание мировой общественности к узникам совести, он пишет две новые книги – «Украинские силуэты» и «Военнопленный секретарь». Это очерки о поэтах Василе Стусе и Мыколе Руденко, журналисте Вячеславе Чорноволе, о лидере армянской Национальной объединенной партии Паруйре Айрипяне и других. «Украинские силуэты» были оценены в свое время как одно из лучших описаний украинского Сопротивления 70–80-х гг. (в американском журнале «The World literature today») и переведены на украинский и немецкий языки. «Военнопленный секретарь» был переведен на армянский язык.

Кость Штепа, Фрідріх Гоутерманс. Чистка в Росії. (укр.). – Харків: Фоліо, 2000. – 176 с.

Книга «Чистка в Росії» написана видатними вченими. Кость Штепа – відомий свого часу київський професор, завідувач кафедрою середньовічної історії Київського університету і водночас старший науковий співробітник інституту історії Академії Наук. Фрідріх Гоутерманс – німецький антифашист, професор фізики, що прибув до Харкова у 1935 році і до самого арешту працював на посаді керівника лабораторії в Українському фізико-технічному інституті. Шляхи цих непересічних особистостей перетнулися в березні 1938 року в Лук'янівській в'язниці м. Києва.

Друзі (а вони ними стали) чотири місяці провели в одній камері, де між ними точилися пристрасні суперечки стосовно подій так званої «великої чистки», жертвами якої вони стали. Опинившись на Заході, вони в 1951 році за сприяння Нобелівського лауреата Нільса Бора видали в Лондоні англійською мовою книгу про події 1937–1938 рр., при написанні якої опиралися на власний досвід і свої спостереження. Книга була видана під псевдонімами Ф. Бек і В. Годін. Вона має дещо абстрактний характер і нагадує швидше серйозну наукову працю, аніж художній твір чи мемуари.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод. (укр.). – Харків: Фоліо, 2001.

Том 1. Особистості. – 208 с.

Том 2. Документи і матеріали. 9 листопада 1976 – 2 липня 1977. – 196 с.

Том 3. Документи і матеріали. Серпень 1977 – 10 грудня 1978. – 240 с.

Том 4. Документи і матеріали. 10 грудня 1978 – 11 березня 1988. – 256 с.

У цьому виданні вперше в Україні публікуються документи і матеріали Української Гельсінкської Групи. В першому томі надруковано нарис історії правозахисного руху в Україні, інтерв'ю з головою Групи Миколою Руденком та біографічні відомості стосовно 43 членів Групи. В другому, третьому та четвертому томах зібрано документи Групи в хронологічному порядку.

Александр Литинский. Життя не святих. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 96 с.

А. Б. Литинский (1914–2000) – инженер-механик, преподаватель, фронтовик, побывавший в лагерьх только за то, что осмелился написать в высшие инстанции о проявлениях антисемитизма на местах, что приводит к нарушению законов и Конституции. Книга представляет несомненный интерес, прежде всего, как еще одно живое свидетельство истории страны со времен гражданской войны до сегодняшнего дня.

Анатолій Рева. Трагедія в Сокольниках. (рос.). – Харьков: Фолио, 2002. – 72 с.

В книге собраны воспоминания людей, переживших немецкую оккупацию Харькова в детском приюте, где многие из детей в возрасте от 4-х до 10-и лет являлись донорами для немецких раненных.

Людвиг Войславский. Воспоминания из ушедшего столетия. (рос.). – Харьков: Фолио, 2002. – 120 с.

Книга воспоминаний о времени, насыщенном драматическими событиями: массовые репрессии в предвоенные годы, война, послевоенные годы. Волею судьбы автор оказался их участником и оче-

видцем. Точность фактов, сознательное самоограничение в описаниях, минимум эмоций – все это дает картину жизни в СССР в 30-х, 40-х и частично 50-х годах XX века.

Юнаки з огненної печі. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 144 с.

Цією книжкою Харківська правозахисна група та видавництво «Фоліо» продовжують серію публікацій меморіального характеру – автобіографічних розповідей колишніх політв'язнів та учасників руху опору тоталітарному режимові післясталінського періоду. Тут вміщено інтерв'ю членів національно-патріотичної підпільної організації з села Росохач та їхніх родичів, яка на відзнаку 55-ї річниці проголошення незалежності України IV Універсалом Центральної Ради вночі з 21 на 22 січня 1973 року вивісила в м. Чортків на Тернопільщині національні прапори та листівки.

Борис Захаров. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956–1987). (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 155 с.

Книга висвітлює історію дисидентського руху в Україні 1956–1987 років.

У Розділі I автор намагається визначити місце дисидентського руху в історичному процесі, розглянути культурологічні аспекти цього явища. У Розділі II розглядається увесь спектр дисидентських напрямків і течій, що існували в Україні в цей період: український національний рух, загально демократичний рух, релігійні рухи, єврейський та німецький рухи за свободу еміграції, рух кримських татар за повернення на історичну батьківщину, рух за соціальні та економічні права. Особлива увага приділяється українському національному рухові – йому присвячені Розділи III, IV і V.

Книга значною мірою побудована на свіжому, незайманому матеріалі – аудіоінтерв'ю з учасниками дисидентського руху.

Шоломова С. Б. Харьковский серафим. (рос.). – Харьков: Фолио, 2003. – 188 с.

Настоящая книга является вторым выпуском в цикле под названием «Сыны Света». Она посвящена нашему земляку, исповеднику христианской веры, священнику Николаю Загоровскому, который в 1993 году решением Синода Украинской Православной Церкви Московского Патриархата был канонизирован как местно-чтимый святой Харьковской епархии. В этой книге, представляющей собой первую попытку создания жития Николая Загоровского, широко использованы разнообразные исторические документы и материалы, в том числе и редкие зарубежные издания, мало, а то и вовсе неизвестные современному читателю.

Автор книги, Софья Богдановна Шоломова, публикуется в периодической печати с 1975 года. Она автор книги под названием «Его почитали святым уже при жизни» (Малоизвестные страницы жизни Иоанна Кронштадтского), автор публикаций о таких подвижниках христианского благочестия как отец Павел Флоренский, святитель Иннокентий Херсонский, и много других.

Шоломова С. Б. Забвение над ними бессильно. (рос.). – Харьков: Фолио, 2003. – 144 с.

Настоящая книга является завершающим выпуском в цикле под общим названием «Сыны света». Книга посвящена первым новомученикам на харьковской земле, пострадавшим за веру. В неё включены также главы, посвященные мученикам за веру, чьи имена связаны не только со Слобожанщиной, но имеющие всероссийскую и всемирную известность. В книге использованы разнообразные исторические документы и материалы, мало, а то и вовсе неизвестные читателю, в том числе и редкие зарубежные издания и публикации.

Автор книги, Софья Богдановна Шоломова, публикуется в периодической печати с 1975 года. Она – автор публикаций о таких подвижниках христианского благочестия как Иоасаф (Горленко), святитель Иннокентий Херсонский, митрополит Антоний (Храповицкий) и отец Павел Флоренский. В начале 2002 года вышла из печати книга под названием: «Его почитали святым уже при жизни...», содержащая малоизвестные страницы биографии Иоанна Кронштадтского, связанные с харьковской землей, а в начале 2003 года вышла вторая книга из цикла «Сыны света» под названием «Харьковский Серафим» – житие харьковского священника о. Николая Загоровского, причисленного к местночтимым святым.

Три повстання Січків: У 2 т. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004.

Т 1: Спогади Стефанії Петраш-Січко. Документи. – 256 с.

Спогади охоплюють кінець 30-х – 1957 та 1977–1996 рр.: участь юнки в підпіллі ОУН та її ув'язнення в Сибіру; протистояння родини Січків тоталітарному режимові; участь в Українській Гельсінкській Групі; відчайдушна шестилітня війна дружини і матері за виживання в неволі чоловіка Петра Січка та

синів Василя і Володимира; боротьба за незалежність. Документи яскраво ілюструють напругу боротьби за права людини в Україні та за незалежність.

Книжка підготовлена за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру.

Т 2: Спогади. Інтерв'ю. Листи. – 240 с.

Упродовж двох поколінь – з початку 40-х років донині – родина Січків веде цілеспрямовану героїчну боротьбу за незалежність України та за права людини. Петро Січко та Стефанія Петраш брали участь у національно-визвольних змаганнях Організації Українських Націоналістів, за що по 10 років каралися на Колимі. У 70-х роках уже разом з синами Василем та Володимиром вони повстали ще раз, прилучившись до Української Гельсінської групи, за що родина зазнала жорстоких репресій. У кінці 80-х – 90-х. Січки знову були в перших лавах боротьби за незалежність.

Книжка підготовлена за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру – автобіографічних розповідей колишніх політ'язнів та учасників опору тоталітарному режимові.

Феликс Рахлин. О Борисе Чичибабине и его времени. (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 216 с.

Книга воспоминаний о выдающемся русском поэте Борисе Чичибабине (1923–1994), о его времени и некоторых ближайших его друзьях.

Большая часть жизни поэта прошла в Харькове. Еще в юные годы за бунтарские стихи, оппозиционные режиму Сталина, он был арестован и пять лет провел в северном лагере. В мемуарах одного из близких ему людей рассказано о предыстории этого ареста, о дальнейших творческих и житейских злоключениях, преследованиях и утеснениях, которым подвергался поэт со стороны партийно-советской верхушки в течение всей своей жизни, об особенностях его личности и характера, во многом противоречивого, но всегда яркого и цельного. Отдельная глава посвящена беспримерному в русской литературе тематическому кругу стихов русского «по крови» поэта против антисемитизма, в защиту еврейства и его права на собственный выбор судьбы и родины.

Автор – бывший харьковский журналист, ныне гражданин Израиля.

Владимир Козюра. Путешествие с образовательной целью. (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 160 с.

Владимир Васильевич Козюра родился в 1946 г. в г. Омске в семье переселенцев из Украины. Вырос на Урале в Свердловской области. Из-за нежелания сотрудничать с КГБ попал под постоянное давление и слежку. В 1964 г. попытался бежать за рубеж из Армении в Турцию, уже на территории Турции был задержан, возвращен в СССР и осужден за попытку измены Родине на 7 лет лагерей. Эта книга – рассказ о самых разных, но явно неординарных людях, встреченных автором в политических лагерях, их судьбах и жарких дискуссиях по самому широкому кругу вопросов – от философских и религиозных до идеологических и экономических. Автор до сих пор «благодарен тем годам и, главное, – людям, замечательность и уникальность которых не вызывает сомнений, и, если в связи с этим говорить о «роскоши человеческого общения», то мы были богачи».

Торжественно присягаю... О войнах, погибших в мирное время. (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 312 с.

Книга, подготовленная Харьковским областным союзом сол-датских матерей, рассказывает о ребятах из Харькова и Харьковской области, которые были призваны на срочную военную службу, приняли присягу, честно исполняли свой служебный долг и погибли в мирное время.

Моніторинг порушення прав військовослужбовців строкової служби. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 208 с.

Ця книга – аналіз моніторингу порушення прав військовослужбовців, якій проводила Харківська обласна спілка солдатських матерів протягом останніх років. У ній містяться спостереження, аналіз, висновки стосовно дотримання прав людини в армії, а також повідомлення різноманітних ін-формаційних джерел.

Комашков В. Вишгород. Вибрані твори. (укр.). – Харків: Фоліо, 2004. – 176 с.

Перша публікація творів українського письменника Володимира Комашкова з Вишгорода познайомить читача з його непересічним мистецтвом. До книги «Вишгород» увійшли поезії, листи, що-

денники, образки. В основному – це твори з архіву автора. У суспільно-літературний процес повертається ще одне ім'я шістдесятника.

Не відступлюся! До 100-річчя Оксани Яківни Мешко. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 344 с. фотоіл.

Доля родини цієї жінки з Полтавщини – показова як приклад нищення українства окупаційною радянською владою. Ця жінка вчинила подиву гідний спротив цілій імперії зла спочатку з мусу самозахисту, а потім вийшла в організатори цілеспрямованої боротьби за права людини і права народу, відомої в нашій історії як Гельсінський рух. Пройшовши концтабори й заслання (1947–1956, 1980–1985), вона стала однією з найсвітліших особистостей і найвидатніших діячок українського національно-визвольного руху ХХ століття, який увінчався проголошенням незалежності.

Книжка містить спогади, листи, інтерв'ю, документи. Вона підготовлена за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру – автобіографічних розповідей колишніх політв'язнів та учасників руху опору тоталітарному режимові.

Добром нагріте серце. До 90-річчя І. Б. Бровка. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 136 с. фотоіл.

Іван Бровка – майже ровесник жорстокого ХХ віку. Він свідок трьох голодоморів і учасник трьох воєн, командир однієї з перших батарея «Катюш», співробітник конструктора ракетно-космічних систем Сергія Корольова. Учасник запуску першої балістичної ракети ФАУ-2. Але так він жив, що найпомітнішою рисою його біографії стала боротьба за свій принижений народ та його культуру. 15 січня 2005 року Іванові Бенедиктовичу – 90. Але він не просто довгожитель на заслуженому відпочинку – він активний громадянин, невтомний діяч у змаганнях за права і гідність людини, в обстоюванні незалежності й державності України. Друзі відомого педагога й науковця, його учні й студенти, колеги-однорідці написали про цю щедрю і щирю, непохитну в своїх принципах людину, переслідувану за часів диктатури. На тлі сірих і похмурих часів вимальовуються цікаві факти і яскраві деталі з цього надзвичайно щедрого життєпису, що дає змогу глибше й присутніше збагнути те духовне явище в історії України, якому ім'я – шістдесятництво.

Овсієнко В. Світло людей: Мемуари та публіцистика. У 2 кн. 2-е видання, доп. Т. 1 (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група; К.: Смолоскип, 2005. – 352 с.

Книжка спогадів про видатних особистостей – Василя Стуса, Юрія Литвина, Олексу Тихого, Валерія Марченка, Оксану Мешко – цінна своєю суворою достовірністю та інформаційною насиченістю, моральним максималізмом та офірним ідеалізмом, який дають «лагерні університети».

Книжка виходить за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру за підтримкою п. М. Вайсермана та акціонерного товариства «Оболонь».

Овсієнко В. Світло людей: Мемуари та публіцистика. У 2 кн. 2-е видання, доп. Т. 2 (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група; К.: Смолоскип, 2005. – 352 с.

В'язень сумління пропонує низку статей, написаних за 15 років волі. Її герої – не жертви Великого Терору, а Особистості, люди, які, рвуть пута неправди й неволі. Ця публіцистика суворо достовірна та інформаційно насичена. Вона позначена моральним максималізмом та офірним ідеалізмом, який дають лагерні університети. Нову інформацію привносять у суспільство статті про Соловки, Сандармох, Біломорканал. У додатках – вироки та документи автора.

Книжка виходить за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру за підтримкою п. М. Вайсермана та акціонерного товариства «Оболонь».

Михтодь Волинець. Репортаж з паші конвойного пса. / Харківська правозахисна група. (укр.). – Харків: Фоліо, 2005. – 128 с.

Волинець Михтодь (Методій) Іванович, 1926 р. н., – економіст, літератор. За створення у військовій частині, де проходив строкову службу, Спілки вільної української молоді засуджений у 1950 р. до 25 років ув'язнення. В 1952 р. був звільнений і повернувся додому на Житомирщину. Спогади про ті роки ввійшли у книжку «Мої сталінські університети».

Ця книжка у вигляді щоденникових записів представляє події другого арешту й ув'язнення М. Волинця, з 1980 по 1983 рік, – три роки, які для того, «хто вже має за плечима смертний коридор лефортовий», «були за виграшки». До книжки також увійшли вірші, написані в ті ж роки.

Михайло Горинь. Листи з-за ґрат. (укр.). – Харків: Права людини, 2005. – 288 с.

Листи одного з лідерів шістдесятництва, психолога й педагога, люблячого батька й чоловіка, написані в 1966–1971 рр. у таборах Мордовії та Володимирській в'язниці. Вони цікаві сучасному читачеві не лише тим, що несуть потужний пласт інформації про становище й боротьбу політв'язнів, а й являють гідний наслідування приклад наполегливої праці сильної особистості на своє інтелектуальне й духовне удосконалення в умовах крайніх обмежень. 1971 року ці листи без відома і згоди автора видав у самвидаві поміж власними ув'язненнями Іван Гель. Наше перевидання підготовлене до 75-ліття автора за програмою Харківської правозахисної групи і виходить у серії публікацій меморіального характеру.

Вайль Б. Б. Особо опасный Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Фолио, 2005. – 320 с.

Борис Вайль – учасник підпольного руху 50-х, виникшем під впливом ХХ съезда КПСС і подій в Угорщині. В 1954 г. Б. Вайль – 18-літній студент Ленінградського бібліотечного інституту був засуджений на 6 років позбавлення волі. В таборі йому додали ще 2 роки. Другий раз Б. Вайль був арештований в 1970 г. за зберігання і поширення самвидачу. Після звільнення зміг влаштуватися на роботу тільки в совхозі Смоленської області. В 1977 г. виїхав за кордон, проживає в Копенгагені.

Написана більше чверті століття тому, книга Б. Вайля представляє неперечинний інтерес, так як живо описує типичну радянську життя в «великій» і «малій» зоні СРСР.

Зара Довжанская о театре чтеца. Воспоминания о Заре Довжанской. (рос.). – Харьков: Фолио, 2005. – 76 с.

Михтодь Волинець. Спогади. Том 1. Село на нашій Україні. – Харків: Права людини, 2006. – 448 с. фотоіл.

Ця книга спогадів Михтодя Волинця являє собою першу книгу задуманої автором серії книг про пережите ним. Вона частково охоплює період часу від 1794 року, коли було засноване село, про яке йде мова в книзі, до 22 червня 1941 року, тобто до початку війни 1941–1945 років. Початок книги, де мова йде про події до середини 30-х років ХХ століття, являє собою фрагменти сімейних переказів та легенд, документів, які збереглися в архіві автора. Далі йдуть спогади про пережите автором особисто. Жодного вигаданого імені, жодної вигаданої події. Автор не стільки наголошує на власній персоні, як на житті тогочасного села на тлі подій в СРСР і цілому світі. Спогади не претендують на абсолютну історичну достовірність, а подаються так, як тодішні події сприймалися простим людом з його критикою, догадками, вигадками та анекдотами.

Рахлина М. Д. Что было – выдали... (рос.). – Харьков: Права людини, 2006. – 124 с.

В цій книзі відомий поет Марлена Рахлина виступає в ролі мемуаристки. І ця роль їй удалась: читачеві, неперечинно, буде увлечений живими, неперечинними, спогадами, описами о нелегкій, але цікавій долі автора, його родичів і близьких в тридцять-дев'яності роки минулого століття.

Олександра Суярко. Моя Україна – і біль, і надія. (укр.). – Харків: Права людини, 2006. – 182 с.

Книга спогадів Олександрини Василівни Суярко – дуже цінна, цікава і надзвичайно живо написана історична джерело, яке охоплює історію України з 20-х років ХХ століття аж до подій Помаранчевої революції. У ньому на прикладі однієї з мільйонів сімей, що стали жертвами комуністичного режиму, яскраво продемонстровано, як знищувалася людська гідність і культивувався страх, як тоталітарна влада шляхом терору і всеохопної пропаганди розчиняла особистість у керованому натовпі. І все ж таки, крізь вогонь і воду, авторка, а з нею і весь український народ, пронесли надію на свободу та щастя і одержали перемогу.

История одного политического преступления. (рос.). – Харьков: Права людини, 2006 – 256 с.

Після вигнання поета Йосифа Бродського з СРСР група його друзів збила і випустила в світ «самвидачу» машинописне зібрання творів поета в п'яти томах. В 1974 г. це перше в Росії і світі повне видання Бродського стало темою «дела № 15» Ленінградського управління КГБ – дела Марамзина-Хейфеца-Эткинда. Видавець, прозаїк Володимир Марамзин, був арештований, після багатомісячного слідства признав себе «винуватим» (правда, в написанні власних романів і оповідань) і, отримавши умовний термін, швидко емігрував на Захід. Більше постраждав другий письменник, Ми-

хаил Хейфец, автор предисловия к собранию сочинений Бродского: суд приговорил его к шести годам заключения и ссылки. Ефим Эткинд был отлучен от преподавания и лишен гражданства.

Позднее за границей и в России были опубликованы документы и свидетельства по «делу № 15» (а в Санкт-Петербурге на киностудии «Леннаучфильм» сделали о нем фильм «История с предисловием»).

В нашем сборнике эти материалы собраны вместе: статья М. Хейфеца о Бродском (первая статья о Бродском в России!), отклик на нее литературоведа проф. Е. Эткинда, самиздатская стенограмма процесса М. Хейфеца, воспоминания некоторых участников и свидетелей В. Марамзина, Е. Эткинда, А. Рубашкина, А. Володина, В. Ханаана, отрывки из прозаических произведений, посвященные этим событиям, плюс позднейшие комментарии самого М. Хейфеца, выдворенного после отбытия срока наказания в Израиль.

Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР. Т. 1. Україна. Частина 1. (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група; «Права людини», 2006. – 1–516 с.; **Частина II.** – 517–1020 с. фотоіл.

Це видання є результатом 10-річної праці Харківської правозахисної групи і репрезентує українську частину Міжнародного біографічного словнику дисидентів Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР.

Шоломова С. Б. Служенья узкие врата. Харьковская правозащитная группа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2007. – 448 с.

Настоящая книга является продолжением темы о новомучениках и исповедниках украинских и российских, начатой в книге «Забвение над ними бессильно», которая вышла в печати в 2003 году. В книге «Служенья узкие врата» использованы разнообразные исторические документы и материалы, мало, а то и вовсе неизвестные читателю, в том числе и редкие зарубежные издания и публикации.

С. Б. Шоломова является автором ряда публикаций о таких подвижниках христианского благочестия как Иоасаф (Горленко), святитель Иннокентий Херсонский, митрополит Антоний (Храповицкий) и отец Павел Флоренский. В начале 2002 года вышла из печати книга под названием «Его почитали святым уже при жизни...», содержащая малоизвестные страницы биографии Иоанна Кронштадского, связанные с харьковской землей. В начале 2003 года вышла книга под названием «Харьковский Серафим» – житие харьковского священника о. Николая Загоровского, причисленного к местночтимым святым.

Рэхлин Д. М., Рахлин Ф. Д. Рукопись. План неосуществлённых воспоминаний отца о тюрьме и лагере сталинских лет, прокомментированный сыном. Из мемуарного цикла книг Феликса Рахлина «Повторение пройденного». Послесловие Бориса Эскина. (рос.). – Харьков: «Права людини», 2007. – 240 с., фотоилл.

Эта книга написана в жанре если и не уникальном, то весьма редкостном: сын выполнил, насколько сумел, предсмертный замысел своего отца, восстановив по его устным рассказам и рукописи подробного плана основные события мемуарного повествования, которое бывший узник сталинского ГУЛага не успел написать из-за тяжелой болезни и безвременной смерти.

Д. М. Рахлин (1902 – 1958) детство, юность, а частично и зрелые годы провёл в Харькове, служил в Красной Армии, преподавал в военных училищах и академиях, работал экономистом в проектных институтах. В 1950 году одновременно с женой Б. А. Маргулис был арестован по ложному политическому обвинению, без суда приговорён (как и она) к 10 годам заключения в особом «исправительно-трудовом лагере». В 1956 оба реабилитированы.

Их сын Ф. Д. Рахлин (р. 1931) по окончании педагогического института служил в Советской Армии, затем много лет работал в Харькове как журналист и педагог. С 1990 живёт в Израиле.

Фрагменты книги опубликованы в российском независимом историческом и правозащитном журнале «Карта» № 45–46, г. Рязань, 2006.

Шевчук А. О., Шевчук В. О. Розмова з ворожим підслухом. (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 520 с. фотоіл.

Це видання включає цілком завершену книгу в листах двох братів, починаючи з прибуття одного з них в політичний табір і закінчуючи його звільненням звідти. Крім того, до книги входять спогади і примітки співтабірників та друзів А. Шевчука. В цілому, це один з яскравих додатків до історії суспільного і національного руху кінця 60-х – початку 70-х років ХХ століття в Україні.

Євген Грицяк. Норильське повстання. (укр.) – Харків: Права людини, 2008 – 104 с.

Книжка відкриває маловідому героїчну сторінку історії Норильського повстання 1953 р. Доведені до відчаю нелюдськими умовами життя, виснажливою працею, садистськими знущаннями і смертельними розправами, в'язні повстали і зажадали не тільки пом'якшення табірної системи, а й висунули політичні вимоги щодо демократизації радянського режиму загалом. Повстання було жорстоко придушене, але відвага, самопожертва його організаторів, серед яких провідну роль відігравав автор, засвідчили, що людську гідність перемогти неможливо. Вона сильніша тортур і самої смерті. Книжка матиме великий моральний вплив на виховання молодого покоління українців як громадян-патріотів.

Евгений Грицяк. Норильское восстание. (рос.) – Харків: Права людини, 2008. – 104 с.

Книга раскрывает малоизвестную героическую страницу истории Норильского восстания 1953 г. Доведенные до отчаяния нечеловеческими условиями жизни, изнурительным трудом, садистскими издевательствами и смертельными расправами, узники восстали и захотели не только улучшения лагерного режима, но и выдвинули политические требования относительно демократизации советского режима в целом. Восстание было жестоко подавлено, но отвага, самопожертвование его организаторов, среди которых ведущую роль сыграл автор, показали, что человеческое достоинство победит невозможно. Оно сильнее пыток и самой смерти. Книга окажет большое моральное влияние на молодое поколение украинцев как граждан-патриотов.

Чи можна кваліфікувати Голодомор 1932–1933 років в Україні та на Кубані як геноцид? (укр.) – Харків: Права людини, 2008. – 104 с.

У цьому тексті зроблена спроба довести, що Голодомор 1932–1933 років в Україні та на Кубані має ознаки злочину проти людяності та геноциду.

Захаров Евгений. Можно ли квалифицировать Голодомор 1932–1933 годов на Украине и Кубани как геноцид? (рос.) – Харків: Права людини, 2008. – 56 с.

В данном тексте предпринята попытка доказать, что Голодомор 1932–1933 годов на Украине и Кубани имеет признаки преступления против человечности и геноцида.

Горинь Михайло. Запалити свічу. (укр.) – Харків: Права людини, 2009 – 328 с., фотоілл.

«Краще засвітити одну свічку, ніж усе життя проклинати пітьму» – цим девізом керується видатний громадський і політичний діяч, організатор самвидаву, правозахисник Михайло Горинь. До книжки увійшли його автобіографічна розповідь, нариси і спогади про політ'язнів, інтерв'ю, документи, світлини, виступи, що охоплюють цілу епоху боротьби за людські права і незалежність України – від 30-х років донині.

Мамонтова Н. Г. Копенгаген–Владивосток. (рос.) – Харків: Права людини, 2009 – 128 с., фотоілл.

Читателю, взявшему в руки эту книгу, могут внезапно открыться горизонты познаний яростной эпохи, где капище странных людей решили построить Рай на огромном куске планеты Земля и в этом жестоком процессе уничтожали Рай в местах созданных Землею. А звали этих «строителей» – коммунистами. Читатель познакомится с ускользящим и навсегда потерянным миром природы и человеческих отношений, когда красивые, энергичные и талантливые люди встречались на перекрестках истории XX века, стремясь друг к другу из Дании в Сибирь, их Соловков во Владивосток, из концлагеря на станции Потьма за Полярный круг на остров Вайгач. Здесь авантурные коллизии романтических героев повествования захватывают воображение и дают надежду, что колесом фортуны можно управлять. Драматические, а порой трагические события обозначились в ярком сценарии судеб людей в историческом отрезке длиной в 150 лет.

Богораз Лариса. Сны памяти. (рос.) – Харків: Права людини, 2009 – 260 с.

Эта книга публикуется к 80-летию Ларисы Иосифовны Богораз. Она писала воспоминания более десяти лет, но так и не окончила. Они сохранились в виде десятков разрозненных отрывков с массой вопросов и деталей, требующих уточнения. И, конечно, для их полноценного издания необходима большая текстологическая работа, комментарий, справочные материалы. Будем надеяться, что такое издание выйдет в свет в будущем. А пока что мы напечатали маленьким тиражом как бы черновик воспоминаний, без какого-либо справочного аппарата, без фотографий, – в подарок близким людям Ларисы Иосифовны, которым ничего не надо объяснять.

Галузевий державний архів СБУ: Путівник. (укр.) – Харків: Права людини, 2009 – 136 с., фотоіл.

Уперше за роки незалежності України розкрито структуру та зміст архівних фондів радянських спецслужб, а також історію й основні напрямки діяльності ГДА СБУ.

Науково-довідкове видання розраховане на всіх, хто цікавиться новітньою історією України.

Отраслевой государственный архив СБУ: Путеводитель. (рос.) – Харків: Права людини, 2009 – 116 с.

Впервые за годы независимости Украины открыта структура и содержание архивных фондов советских спецслужб, а также историю и основные направления деятельности ОГА СБУ. Научно-справочное издание рассчитано на всех, кто интересуется новейшей историей Украины.

Вайсберг О. С. Холодна гора. (укр.) – Харків: Права людини, 2010 – 588 с., фотоіл.

Книга «Холодна гора» написана Олександром Вайсбергом, довоєнним працівником Українського фізико-технічного інституту (УФТІ). Свою наукову роботу в Харкові Вайсберг розпочав у кріогенній лабораторії, якою керував молодий, але вже досить відомий у науковій світі професор Л.В. Шубніков. Маючи деякий досвід видавничої діяльності, Вайсберг проявляє ініціативу в започаткуванні в Харкові міжнародного фізичного журналу, що став виходити в 1932 році німецькою, французькою та англійською мовами. Він був беззмінним членом його редколегії. В 1933 році Вайсберг очолив будівництво Дослідної станції глибокого охолодження (ДСГО) в Липовому Гаю в передмісті Харкова, яке було закінчене в 1937 році. З 1937 був ув'язнений, в 1940 р. переданий гестапо.

Пропонована книга під різними назвами побачила світ у 1951 році в Лондоні, Нью-Йорку та Франкфурті-на-Майні. На теренах колишнього СРСР вона ніде не видавалася. Більше того, була заборонена як антирадянська та наклепницька. Це книга спогадів і осмислення всього пережитого, і умовно її можна розділити на дві частини. Перша – робота в Кріогенній лабораторії УФТІ та будівництво ДСГО. Книга Вайсберга – це першоджерело свідчень про історію та події в УФТІ в найбільш ушлявлений і трагічний період його історії – довоєнний. Адже Вайсберг завжди перебував в центрі подій, близько спілкувався з такими видатними вченими, як Л. Шубніков, Л. Ландау, О. Лейпунський та іншими. Не минали його господи та гостинності іноземні вчені – В. Вайскопф, Л. Тісса, Г. Плачек та ін. Свідчення про події тих буреломних часів він брав зі своєї пам'яті.

Вайсберг мав великий літературний талант. Книга захоплює. Почавши її читати, вже не можеш зупинитися. Але це зовсім не є книга жахів – вона вражає своїм оптимізмом, вірою в те, що колись усі ці страхоття мають скінчитися.

Матвіюк К. І. І ми цей шлях пройшли. (укр.) – Харків: Права людини, 2010 – 500 с., фотоіл.

У своїй книзі колишній політ'язень і учасник руху національного відродження К. І. Матвіюк розповідає про один із періодів у безперевній боротьбі українців за свободу від 60-х років минулого століття до відновлення української державності і перших років становлення незалежної України.

Даний матеріал може бути використаний істориками, як свідчення людини, яка бачила описані події і була їх учасником.

Копелев Лев. И сотворил себе кумира. (рос.) – Харків: Права людини, 2010 – 482 с., фотоилл.

Книга Льва Копелева «И сотворил себе кумира...» впервые была опубликована в США в издательстве «Ардис» в 1978 г. и с тех пор не печаталась. Это первая часть автобиографической трилогии, в которой автор повествует о своем детстве и юности на Украине, в Киеве и Харькове, честно и открыто рассказывает о своих комсомольских заблуждениях и грехах, в частности, об участии в хлебозаготовках в начале 1933 года; о первых литературных опытах, о журналистской работе на радио, в газетах «Харьковский паровозник», «Удар». Получив в 1929 г. клеймо «троцкиста», он чудом избежал ареста во время чисток после смерти Кирова. Несовместимость с советским режимом все равно привела его в лагерь – за месяц до победы над нацизмом. В заключении Лев Копелев понял: «...моя судьба, казавшаяся мне тогда нелепо несчастной, незаслуженно жестокой, в действительности была и справедливой, и счастливой. Справедливой потому, что я действительно заслуживал кары, – ведь я много лет не только послушно, но и ревностно участвовал в преступлениях – грабил крестьян, раболепно славил Сталина, сознательно лгал, обманывал во имя исторической необходимости, учил верить лжи и поклоняться злодеям. А счастьем было то, что годы заключения избавили меня от неизбежного участия в новых злодеяниях и обманах».

Повесть «На крутых поворотах короткой дороги» была впервые напечатана Валерием Чалидзе в Нью-Йорке в 1982 г., и с тех пор не переиздавалась.

Копелев Лев. Хранить вечно. В 2 кн. Кн. 1: Части 1–4 (рос.) – Харьков: Права людини, 2011 – 372 с., фотоилл.

«Хранить вечно» – вторая часть автобиографической трилогии Льва Копелева (1912–1997), замечательного ученого-германиста, писателя и правозащитника. Это книга о войне, рассказанная сотнями голосов самых разных людей, которых Копелев встретил в тюрьмах и на пересылках. Здесь и солдаты, попавшие в немецкий плен, в том числе и бежавшие оттуда с риском для жизни, и немецкие офицеры, и польские солдаты, и югославские партизаны, и угнанные на принудительные работы в Германию жители оккупированных городов и сел. И каждая история уникальна, а все вместе они дают объемный, панорамный взгляд на войну.

И одновременно это книга о деле Копелева, осужденного на 10 лет лишения свободы за «пропаганду буржуазного гуманизма» – так была интерпретирована его защита цивильных немцев в Кенигсберге в 1945 г. от мародеров и насильников.

Книга вышла в издательстве «Ардис» в США в 1976 году, впоследствии была переведена на 12 языков. В Германии она стала бестселлером, выдержала много изданий. В нашей стране публикуется впервые.

Копелев Лев. Хранить вечно. В 2 кн. Кн. 2: Части 5–7. (рос.). – Харьков: Права людини, 2011 – 416 с., фотоилл.

Копелев Лев. Утоли моя печали. (рос.). – Харьков: Права людини, 2011 – 368 с., фотоилл.

«Утоли моя печали» – третья часть автобиографической трилогии Льва Копелева. Название книге дала церковь, в которой находилась Марфинская шарашка, описанная также Александром Солженицыным в романе «В круге первом». В этом закрытом институте за колючей проволокой Копелев провел 8 лет, занимаясь разработкой секретной телефонии. Здесь он передумал всю прошлую жизнь и решил, что тюремное заключение было ему справедливой карой: «...Теперь я понимаю, что моя судьба, казавшаяся мне тогда нелепо несчастной, незаслуженно жестокой, в действительности была и справедливой, и счастливой. Справедливой потому, что я действительно заслуживал кары, – ведь я много лет не только послушно, но и ревностно участвовал в преступлениях – грабил крестьян, раболепно славил Сталина, сознательно лгал, обманывал во имя исторической необходимости, учил верить лжи и поклоняться злодеям. А счастьем было то, что годы заключения избавили меня от неизбежного участия в новых злодеяниях и обманах. И счастливым был живой опыт арестантского бытия, ибо то, что я узнал, передумал, перечувствовал в тюрьмах и лагерях, помогло мне потом.»

Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР. Т. 1. Україна. Частина 3. (укр.). – Харків: Харківська правозахисна група; «Права людини», 2011. – 1021–1380 (360) с. фотоіл.

Це видання Харківської правозахисної групи продовжує видану 2006 року двома книгами українську частину Міжнародного біографічного словника дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР.

Орлова Раиса, Копелев Лев. Мы жили в Москве: 1956–1980 / В 2 кн. Кн. 1: Часть 1. (рос.) – Харьков: Права людини, 2012 – 1–320 с., фотоилл.

Воспоминания известных литераторов Раисы Орловой и Льва Копелева охватывают период жизни в СССР фактически с 1953 г. до их вынужденного отъезда в 1980 г. Книга представляет несомненный интерес, т. к. правдиво и широко описывает то, чем жило общество в «оттепельные годы», в «заморозки», отражено зарождение и развитие диссидентства и правозащитного движения. Даны замечательные портреты самых ярких представителей литературы и искусства тех лет.

В это издание включены правозащитные письма и обращения Льва Копелева из книги «Вера в слово», ранее издававшиеся только в США.

Орлова Раиса, Копелев Лев. Мы жили в Москве: 1956–1980 / В 2 кн. Кн. 2: Часть 2. / Вера в слово / Ложь победима только правдой / Не из железа. (рос.). – Харьков: Права людини, 2012 – 321–696 (376) с., фотоилл.

Копелев Лев, Орлова Раиса. Мы жили в Кёльне. (рос.). – Харьков: Права людини, 2012. – 492 с., фотоилл.

«Мы жили в Кёльне» – вторая книга воспоминаний известных литераторов Л. Копелева и Р. Орловой об их жизни в Германии после того, как их лишили советского гражданства в 1981 г.

«Наша жизнь оказалась проникнута неослабным стремлением связывать Кёльн и Москву, русских и немцев».

Книга составлена из отрывков писем и дневников, и являясь «„документальным сырьем“ для историков» (по определению Л. Копелева), представляет, тем не менее, несомненный интерес для широкого круга читателей.

Раїса Мороз. Проти вітру. Спогади дружини українського політв'язня. (укр.). – Харків: Права людини, 2012 – 288 с., фотоіл.

Спогади Раїси Мороз «Проти вітру» – це ще одна сторінка боротьби шістдесятників проти радянського свавілля і беззаконня. Особливість цих спогадів у тому, що вони розкривають не дуже ще висвітлене життя та боротьбу дружин українських політв'язнів. Грекиня Раїса Мороз, не забуваючи витоків свого роду, стала українською патріоткою. Перемагаючи безвихідь і страх, вона вдається, здавалося б, до неймовірних на той час заходів, щоб вирвати чоловіка з неволі. Спогади зворушують глибиною, щирістю, неозлобленістю. Перед читачем – близькі і друзі авторки, про яких вона пише з особливою теплотою і яким вдячна за їхню підтримку.

Ефим Эткинд. Записки незаговорщика. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013 – 372 с.

«Записки незаговорщика» впервые вышли по-русски в 1977 г. (Overseas Publications Interchange, London). В том же году был издан перевод на французский (Dissident malgre lui. Albin Michel, Paris), в 1978 – на английский (Notes of a Non-conspirator. Oxford University Press, London & Oxford), в 1981 – на немецкий (Unblutige Hinrichtung. Deutsche Taschenbuch Verlag, München).

Харьковская правозащитная группа осуществила републикацию в 2-х частях книги по изданию Е. Г. Эткинд. Записки незаговорщика. Барселонская проза – СПб.: Академический проект, 2001 – 496 с., ил.

Автор собирался пересмотреть и дополнить книгу для первого российского издания, но не успел осуществить свое намерение. Книга выходит как документ своего времени, без изменений и сокращений. Редакция сочла необходимым только дать ряд примечаний, выверить цитаты, а также уточнить или расшифровать некоторые имена. Неоценимую помощь при подготовке издания оказала Н. О. Гучинская, профессор РГПУ им. Герцена. Книга составлена из отрывков писем и дневников, и являясь «„документальным сырьем“ для историков» (по определению Л. Копелева), представляет, тем не менее, несомненный интерес для широкого круга читателей.

Ефим Эткинд. Барселонская проза. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013 – 372 с., фотоилл.

Мемуарная проза замечательного переводчика, литературоведа Е. Г. Эткинда (1918–1999) – увлекательное и глубокое повествование об ушедшей советской эпохе, о людях этой эпохи, повествование, лишённое ставшей уже привычной в иных мемуарах озлобленности, доброе и вместе с тем остроумное и зоркое. Одновременно это настоящая проза, свидетельствующая о далеко не до конца реализованном художественном потенциале ученого.

Рахиль Никольская. Воспоминания. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013 – 304 с., фотоилл.

В основе этой книги – шестьсот рукописных страниц воспоминаний Рахили Абрамовны Никольской. Она начала записывать их, когда ей было уже за 90, а закончила в 95 лет. Воспоминания охватывают период времени от её рождения в 1904 году до 1959 года, когда умер её муж, Николай Михайлович Никольский. В своих мемуарах Рахиль Абрамовна такая, какой она была в жизни – светлая, самоотверженная, необыкновенная в своей доброте и терпимости. Мемуары эти пересказать невозможно, их нужно читать и перечитывать. В них живые чувства, живая боль, сама жизнь с её радостями и трагедиями.

Воронель А. В. Нулевая заповедь. – Харьков: Права людини, 2013. – 412 с. фотоилл.

Александр Воронель – профессор физики Тель-Авивского университета и главный редактор русскоязычного журнала «22», один из лидеров еврейского движения в Москве 70-х, в рассказе о своей жизни касается тайн Вселенной и тайн политики, мировых трагедий и комических ситуаций. Не всякий был знаком одновременно с Андреем Сахаровым, Эдвардом Теллером и Львом Ландау. Не всякий близко общался с Андреем Синявским, Юлием Даниэлем и Александром Солженицыным. Не всякий оказался знаком изнутри одновременно с закулисной жизнью академического мира физиков и буднями так называемого «сионистского заговора» в России и Израиле.

Орлова-Копелева Р. Д. **Воспоминания о непрошедшем времени.** Москва, 1961–1981 гг. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 444 с., фотоилл.

Раиса Орлова (1918–1989) прожила жизнь в самой гуще времени, пронизанная его страстями. Эти воспоминания возникли внезапно, в 1961–1962 годах был торопливо записан первый пласт этой рукописи. Оглядываться назад (в тридцатые, да и в шестидесятые годы прошлого века) трудно, но автор заставляет себя оглядываться. Верования, убеждения тянутся из прошлого, их не изменишь по самому страстному желанию. У них свой ритм развития.

В конце каждой главы поставлена дата написания. Автор не стремится задним числом переписывать прошлый опыт. В книге осталась документальность записи, синхронность времени – строительные леса.

Для нее прошлое не пройдет никогда. Не проходит оно и для других, так веривших, так заблуждавшихся.

В этих воспоминаниях, в опыте одной судьбы читатель, быть может, найдет тропку, ведущую к пониманию времени: и прошедшего, и – что важнее – не прошедшего.

Удалось ли Раисе Орловой хотя бы приоткрыть механизм прошлой веры, понять смысл пережитого – пусть решает читатель.

Немиринська Н. Я. **Про судові справи і трохи про себе.** (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 336 с., фотоіл.

Ця книга про судові справи, за якими судили «інакшесудомачих» різних напрямків: економістів, дисидентів, віруючих, тих, кого називали «українськими націоналістами», навіть тих, хто писав «погані вірші».

Автор захищала цих людей чотирнадцять років – з 1972 по 1986 рік, коли М. С. Горбачов припинив цю практику й помилював усіх політв'язнів, які не відмовилися звільнитися в такий спосіб.

Розповідь про ті події цікава й сьогодні.

Орлова-Копелева Р. Д. **Двери открываются медленно** / Р. Д. Орлова-Копелева; предисл. М. Н. Орлова / ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 184 с.

Книга «Двери открываются медленно» написана женщиной, лишеной советского гражданства. В 1981 году это означало, что она уже никогда не сможет обнять детей и внуков, пойти на могилу родителей, встретиться с друзьями, пройти по родному городу.

Первых немцев, встретившихся ей в жизни, звали Ганс и Гретель. Из сказок братьев Гримм. Это было в детстве, но тогда Раиса Орлова не знала, что они немцы, как не знала, что Сандрильона – французенка, а сестрица Алenuшка и братец Иванушка – русские. Люди делились на плохих и хороших, умных и глупых.

В Германии Раиса Орлова поняла, какие стены предрассудков, пропасти незнания разделяют людей с Востока и Запада.

«Стремлюсь, выбираясь из страха перед чужим, из своих печалей, участвовать в строительстве мостов через пропасти. Хоть бы кирпичик положить в такой мост.

А не построим, – можем погибнуть вместе; и они – богатые и свободные, и мы – бедные и стиснутые несвободой».

Удалось ли автору книги положить в такой мост свой кирпичик – решит читатель.

Эта книга написана 30 лет назад, но, кажется, пропасти незнания стали только глубже, а стены предрассудков – выше.

Человек, который не мог молчать... Часть первая / под общ. ред. А. П. Григоренко; ОО «Харьковская правозащитная группа». – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 336 с. фотоилл.

В книгу включены избранные воспоминания различных людей об одной из центральных фигур движения за права человека в несуществующем более СССР. Это – ветеран Второй мировой войны, генерал, общественный деятель, правозащитник и публицист Петро Григорьевич Григоренко (1907–1987). Покойный генерал получил широкую международную известность во второй половине XX века, стал единственным советским генералом, лишенным советского гражданства и наиболее известным в мире украинским патриотом. Его деятельность и публицистика остаются во многом актуальными и сегодня.

Человек, который не мог молчать... Часть вторая / под общ. ред. А. П. Григоренко; ОО «Харьковская правозащитная группа». – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 312 с. фотоилл.

В книгу включены избранные воспоминания различных людей об одной из центральных фигур движения за права человека в несуществующем более СССР. Это – ветеран Второй мировой войны, генерал, общественный деятель, правозащитник и публицист Петро Григорьевич Григоренко (1907–1987). Покойный генерал получил широкую международную известность во второй половине XX века, стал единственным советским генералом, лишенным советского гражданства и наиболее известным в мире украинским патриотом. Его деятельность и публицистика остаются во многом актуальными и сегодня.

Рахлин Ф. Д. Повторение пройденного. Воспоминания. Часть 1 / Ф. Д. Рахлин. – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 288 с., фотоилл.

Автору этой книги, на момент её выхода в свет, исполнилось 84 года. Из них в детстве и юности он в разное время около десятка лет жил в России, около 45 лет – в Украине, а последние четверть века – в Израиле. Журналист, педагог, писатель. Автор трёх стихотворных сборников, ряда мемуарных книг, критико-библиографических обзоров, публицистических статей. Лауреат израильской литературной премии имени Виктора Некрасова «За гуманизм творчества» (2014).

Книга «Повторение пройденного» – это воспоминания автора о жизни его и его семьи, попавшей в мясорубку сталинских репрессий. Начав писать их на рубеже своего сорокалетия, ещё без малейшей надежды на их опубликование, автор решил создать правдивый рассказ о событиях, парадоксах и нелепостях своего времени, о быте и нравах эпохи. Большинство сюжетов связаны с Харьковом. Часть первая – хронологическое повествование о детстве и отрочестве рассказчика, о жизни в эвакуации и параллельно – о трагедии его семьи.

Книга предназначена для широкого круга читателей.

Рахлин Ф. Д. Повторение пройденного. Воспоминания. Части 2, 3 / Ф. Д. Рахлин. – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 304 с., фотоилл.

Вторая часть – очерки нравов XX века – содержит вереницу сюжетов, характерных для времени, начиная с 50-х гг. вплоть до конца прошлого столетия. В третьей части, «Лица», собраны портреты близких автору людей – простых по жизненным занятиям, каковою была его бабушка-подёнщица Сара, и блестящих интеллектуалов, среди которых его родная сестра поэт Марлена Рахлина, поэты и писатели Борис Чичибабин, Юлий Даниэль, Рената Муха, Сильва Дарел-Рубашова (Англия), Шломо Эвен-Шошан (Израиль) – переводчик на иврит произведений писателей России и Украины, плеяда вольнодумцев и диссидентов советского времени, включая Г. Алтуняна, В. Недобору и других.

Книга предназначена для широкого круга читателей.

Шоломова С. Б. Потревоженное прошлое / С. Б. Шоломова; ОО «Харьковская правозащитная группа». – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 464 с. фотоилл.

Это книга о первом российском правозащитнике – В. Г. Короленко. Название ее далеко не случайно. Она позволяет хотя бы частично воссоздать эскизные портреты людей, каждый из которых занимал в жизни В. Г. Короленко важное место, вспомнить о событиях, которые уже отшумели. В процессе историко-библиографического поиска одни факты, цепляясь за другие, рождали необычную мозаичную картину прошлого. Известные факты и события в жизни В. Г. Короленко наполнялись новым содержанием. А ранее неизвестные волновали своим таинственным и внутренним смыслом.

Вся общественная и литературная деятельность писателя убеждает нас в том, что его юношеская мечта – быть адвокатом, чтобы защищать страдающих людей, – сбылась, хотя и не в традиционной, привычной форме.

Шоломова С. Б. Сердечный отклик. Этюды о Варламе Шаламове / С. Б. Шоломова; ОО «Харьковская правозащитная группа». – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 336 с. фотоилл.

Варлам Тихонович Шаламов – первоклассный прозаик и поэт, один из самых известных, наряду с Александром Солженицыным, писатель советского ГУЛАГа, автор знаменитых «Колымских рассказов». В его судьбе всегда присутствовала и, как незримая нить, связывала воедино все этапы его жизни, высокая поэзия. Эта «нить» оказалась удивительно прочной, а его судьба – в высшей степени поучительной. Он не просто выжил в ГУЛАГе, что само по себе следует считать чудом, не только не сломался, но и смог в полный голос рассказать оглушающую правду о жизни в нечеловеческих условиях.

Трус Л. С. Трудно только первые десять лет / Л. С. Трус; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 352 с., фотоилл.

Перед читателем свидетельство о быте и нравах сталинского времени. Оно было бесчеловечным по обе стороны колючей проволоки. По одну сторону – даже самый близкий человек, жена автора воспоминаний, пишет на него донос, и его сажают в тюрьму. По другую – уже в лагере – даже испортившаяся погода может стать смертельной угрозой.

Сегодняшние ревнителю сталинизма не отдают себе отчета в том, что они сами могут оказаться «врагами народа». Автор пытался понять свое время, будучи убежденным марксистом. В наши дни в тюрьме оказываются те, например, кто отказывается быть «добровольцем» в «Новороссии».

Копелев Л. З. Будущее уже начинается / Л. З. Копелев / ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 196 с.

Вниманию читателя предлагается одно из последних публицистических эссе Льва Копелева (1912–1997), которое можно считать его завещанием, квинтэссенцией надежд на будущее этого великого гуманиста и оптимиста. Копелев чрезвычайно точно описывает корневые проблемы и болевые точки России после развала СССР, выводя их из всей российской истории. В итоге он надеется только на здравый смысл, «усваивающий уроки истории независимо от мировоззрений, религий, идеологий», и задается вопросом: «Возможно ли достичь торжества здравого смысла в политике?». Он верит и надеется.

Штурман Д. М. «Наш новый мир». Теория. Эксперимент. Результат / Д. М. Штурман; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 340 с. фотоилл.

Эта книга была написана в 1968–1969 гг. и широко распространялась в самиздате под псевдонимом В. Е. Богдан. Она блестяще отвечала на многие вопросы, волновавшие тогда интеллигенцию: насколько корректно обоснованы основные постулаты нашего реального социализма, как они связаны с марксизмом, возможна ли в СССР успешная развивающаяся экономика... Основанная исключительно на опубликованных в СССР источниках, книга не оставляла места для сомнений, предсказывала экономический упадок и неминуемый распад СССР. Позже она вышла несколькими изданиями на Западе, но на территории бывшего СССР не печаталась и ничуть не устарела. Сегодня, когда левые популисты пытаются обмануть молодежь и лгут о преимуществах социализма, эта книга поможет понять, как было устроено советское общество, и почему советская экономика пошла прахом.

Дора Штурман (1923–2012) – замечательный публицист, литературовед, один из самых известных и уважаемых советологов и исследователей советского тоталитаризма. Автор книг «Мертвые хватают живых. Читая Ленина, Троцкого, Бухарина», «Советский Союз в зеркале политического анекдота» (в соавторстве с Сергеем Тиктиным, 1987), «Городу и миру» (о публицистике А. И. Солженицына, 1988), «Экономика катастроф» (совместно с С. Тиктиным, 1991), «О вождах российского коммунизма» (т.т. 1–2, 1993), «Современники» (1999) и других.

Каминская Д. И. Записки адвоката / Д. И. Каминская; ОО «Харьковская правозащитная группа». (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 528 с. фотоилл.

Замечательная книга одного из лучших российских адвокатов Дины Каминской (1919–2006) описывает перипетии работы адвоката в условиях советского правосудия.

Кто хочет выстоять, не поддаваясь мутному потоку косноязычия и фальши, – пусть прикоснется к восхитительной ясности, мудрости и благородству этой книги, которая никогда не устареет.

Захватывающее чтение для самого широкого круга читателей, книга будет особенно интересной и полезной всем, кто работает в области права.

Хейфец М. Р. Українські силуети / М. Р. Хейфец; вступна стаття Б. Є. Захарова; ГО «Харківська правозахисна група». (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 328 с. фотоіл.

Відбувши термін ув'язнення в радянських політичних таборах, лєнінградський літератор Михайло Хейфец 1980 року був примушений до еміграції. «У мене, – розповідав він, – уже все було гаразд. І тут раптом усіх моїх табірних друзів саджають удруге. Що мені робити? Я не громадський діяч, не політик, я просити нікого ні про що не вмію. Єдине, що я вмію – це писати. І я сів і почав писати «Українські силуети» – для того, щоб допомогти тим, хто сів удруге. Бо якщо людина вже по той бік колючого дроту, я знав, як це важливо, щоб про неї було написано».

Блискучі нариси про видатного поета Василя Стуса, про журналіста й талановитого політика В'ячеслава Чорновола, про письменника, філософа і правозахисника Миколу Руденка, про 25-літників – «святих стариків України», про ув'язнених «бандерівських синів» вийшли у видавництві «Смолооскип» російською й українською мовами 1983 року. В Україні книжка видавалася в 1994 і 2000 роках – розійшлася вмиль. До 30-річчя загибелі Василя Стуса видаємо ці «Українські силуети» знову, будучи впевненими, що в час війни суспільству особливо потрібні зразки героїчної поведінки окремих особистостей в екстремальних умовах, зразки солідарності людей різного етнічного походження у боротьбі проти сил зла. Зацікавлять читача й інтерв'ю з автором та його виступ на презентації в Києві 2000 року, а також численні знімки.

Русин І. І. Невільничі мандри / І. І. Русин; вступна стаття В. В. Овсієнка; малюнки О. І. Заливахи. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 284 с. [16] арк. іл.

На Заході, де тепер Автор бавить онуків, прийнято писати історію своєї родини, хоч би вона й не була визначною. Донедавна в Україні написати таку історію означало б скласти самодонос. Тяжкими зусиллями таких подвижників, як Іван Русин, нам удалося зруйнувати комуністичний тоталітарний режим, зламати цензуру. І він написав не просто свою історію – він написав історію одного з блискучої плеяди шістдесятників, якому довелося двічі стояти перед совєцьким судом, причому вдруге – за сфабрикованим кримінальним звинуваченням, що в 60 – 80-х роках ХХ ст. було типовим явищем. Це свідчення про друзів-шістдесятників Панаса Заливахи, Євгена Сверстюка, Аллу Горську, Івана Світличного. А також про наших ворогів-кагебістів. Ця книжка про те, як інтелегентний українець зберігає власну і національну гідність у «малій» та «великій» політичній та кримінальній зоні. Це – заперечення скверни комунізму. Це – приклад для нащадків: не бійтеся. Якщо за вами правда, то з вами Бог.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: В 4 т. Т. 1.: Особистості. Друге видання, виправлене та доповнене / ГО «Харківська правозахисна група»; упорядкування: Є. Ю. Захаров, В. В. Овсієнко; вступна стаття В. В. Овсієнка. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 208 с. [32] арк. іл.

У цьому виданні вперше в Україні публікуються документи і матеріали Української Гельсінкської Групи. В першому томі надруковано нарис історії правозахисного руху в Україні, інтерв'ю з головою Групи Миколою Руденком та біографічні відомості стосовно 43 членів Групи. В другому, третьому та четвертому томах зібрано документи Групи в хронологічному порядку.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: В 4 т. Т. 2.: Документи і матеріали. 9 листопада 1976 – 2 липня 1977. Друге видання, виправлене та доповнене / ГО «Харківська правозахисна група»; упорядник – В. В. Овсієнко. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 196 с.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: В 4 т. Т. 3.: Документи і матеріали. Серпень 1977 – 10 грудня 1978. Друге видання, виправлене та доповнене / упорядник – В. В. Овсієнко. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 240 с.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод: В 4 т. Т. 4.: Документи і матеріали. 10 грудня 1978 – 11 березня 1988. Друге видання, виправлене та доповнене / упорядник – В. В. Овсієнко. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 256 с.

Дзвонар. Збірка статей і спогадів про Опанаса Заливахи / упоряд. В. В. Овсієнко; передм. М. А. Горбаль. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 240 с. фотоіл.

Минуло 10 років, як художник Опанас Заливаха пішов у ліпший світ. Але інтерес до його творчості та його подвижницького життя не згасає. Творчість його відзначена Шевченківською премією 1995 року. А 2003 і 2016 року видано два альбоми його творів. Написано чимало спогадів про нього і розвідок про його творчість. За ініціативою Івана Русина, співтабірника і близького друга – побратима Опанаса Заливахи та Василя Овсієнка почалась робота над цією книжкою. Залучили до цього шановних Євгена Захарова та Олега Мірошниченка, як видавців. Зібрали матеріали та спогади. Василь Овсієнко систематизував і відредагував їх. Іван Русин молодший проспонсорував видання цієї книжки спогадів і роздумів про великого митця і великого Громадянина України.

Кочур Г. П., Воронович І. М. **«Простягни через простір свою знеможену руку...»: вірші та родинні листи 1945–1959 років** / передм. В. Скуратівського; упоряд. та приміт. М. Л. Кочур, Н. Г. Колошук, Л. М. Кондратюк; стаття-післямова Н. Г. Колошук. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 220 с., фотоіл.

У період 1945–1950-х рр. у концтаборі ГУЛАГУ поблизу селища Інта (Республіка Комі, СРСР) виникло своєрідне мистецьке об'єднання – група людей, які прагнули творчого життя і знайшли його в поезії. Назвемо його «Інтинською школою». Її авторитетним центром став тодішній в'язень, а згодом український перекладач-поліглот Григорій Кочур; входили до нього представники кількох генерацій українських митців, які гуртувалися навколо Кочура в таборі й опісля – в Ірпені. Кочур і його побратими стали своєрідною з'єднувальною ланкою в ланцюгу наступності української поетичної традиції. Кочурова віршова поетика в «Інтинському зошиті» вражає вишуканістю, розмаїттям, використанням незатертих формальних прийомів віршування, оновленням класичної форми, позаяк є талановитим втіленням ідей, незвичних для легальної тодішньої (сталінського періоду) української літератури: ця лірика розвиває екзистенційні трагічні мотиви, декларує вагу поетичного слова, виявляє особисту гідність і незламність людини.

У книгу входять власні вірші Г. Кочура, опубліковані в єдиній прижиттєвій збірці «Інтинський зошит» (1989), котра стала бібліографічним раритетом, а також родинні листи (Г. Кочура до дружини І. Воронович та її листи до чоловіка), переважна частина яких ніде не опублікована й знаходиться у приватному Літературному музеї Г. Кочура в Ірпені.

Подрабинек К. П. Итогов нет / Подрабинек К. П. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 260 с., фотоилл.

Кирилл Пинхосович Подрабинек народився в 1952 г. в Москві. Учасник правозащитного руху, в 1977–1983 роках – політзаклученний. Печатався, в основному як публіцист, в «самиздате», за рубезом, російських виданнях постсоветского времени. Живет в городе Электросталь Московской области. «Итогов нет» – книга воспоминаний автора, окончена в 2014 году.

Грицяк Є. С. **Норильське повстання** / Є. С. Грицяк; худож.-оформлювач Б. Є. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». – Вид. 2-е, стереотипне. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. – 108 с.

Книжка відкриває маловідому героїчну сторінку історії Норильського повстання 1953 р. Доведені до відчаю нелюдськими умовами життя, виснажливою працею, садистськими знущаннями і смертельними розправами, в'язні Норильського спеціального табору для «особливо небезпечних злочинців» повстали і зажадали не тільки пом'якшення табірної системи, а й висунули політичні вимоги щодо демократизації радянського режиму загалом.

Повстання було жорстоко придушене, але відвага, самопожертва його організаторів, серед яких провідну роль відігравав автор, засвідчили, що людську гідність перемогти неможливо.

Вона сильніша за катування і за саму смерть.

Грицяк Евгений. **Норильское восстание** / Е. С. Грицяк; худож.-оформитель Б. Е. Захаров; ООО «Харьковская правозащитная группа». – Изд. 2-е, стереотипное. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 108 с.

Книга раскрывает малоизвестную героическую страницу истории Норильского восстания 1953 г. Доведенные до отчаяния нечеловеческими условиями жизни, изнурительным трудом, садистскими издевательствами и смертельными расправами, узники Норильского специального лагеря для «особо опасных преступников» восстали и захотели не только улучшения лагерного режима, но и выдвинули политические требования относительно демократизации советского режима в целом.

Восстание было жестоко подавлено, но отвага, самопожертвование его организаторов, среди которых ведущую роль сыграл автор, показали, что человеческое достоинство победить невозможно.

Оно сильнее пыток и самой смерти.

Антонюк З. П. **Рефлексії правозахисту** / З. П. Антонюк. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 320 с., фото.

Увазі читача пропонується збірка праць видатного українського мислителя та правозахисника Зиновія Антонюка – про сутність правозахисту, конституційний процес, міжетнічні, міжконфесійні та мовні відносини в Україні тощо. Антонюк – один з декількох людей, які поєднують «старий» пра-

возахист 60–80-х років минулого століття та «новий», вже в незалежній пострадянській Україні. Його погляд є унікальним та залишається надзвичайно актуальним.

Свобода Івана Світличного. До 90-річчя з дня народження / упоряд. Олена Лодзинська, Наталія Єсипенко ; вступ. стаття Богдан Горинь. – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2019. – 184 с.: фото

Фотоальбом «Свобода Івана Світличного. До 90-річчя з дня народження» присвячений людині, чию роль у відродженні й збереженні українського життя в часи радянського тоталітаризму важко переоцінити. Його називали батьком українського шістдесятництва. Він умів бачити в людях найкраще. Як літературний критик і поет він зібрав навколо себе творчу українську молодь, горів сам і запаливав інших ідеєю самовідданої праці на ниві української культури. Літературні вечори в київському Клубі творчої молоді, поетичні читання у власній квартирі на вул. Уманській, 35, наукова і перекладацька робота, творення і поширення українського самвидаву, відкриті листи на захист репресованої української інтелігенції і допомога політв'язням – таким було життя Івана Світличного до арешту 1972 р. Сім років таборів суворого режиму підірвали здоров'я, але не зламали його характер. На п'ятирічне заслання він вирушив, сповнений творчих задумів, яким не судилося здійснитися через інсульт і важкі ускладнення. Він був і лишається прикладом справжнього, непоказного патріотизму і жертвовного служіння Україні.

В альбомі відтворено фотографії з фондової колекції Музею шістдесятництва (філії Музею історії міста Києва).

ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ, МЕДИЦИНА

Алексеева Л. **История инакомыслия в СССР.** Новейший период (рос.). Вильнюс–Москва: «Весть», 1992. – 352 с.

Марченко А. Т. **Мои показания** (рос.) Москва: Весть-ВИМО, 1993. – 448 с.

Маринович М. **Україна: дорога через пустелю:** 36. Статей (укр.). – Харків: СП «Фоліо», 1993. – 189 с.

Улановские Н. и М. **История одной семьи.** (рос.). Москва: Весть–ВИМО, 1994. – 432 с.

Чаликова В. **Утопия и свобода.** М.: Весть–ВИМО, 1994. – 184 с.

Блюменкранц М. А. **Введение в философию подмены: Легенда в историко-философской перспективе.** (рос.). Москва: Весть, 1994. – 88 с.

Возняк Т. **Тексти та переклади.** (укр.). – Харків: Фоліо, 1998. – 667 с.

До книги увійшли культурологічні есе Тараса Возняка, об'єднані в цикли «Семантичний простір мови» та «Одвічні запитання», а також його переклади класиків світової філософської думки – Мартіна Гайдеггера, Ганса Георга Гади мера, Макса Шелера та ін.

Шерех Ю. **Пороги і Запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології** (укр.). Три томи. Харків: Фоліо, 1998.

Коцюбинська М. **«Зафіксоване і нетлінне» Роздуми про епістолярну творчість** (укр.) / Харківська правозахисна група. К: Дух і літера, 2001. – 300 с.

Коцюбинська М. **Мої обрії.** Т. 1 (укр.) / Харківська правозахисна група. К: Дух і літера, 2004. – 336 с.

Коцюбинська М. **Мої обрії.** Т. 2 (укр.) / Харківська правозахисна група. К: Дух і літера, 2004. – 386 с.

Маринчак В. А. **Интенциональное исследование ценностей семантики в художественном тексте:** Монография / Харьковская правозащитная группа (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 287 с.

Антонюк Зиновій. **Рефлексії ідентичності.** (укр.) – Київ–Харків: Дух і Літера, 2007. – 272 с. фотоіл.

Автор походить із Холмщини, з польсько-українського порубіжжя, що є водночас і порубіжжям внутрішнього християнського розламу на християнство західне (латинське, католицьке, тобто вселенське) і християнство східне (грецьке, православне, і теж вселенське).

Цим текстом автор спробував зафіксувати, – через важливі особистісні больові моменти і паралельне осмислення актуальних подій українського сьогодення, – важкий процес самоусвідомлення себе як українця. Тому це не сповідь чи суто хронологічні родинні спогади-спомини в узвичасному значенні слова.

Спонука – підтримка Харківської правозахисної групи, зокрема, і в долученні до співучасті Леоніда Плюща. У сподіванні на прочитання не лише внуками та правнуками автора.

Антонюк Зиновій. **Конспект самоусвідомлення. Частина 1.** (укр.). – Харків–Київ: Дух і Літера, 2007. – 472 с., (укр).

Київська родина Кушнірів зберегла один примірник тексту чорновика цього «Конспекту самоусвідомлення» і віддала його укладачеві після повернення його з ув'язнення. Реалії життя зазнали докорінних змін. Старий текст потребував актуальних змін вже на початку 70-х, а у 80-х був потрібен зовсім інший. Сил на справді інший вже не було, а старий текст просто осучаснювати було б нерозумно.

Так і пролежав би він, доки б не зотлів, коли б не настійливі аргументовані намовляння з боку Л. Фінберга та Є. Захарова таки опублікувати його у тому первісному вигляді як документ колишньо-

го суспільного життя, що не встиг потрапити до ширшого Самвидаву, хоч і був у первісному вузькому читацькому обігові від Ужгорода до Москви, і від Василя Стуса та Івана Світличного до істориків М. Брайчевського, О. Компан, О. Апанович чи московського кола інженера Михайла Кутинського, багатолітнього політв'язня сталінських часів.

Антонюк Зиновій. Конспект самоусвідомлення. Частина 2. (укр.). – Харків–Київ: Дух і Літера, 2007. – 336 с.

Блюменкранц Михаил. В поисках имени и лица. (рос.). – Киев–Харьков: Дух і Літера; Харьковская правозащитная группа, 2007. – 244 с.

Книга известного культуролога и философа Михаила Блюменкранца включает в себя работу «Введение в философию подмены» и ряд эссе, и представляет собой попытку разобраться в духовной ситуации времени, понять что происходит с душой человека в эпоху, которую русский философ Федор Степун определил как время «почти неосознаваемой метафизической инфляции». Анализу негативных тенденций развития современной постиндустриальной цивилизации посвящена большая часть представленных читателю текстов.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 7. (рос.). – Харків–Запоріжжя: Дикое поле, 2007. – 262 с.

Пути современной европейской цивилизации, анализ исторических, социальных и культурных направлений её развития – такова тематика выпускаемого в Мюнхене ежегодного альманаха ВТОРАЯ НАВИГАЦИЯ. Седьмой номер альманаха включает три раздела. В первом из них – «Философия и проблемы социума в России» – обсуждаются проблемы социально-политической и культурной ситуации в сегодняшней России. Тут читатель найдет также страницы, посвященные памяти замечательного отечественного социолога Юрия Левады. Второй раздел, названный нами «Пространство культуры», открывается статьей Нины Витошек, представляющей общий взгляд на сегодняшнюю культурную ситуацию, а затем фокусируется на некоторых аспектах русской философской и художественной мысли. Литературные размышления и опыты по традиции представляет раздел третий, «Образ и мысль».

Альманах рассчитан как на специалистов-культурологов, так и на широкий круг читателей, интересующихся проблемами культуры.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 8. (рос.). – Харків–Запоріжжя: Дикое поле, 2008. – 332 с.

Основное направление ежегодного альманаха ВТОРАЯ НАВИГАЦИЯ – анализ исторических и социо-культурных тенденций развития современной европейской цивилизации.

Восьмой номер альманаха, издаваемого в Мюнхене, включает в себя три раздела, где собраны эссе, статьи и тексты художественно-философского характера. Первый раздел посвящен проблемам философии культуры и анализу социо-культурной ситуации современного западного и российского общества. Проблематика статей и эссе второго раздела находится на стыке литературоведения и культурологии. Третий раздел содержит юбилейные материалы. Читатель альманаха найдет в нем статьи о жизни и творчестве наших замечательных авторов – Померанца и Бориса Хазанова, а также тексты самих юбиляров.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 9. (рос.). – Харків–Запоріжжя: Права людини, 2009. – 356 с.

Основное направление ежегодного альманаха ВТОРАЯ НАВИГАЦИЯ – анализ исторических и социокультурных тенденций развития современной европейской цивилизации.

Девятый номер альманаха, издаваемый в Мюнхене, включает в себя статьи, анализирующие духовную ситуацию в современном мире. Первые два раздела посвящены исследованию различных аспектов социокультурных процессов европейского и российского исторического самосознания, третий – столетнему юбилею сборника «Вехи». Четвертый – размышлениям об обретении позитивных ценностей в век господства «цинического разума». В заключительном разделе представлены философские афоризмы, фрагменты переписки известных писателей Бориса Хазанова и Марка Харитонова, а также интервью с главным редактором альманаха.

Издание рассчитано как на специалистов в области гуманитарных наук, так и на круг небезразличных к проблемам культуры читателей.

Зельдович М. Г. «Творческое поведение». О феномене литературной критики, логике ее развития в русской культуре середины 19 века и общих принципах подобных штудий. Проблемно-систематизированные фрагменты избранных работ автора. **Часть 1.** (рос.). – Харків: Права людини, 2010. – 328 с.

Зельдович М. Г. «Творческое поведение». О феномене литературной критики, логике ее развития в русской культуре середины 19 века и общих принципах подобных штудий. Проблемносистематизированные фрагменты избранных работ автора. **Часть 2.** (рос.). – Харьков: Права людини, 2010. – 360 с.

Маринчак В. А. Настоятельность сказанного. Катастрофическое – сокровенное – сакральное в искусстве слова. (рос.). – Харьков: 2010. – 344 с.

Эта книга о насущном для автора в искусстве слова – духовном самоопределении человека перед лицом катастрофизма бытия. Доминанта книги выражена словами Рильке *Überstehn ist alles* (Устоять / выстоять / одолеть – в этом всё). Одоление бытия, расширение и просветление его горизонтов, духовное разрешение неразрешимого, утверждение само-стояния человека – в этом видит автор сверхзадачу искусства, именно это прослеживает в текстах Гете, Рильке, Пушкина, Достоевского, Чехова, Булгакова, Пастернака, Бродского, Винниченко, Антонича, Стуса. По его убеждению, для филолога неразделимы Любовь и Логос. Он ищет в тексте сокровенное, отыскивает сакральное, тем самым вскрывая истоки становления человеческого духа и осуществления сверхзадачи искусства. Здесь обнаруживается другая доминанта книги: представление о личности и литературе, с которыми соотносимы строки Пастернака:

Лицом повернутая к Богу,
Ты тянешься к Нему с земли,
Как в дни, когда тебе итога
Еще на ней не подвели.

Койнонія: Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: теорія культури і філософія науки. Спецвипуск № 1. (рос.). – Харьков: Дух і літера, 2010. – 332 с.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 10. (рос.). – Харьков–Запоріжжя: Права людини, 2010. – 350 с.

В десятом, юбилейном номере Второй Навигации читатель познакомится со статьями и эссе известных российских и зарубежных философов, культурологов, литературоведов и писателей. Корпус текстов сгруппирован в три раздела.

В первом разделе представлены исследования, анализирующие политическую и духовную ситуацию в современной России и Западной Европе.

Второй раздел сборника посвящен литературно-философской тематике. В нем содержатся тексты, рассматривающие исторические, литературные и философские аспекты как российского, так и европейского культурного процесса.

В третьей рубрике альманаха – размышления о проблемах и духовных путях становления личности в современном мире, избранная подборка из многолетней переписки философа-культуролога Г. Померанца и писателя Б. Хазанова, в которой органично сплелись факты повседневной жизни, исторические события и вечные вопросы человеческого бытия.

Хейфец Михаил. Книга счастливого человека. Катастрофическое – сокровенное – сакральное в искусстве слова. (рос.). – Харьков: 2010. – 308 с., фотоилл.

Книга счастливого человека Михаила Хейфеца напоминает сочинения мемуарного жанра. Но это – не мемуары, точнее, не совсем мемуары. Автор умышленно обходит главные характерные признаки жанра – отношения с близкими, женщинами, друзьями, сослуживцами. В кругу его внимания – советская эпоха в ее подробностях на протяжении примерно 45 лет – при Сталине, Хрущеве, Брежнев, увиденная глазами и живого свидетеля, и участника. Он пытается передать ощущения интеллигента, воспитанного в лоне тоталитарного общества, пламенного комсомольца, целинника, постепенно становящегося диссидентом, а потом и антисоветчиком, закончившим советскую биографию в лагере для политзаключенных, в ссылке и выдворенного в государство Израиль. Основная идея книги – понять, как в стране абсолютной несвободы, где главной задачей власти виделось покорение человеческих душ, выросли истинно свободные люди, что их сформировало, что толкало на борьбу за преобразование общества.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 11. (рос.). – Харьков–Запоріжжя: Права людини, 2011. – 304 с.

В одиннадцатом номере Второй Навигации читатель ознакомится со статьями и эссе известных российских и зарубежных философов, культурологов, литературоведов и писателей.

В первом разделе представлены исследования, анализирующие процессы политического и духовного развития современной России и Западной Европы.

Второй раздел сборника знакомит читателей с материалами Круглого стола «Запад и ислам: диалог культур или конфликт цивилизаций?» Авторы обсуждают актуальные проблемы, возникающие в ходе глобализации.

В третьей рубрике альманаха собраны работы литературно-философской тематики. Анализ произведений Ф. М. Достоевского, взгляд на творчество русских мыслителей – П. Б. Струве, В. В. Налимова, Г. С. Померанца, разговор о поэтике Хорхе Луиса Борхеса, знакомство с немецким философом Вилемом Флюссером, размышления о романе Клауса Манна и его экранном воплощении («Мефисто» Иштвана Сабо) и др.

Койнонія: Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: теорія культури і філософія науки. Спецвипуск № 2. (укр.). – Харків: Дух і літера, 2011. – 440 с.

Юрій Шевельов. Триптих про призначення України. (укр.). – Харків: 2012. – 96 с.

Книгу складають три есеї видатного філолога Юрія Шевельова (1908–2002): «Москва. Маросейка», «Над озером. Баварія», «Четвертий Харків».

Іваненко Л. М. Кібернетичний фітотрон. (укр.). – Харків: 2012. – 256 с.

Автор презентує свою другу книгу з тематики – імітаційні (ділові) ігри.

Перша, книга-диалогія – «Гра як пізнавальна та конструктивна діяльність» (2005 рік), була, за стилем і змістом викладу, скоріше мемуарно-гуманітарною. Вона не пропонувала, та й не надавалася до того, щоб відтворити (повторити) котрийсь з описаних у цих книгах проектів, які в свій час (1980–2003 рр.) були реалізовані за посередництвом засобів масової інформації й охоплювали контингенти гравців віком від 10 до 80 років.

Натомість, зараз автор, виокремивши одну гру, а саме «Кібернетичний фітотрон», дає поради й всю необхідну інформацію для її програмування засобами інформаційної техніки.

Також, наведено приклад добудови, удосконалення моделі, покладеної в основу цієї гри, яка й далі надається до модифікацій. Останнє дозволило зробити жартівливий висновок:

«„Кібернетичний фітотрон“ – мушка-дрозофіла ігродизайну!»

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 12. (рос.). – Харків–Запоріжжя: Права людини, 2013. – 320 с.

В двенадцатом номере альманаха «Вторая Навигация» читатель имеет возможность ознакомиться со статьями и эссе известных российских и зарубежных философов, культурологов, литературоведов и писателей.

Корпус текстов состоит из трех разделов. В первом разделе представлены исследования, анализирующие политическую и духовную ситуацию в современной России и Западной Европе.

Второй раздел сборника посвящен литературно-философской проблематике. В него включены статьи, рассматривающие исторические, литературные и философские аспекты как российского, так и европейского культурного процесса.

В третьей рубрике альманаха – размышления о проблемах и путях духовного становления личности в современном мире.

Захаров Є. Ю. Засудження злочинів комуністичного режиму СРСР. / Харківська правозахисна група. (рос.). – Харків: Права людини, 2013. – 320 с.

Книга складається з трьох частин. У першій частині наводиться дослідження можливості правової кваліфікації Голодомору 1932–1933 рр. як злочину геноциду та злочину проти людяності. Друга частина містить матеріали кримінальної справи, розслідуваної Службою безпеки України в 2009 році, за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 роках, і коментар до постанови Апеляційного суду міста Києва від 13 січня 2010 щодо цієї кримінальної справи. У третій частині надаються переклади з англійської мови, виконані ХПГ, доповідей, резолюцій, рекомендацій Європарламенту, ПАРЄ, Комітету Міністрів ПАРЄ, ОБСЄ відносно злочинів комуністичних тоталітарних режимів.

СССР–ГЕРМАНИЯ. 1939. Часть 1. Документы и материалы о советско-германских отношениях с апреля по октябрь 1939 г. (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 156 с.

Обнародуемые в настоящем издании дипломатические документы 1939–1941 годов, уже давно и широко известные общественности ФРГ и других западных стран, представляют для нас необычайный интерес. До сих пор в подобного рода советских сборниках столь полно не отражались отношения между СССР и фашистской Германией в указанный период.

СССР–ГЕРМАНИЯ. 1939–1941. Часть 2. Документы и материалы о советско-германских отношениях с сентября 1939 г. по июнь 1941 г. (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 2014. – 272 с.

Обнародуемые в настоящем издании дипломатические документы 1939–1941 годов, уже давно и широко известные общественности ФРГ и других западных стран, представляют для нас необычайный интерес. До сих пор в подобного рода советских сборниках столь полно не отражались отношения между СССР и фашистской Германией в указанный период.

Вронська Т. В., Лисенко О. Є. Тюремний мартиролог окупаційного режиму: написи на стінах нацистських казематів. (укр.). – Харків: Права людини, 2014. – 584 с.

Уперше у вітчизняній і зарубіжній історіографії об'єктом дослідження став унікальний комплекс джерел періоду Другої світової війни – написи на стінах в'язнів нацистських тюрем на окупованій території СРСР. Вони акумулюють інформацію як про різні прояви терору в період окупації, так і про окремі категорії його жертв.

Дослідницька робота, проведена авторами та упорядниками проекту, дала можливість простежити долі невільників нацистських тюрем, а також показати мету та основні напрями діяльності радянських спецслужб, для яких епіграфічні джерела стали відправною точкою оперативно-розшукової роботи.

Гуманітарна складова проекту спрямована на те, щоб донести нащадкам імена невідомих жертв окупаційного терору, вказати нові вектори пошуку відомостей про рідних і близьких, які безвісно згинули в гітлерівських катівнях. Видання покликане стимулювати виявлення документів, які упродовж тривалого часу залишалися поза увагою дослідників.

Памяти Г. С. Кнабе. Книга 1 / под общ. ред. Н. И. Немцовой, М. А. Блюменкранца. (рос.). – Х.: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРАВА ЧЕЛОВЕКА», 2014. – 420 с., фотоилл.

Георгий Степанович Кнабе – крупнейший отечественный культуролог, историк, филолог, философ. Автор многочисленных трудов по античной литературе, переводчик античной литературы, он не только выдающийся ученый, но и незаурядный человек. Каждый текст его и каждое выступление светятся талантом и остроумием. Он принадлежит кругу блестящих российских ученых, среди которых: Ю. М. Лотман, М. Л. Гаспаров, Л. М. Баткин, М. Л. Абрамсон, А. Я. Гуревич, С. С. Аверинцев, А. М. Пятигорский, Вяч. Вс. Иванов...

Книга первая состоит из двух частей. Первая часть состоит из воспоминания друзей о Г. С. Кнабе, а вторая – переписка Г. С. Кнабе.

Памяти Г. С. Кнабе. Книга 2 / под общ. ред. Н. И. Немцовой, М. А. Блюменкранца. (рос.). – Х.: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРАВА ЧЕЛОВЕКА», 2014. – 280 с.

Георгий Степанович Кнабе – крупнейший отечественный культуролог, историк, филолог, философ. Автор многочисленных трудов по античной литературе, переводчик античной литературы, он не только выдающийся ученый, но и незаурядный человек. Каждый текст его и каждое выступление светятся талантом и остроумием. Он принадлежит кругу блестящих российских ученых, среди которых: Ю. М. Лотман, М. Л. Гаспаров, Л. М. Баткин, М. Л. Абрамсон, А. Я. Гуревич, С. С. Аверинцев, А. М. Пятигорский, Вяч. Вс. Иванов...

Книга вторая состоит из третьей части в которой публикуются ранее не опубликованные произведения автора.

Померанц Г. С. Некоторые течения восточного религиозного нигилизма: Дисс. / под общ. ред. М. А. Блюменкранца; ОО «ХАРЬКОВСКАЯ ПРАВООЗАЩИТНАЯ ГРУППА». (рос.). – Харьков: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРАВА ЧЕЛОВЕКА», 2015. – 312 с.

Эта книга является первым изданием исследования замечательного мыслителя и культуролога Г. С. Померанца. В увлекательной и поэтичной форме она знакомит читателя с историей возникновения и развития чань(дзэн)-буддизма, дает возможность понять и почувствовать дух дзэнского мироощущения, родственной духу автора по своей устремленности к переживанию мира как целостности.

Исследование было написано в годы, когда широкому читателю о таком религиозно-культурном течении восточной мысли практически ничего известно не было. Конечно, новизна тематики играла свою роль – читателю открывалась terra incognita. Для современного читателя работа интересна не только своим блестящим сравнительным анализом восточных религиозных традиций, открытием новых глубин окружающего нас мира, но прежде всего открытием глубин нашей собственной души.

Микке Станислав, Филонова Светлана. **«Спи, Храбрый»** в Катynи, Харькове и Медном; **Катынские медитации**. Эссе и очерки разных лет / Микке Станислав, Филонова Светлана; ООО «ХАРЬКОВСКАЯ ПРАВООЗАЩИТНАЯ ГРУППА». (рос.). – Харьков: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРАВА ЧЕЛОВЕКА», 2015. – 384 с, фотоилл.

Книга Станислава Микке, варшавского адвоката, публициста и писателя, трагически погибшего в авиакатастрофе под Смоленском 10 апреля 2010 г., и сборник эссе и очерков Светланы Филоновой отличаются от сотен других книг о Катynи тем, что в фокусе их внимания находятся события, происходившие после 13 апреля 1990 г., когда официально была признана ответственность НКВД СССР за Катynское преступление.

В 1991, 1994, 1995 и 1996 годах Станислав Микке участвовал в эксгумациях в Катynи, в Харькове и в Медном, тщательно фиксируя всё происходящее и свою первую, непосредственную реакцию на события. Иными словами, вел дневник, который потом стал книгой, выдержавшей три польских издания и одно – на русском языке.

«Катынские медитации» – это мысли о проблемах, вскрытых правдой о Катynском преступлении, которым автор попыталась придать читабельную форму. Книга снабжена также календарем, в котором шаг за шагом отслеживается история Катynского преступления, чтобы никто не увяз в паутине мифов, порожденных сознательной ложью и искренним невежеством.

Захаров Є. Ю. **Чи можна кваліфікувати Голодомор 1932–1933 років в Україні та на Кубані як геноцид?** Видання друге, виправлене та доповнене / ГО «Харківська правозахисна група»; художн.-оформлювач Б. Є. Захаров. (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 52 с.

У цьому тексті зроблена спроба довести, що Голодомор 1932–1933 років в Україні та на Кубані має ознаки злочину проти людяності та геноциду.

Захаров Е. Е. **Можно ли квалифицировать Голодомор 1932–1933 годов на Украине и Кубани как геноцид?** Издание 2-е, исправленное и дополненное / ООО «Харьковская правозащитная группа»; художн.-оформитель Б. Е. Захаров. (рос.). – Харьков: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО ПРАВА ЧЕЛОВЕКА», 2015. – 56 с.

В данном тексте предпринята попытка доказать, что Голодомор 1932–1933 годов на Украине и Кубани имеет признаки преступления против человечности и геноцида.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 13. (рос.). сост. М. А. Блюменкранц. – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 324 с.

Тринадцатый выпуск альманаха Вторая Навигация посвящен памяти замечательного ученого, литературоведа, социолога, поэта, переводчика Бориса Владимировича Дубина и открывается статьей М. С. Харитоновой о нем.

Выпуск состоит из трех разделов. Первый раздел объединяет исследования актуальных вопросов историко-философского и социо-политического характера. Второй раздел сборника посвящен литературоведческой и культурологической проблематике. В третьем – впервые на русском языке публикуется предисловие известного ученого Р. О. Якобсона к книге Николая Трубецкого Европа и человечество (N. Trubeckoj, L'Europa e l'umanità), вышедшей в Италии в 1982 г. Редакция благодарит проф. Витторио Страда, любезно предоставившего этот текст. Также впервые на русском языке публикуется текст статьи С. Л. Франка об А. С. Пушкине. Перевод с немецкого осуществлен и предоставлен Оксаной Назаровой.

Наряду со статьями, затрагивающими актуальные проблемы современности, публикуются тексты, позволяющие по-новому взглянуть на классическое культурное наследие.

Репресії проти учасників антибільшовицького руху в Україні (1917–1925 рр.). Анотований покажчик архівних кримінальних справ «Основного» фонду архівів тимчасового зберігання регіональних органів СБУ // упоряд. В. М. Василенко. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 232 с. фотоіл.

У покажчику подано анотації архівних кримінальних справ 1919–1948 років провадження, що зберігаються в архівних підрозділах регіональних органів СБУ. Фігурантами анотованих справ є репресовані учасники антибільшовицького руху в Україні 1917–1925 рр. національно-визвольної, анархо-махновської, проросійської і пропольської орієнтацій, а також опозиційного руху національних меншин.

Захаров Б. Є. **Нарис з історії дисидентського руху в Україні (1956–1987)** / Б. Є. Захаров; вступна стаття А. М. Русначенка. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 192 с. [24] арк. іл. Книга висвітлює історію дисидентського руху в Україні 1956–1987 років.

У Розділі I автор намагається визначити місце дисидентського руху в історичному процесі, розглянути культурологічні аспекти цього явища. У Розділі II розглядається увесь спектр дисидентських напрямків і течій, що існували в Україні в цей період: український національний рух, загально демократичний рух, релігійні рухи, єврейський та німецький рухи за свободу еміграції, рух кримських татар за повернення на історичну батьківщину, рух за соціальні та економічні права. Особлива увага приділяється українському національному рухові – йому присвячені Розділи III, IV і V.

Книга значною мірою побудована на свіжому, незайманому матеріалі – аудіоінтерв'ю з учасниками дисидентського руху.

Вторая Навигация: Альманах. Выпуск 14 / сост. М. А. Блюменкранц. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 308 с.

Четырнадцатый выпуск Второй Навигации состоит из трех разделов.

В первом – статьи, затрагивающие проблемы философии истории, политические аспекты современной жизни России и вопросы методологии искусства. Во втором разделе представлены статьи, посвященные философским аспектам как русской, так и зарубежной классики. В третьем разделе собрана эссе о творчестве известных деятелей мировой культуры.

Блюменкранц М. А. Общество мертвых велосипедистов: Сборник статей / М. А. Блюменкранц. (рос.). – Харьков: Права людини, 2017. – 372 с.

В предлагаемый читателю сборник эссе Михаила Блюменкранца вошли статьи, посвященные актуальным проблемам современной европейской действительности: проблеме соотношения общечеловеческих ценностей и прагматических интересов, глобалистских проектов и вопросов национального самоопределения, анализу идейных истоков сегодняшних кризисных явлений социо-культурной жизни европейского общества. При всем разнообразии тем, представленные тексты объединяет попытка нащупать болевые точки современного «дивного нового мира» и постараться осмыслить духовную ситуацию нашего времени.

Вторая Навигация. Альманах. Выпуск 15 / составит. М. А. Блюменкранц. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 304 с.

Пятнадцатый выпуск альманаха Вторая Навигация состоит из трех разделов.

Первый раздел представлен статьями, тематически связанными со столетним юбилеем революции 1917 года. В нем содержатся тексты, посвященные анализу тех далеких событий, размышления о психологии революционного сознания и последствиях революционного взрыва в дальнейших судьбах страны. Среди материалов раздела перевод с немецкого двух малоизвестных статей С. Л. Франка.

Во втором разделе собраны статьи и эссе литературоведческой и культурологической тематики.

В третьем – статьи и воспоминания о замечательных людях, внесших значительный вклад как в отечественную, так и в мировую культуру. Это тексты, посвященные памяти Г. С. Померанца, Вяч. Вс. Иванова и Витторио Страды.

Альманах предназначен как для специалистов, так и для широкого круга читателей, интересующихся проблемами истории, философии и культуры.

Рыбаков С. И. Эндокринная хирургия: личности, события, направления / С. И. Рыбаков. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2019. – 488 с.

Работа представляет собой собрание очерков об истории эндокринной хирургии. Приведены данные о развитии знаний об эндокринных железах, зарождении и развитии методов хирургического лечения заболеваний щитовидной, паращитовидных, надпочечных желез. Эволюция знаний о природе деятельности эндокринных желез, их функциях, значении для жизнедеятельности организма, заболеваниях и методах лечения способствовали формированию эндокринной хирургии, как самостоятельной ветви клинической медицины. Представлены данные о выдающихся хирургах, ученых, внесших большой вклад в развитие эндокринной хирургии. Описаны знаковые события, которые имели место в процессе эволюции эндокринной хирургии. Детально охарактеризована передовая роль научно-практической деятельности школ эндокринных хирургов в Украине и их значение в развитии этого прогрессирующего направления клинической медицины.

Книга может представить интерес для хирургов-эндокринологов, хирургов общего профиля, врачей эндокринологов, педиатров, онкологов, радиологов, историков медицины, студентов медицинских вузов.

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

ПРОЗА

Дорошко-Берман Н. С. Красная гора: Рассказы (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 272 с.

Сборник представляет собой практически полное собрание прозаических произведений Натальи Дорошко-Берман (1952–2000), талантливого поэта, барда и прозаика.

Это ироничные и немного грустные рассказы о поисках человеком самого себя, пути к людям и Богу. Окунувшись в это варево судеб, читатель наверняка испытает всю гамму чувств и эмоций и будет благодарен автору за столь редко пробуждаемое в нас чувство сопричастности ближнему.

Вул С. М. ...А был ли мальчик? (рос.). – Харьков: Фолио, 2002. – 336 с.

Для творчества Семена Вула характерно философско-гротескное осмысление мира, беспощадно точный анализ действительности.

Герой романа с юности мечтает стать писателем, мучительно пытается обрести себя, проходит через годы полуголодной неустроенности, отчаяния, становится видным ученым, но продолжает чувствовать себя белой вороной в кругу уважаемых коллег. Сродни ему и другие герои автора – лингвист, одаренный «абсолютным эстетическим и нравственным слухом», но прозябающий в провинции, психолог, неожиданно бросающий престижную работу, семью, громадная, смешная женщина-кузнец...

В книгу вошел роман «Играем Пруста, или: А был ли мальчик?», повести, рассказы.

Хазанов Б. Следствие по делу о причине. Рассказы, повести, роман. (рос.). – Киев-Харьков: Харківська правозахисна група; Дух і літера, 2005. – 360 с.

В автобиографическом наброске «Понедельник роз» Борис Хазанов писал: «Моя жизнь была перерублена трижды. Первый раз, когда началась война, второй раз, когда меня посадили в тюрьму, и третий – когда пришлось эмигрировать».

Б. Хазанов (псевдоним Г. М. Файбусовича), писатель и переводчик, родился в Ленинграде, вырос в Москве. Изучал классическую филологию в Московском университете, был арестован по обвинению в антисоветской агитации, после лагеря окончил медицинский институт в Калинин (Тверь), работал врачом в деревне и в Москве. В связи с участием в самиздате, публикациями за границей и т. д. подвергся преследованиям, в 1982 г. эмигрировал в Германию. Был одним из основателей и редактором общественно-политического и культурологического журнала «Страна и мир» (Мюнхен, 1984–1992). Лауреат премии «Литература в изгнании» (Гейдельберг) и нескольких премий Международного ПЕН-клуба. Автор романов, рассказов, эссе; публиковался в России и в переводах на западные языки. Живет в Мюнхене.

Руслан Горювий. Країна «У». (укр.). – Харків: Права людини, 2007. – 216 с.

Країна У – друга книга Руслана Горювоя – прозаїка і режисера. Погляд режисера, художника додає його розповідям дивовижну ясність деталей, справжність фрагментів відеоряду. У поєднанні з глибокою метафізичною трагічністю, якою пронизані всі твори, ця об'ємність характерів, деталей пейзажу і побуту, ніби відтворює нам світ – світ людей із країни з трагічною історією, країни з надзвичайним, унікальним прагненням до свободи і трагічним невмінням просто жити, просто бути.

Оповідання Горювоя не рясніють такими категоріями, як Бог, вічність, свобода, історія, проте, ці категорії незримо присутні в сюжетах і в характерах героїв. Можливо саме тому його проза, місцями реалістична, й навіть, документальна, місцями фантастична та ірреальна, є глибоко філософською.

Рыбаков С. И. Американский дневник украинского хирурга. (рос.). – Харьков: Права людини, 2009. – 180 с., фотоилл.

Настоящая работа не является ни художественным произведением, ни научным исследованием. Во времена многократных научных и частных визитов в Америку у Автора зародилось вначале неясное, а затем все более настойчивое желание обобщить и изложить в письменной форме свои впечатления об увиденном и услышанном в стенах ведущих хирургических клиник, где занимаются эндокринной хирургией.

Нейштадт М. И. Тропа моей жизни. (рос.). – Харьков: Права людини, 2010. – 300 с.

Марк Израилевич Нейштадт (1923–2008) уроженец Запорожья, где он и прожил почти всю жизнь, временами необычную, а местами и трагичную, даже для людей его поколения. Ему, еврею, удалось выжить на фронте в самом начале войны, в плену, куда он тоже попал не как все, а затем несколько лет на работах в Германии, что само по себе уже можно назвать чудом. Но книга не только об этом. Она о городе, который он любил, о школе и школьных друзьях, и вообще о жизни людей его поколения, на долю которых много чего выпало. Надеемся, что книга найдет своих читателей, особенно среди людей, которым интересно, как жили их деды и прадеды. Рукопись печатается с небольшими сокращениями.

Огурцов П. А. Конспект: Роман. (рос.). – Харьков: Права людини, 2010. – 512 с.

«Конспект» – автобиографический роман, написанный архитектором Павлом Андреевичем Огурцовым (1913–1992). Основные события романа разворачиваются в Харькове с 1920-х по 1941 гг. и Запорожье 1944 – 1945 гг. и подаются через призму восприятия человека с нелегкой судьбой, выходца из среды старой русской интеллигенции. Предлагая вниманию читателей весьма увлекательный сюжет (историю формирования личности на фоне эпохи), автор очень точно воссоздает общую атмосферу и умонастроения того сложного и тяжелого времени. В романе представлено много бытовых и исторических подробностей, которые, скорее всего, неизвестны подавляющему большинству наших современников. Эта книга наверняка вызовет интерес у тех, кому небезразлична история нашей страны, и кто хотел бы больше знать о недавнем прошлом Харькова и Запорожья. Кроме того, произведение П. А. Огурцова обладает несомненными литературными достоинствами, в чем мы и предлагаем вам, дорогие читатели, убедиться.

Руслан Горовий. Buenos dias, chica. (укр.) – Харків: Права людини, 2011 р. – 320 с.

Герої творів цієї збірки – в основному чоловіки. Вони звичайнісінькі люди, котрих можна зустріти будь-де. Різні за віком, світосприйманням, досвідом вони потрапляють у різні життєві ситуації й зазнають цікавих пригод. Однак їх об'єднує одне – бути чесним із самим собою, а з довколишнім світом – як вийде...

Автор не нав'язує свого ставлення до персонажів, проте в читача виникає бажання «приміряти» життя героїв на себе, поміркувати і, врешті, дійти єдино правильного висновку – життя триває...

Шелковий С. К. На улице Пушкинской...: проза, эссеистика. (рос.). – Харьков: Права людини, 2011. – 336 с.

В новую книгу известного писателя Сергея Шелкового, автора двух десятков книг и лауреата ряда литературных премий, включена автобиографическая проза «Кровь, молоко», на страницах которой оживают реалии харьковской жизни 50-ых и 60-ых годов прошлого века, а также эссеистские работы разных лет, посвященные русским поэтам О. Мандельштаму, В. Нарбуту, М. Рахлиной, О. Бондаренко.

Кириленко А. В. Избранные сочинения (рос.). – Харьков: Права людини, 2012. – 56 с.

В издание вошли избранные поэтические и драматические произведения автора на русском и английском языках. Окунувшись в мир образов, эмоций, чувств, каждый читатель и читательница не смогут остаться равнодушными. Они обязательно найдут отклик в сердце даже самого изощренного ценителя литературы.

Подольский С. К. Fuimus! (рос.). – Харьков: Права людини, 2012. – 84 с.

История одной харьковской дружеской компании в фотографиях, сделанных и отобранных автором – Семёном Подольским (1936–2011). «После смерти ближайших друзей он чувствовал себя в ответе за то, чтобы оставить „отчет“ о том, чему он был свидетелем и соучастником. То, что он успел сделать и закончить эту книгу, – почти чудо, редкое в наше суматошное время, но вполне естественное, если речь идет о Семене Подольском» (А. Алтунян).

Ландкоф В. Н. Параллельно яру. (рос.). – Харьков: Права людини, 2012. – 240 с. фотоилл.

Тульчинский А. А. Nonfiction tales. Невыдуманные истории. (рос.). – Харьков: Права людини, 2013. – 136 с., фотоилл.

Книга представляет собой сборник писем, которые автор, оказавшийся 20 лет назад в Америке, писал своим друзьям и родственникам. Америка не только оказалась Новым Светом, но и дала повод к воспоминаниям о жизни в Советском Союзе и даже к размышлениям о странностях жизни вообще. Для издания письма не редактировались (лишь удалены кое-где чисто личные детали), и персонажи – советские инженеры, афро-американские кухонные рабочие, студенты, фермеры, диссиденты,

поэты, люди «простые» и довольно известные – приходят к читателю такими, какими их видел автор в обычной жизни. Но главный герой книги – поток жизни как неисчерпаемый источник удивления её разнообразием.

Рыбаков С. И. Учитель и его окружение. Последние десять лет вместе. (рос.). – Харьков: Права людини, 2014. – 160 с., фотоилл.

Книга посвящена выдающемуся украинскому хирургу XX столетия профессору Михаилу Исидоровичу Коломийченко, который более полувека жил и работал в Киеве. В ней описаны жизненный путь профессора М. И. Коломийченко, его основные научно-практические достижения, его клиника и окружение – соратники и ученики, общественная деятельность. Представляют интерес сведения об учителях и предшественниках профессора М. И. Коломийченко, его взаимоотношениях с коллегами, земляками, отдельные эпизоды его личной жизни.

Книга может быть рекомендована для хирургов, врачей общего профиля, студентов медицинских университетов, историков медицины.

Горбаль М. А. Повернення. Роман / М. А. Горбаль. (укр.). – Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 360 с.

У постсоветській Україні, спотвореній комуністичною пропагандою, засміченій кагебістськими сексотами та імперською агентурою, журналіст Олег отримує містичне завдання світлом правди очистити край від скверни – «Рівняти дорогу Йому».

Пророцтва Божого Провидіння дають підставу авторові закінчити роман оптимістично: над нашим, спраглим очищення краєм, пролився дощ благодаті Божої.

Завадский И. Б. Тюремные дневники / И. Б. Завадский; сост. Е. Е. Захаров. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 184 с.

23 марта 2012 года всемирно известный аккордеонист-виртуоз Игорь Завадский был задержан по обвинению в растлении несовершеннолетних. Он был водворены в Киевский СИЗО, где находится до сих пор. 10 июля 2014 года суд первой инстанции Завадского к 13 годам лишения свободы. Чтобы его обесчестить, против него ведут мощную пропагандистскую кампанию. По мнению защиты, дело сфальсифицировано, а Завадский невиновен. 20 августа началось апелляционное рассмотрение.

Вниманию читателя предлагаются отрывки из тюремных дневников, показывающие подлинное лицо их автора – бесконечно доброго и светлого человека, который сумел остаться оптимистом в нелегких условиях лишения свободы, находясь под катком несправедливого уголовного преследования.

Вул С. М. Где-то в одной лодке / С. М. Вул. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство права человека», 2015. – 568 с.

Семен Моисеевич Вул (1928–2014), известный в Украине и за ее пределами эксперт-криминалист, создатель теории судебного автороведения, всю жизнь наряду с основной работой писал прозу – поначалу урывками, а последние 20 лет жизни – систематически. Его произведения ярко и точно повествуют о времени, в котором жил автор, для них характерны психологичность и философско-гротескное осмысление действительности.

В 2002 году издательство «Фолио» выпустило в свет первую книгу Семена Вула «...А был ли мальчик», в которую вошли роман «Играем Пруста или: А был ли мальчик?», повести и рассказы.

Предлагаемая вниманию читателя книга включает лучшие образцы творческого наследия писателя. Почти все повести и рассказы публикуются впервые.

Орел І. Є. Хроніка одного батальйону / Ігор Орел. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. – 180 с. [32] арк. фото.

Два роки тривають бойові дії на сході України. Автор книги з перших днів збройного конфлікту захищав рідний Донбас у складі батальйону «Айдар».

Правда про ці події досить суперечлива. Але суспільство має знати, що насправді відбувалось на Донбасі. Письменник без прикрас відтворює події 2014 року, без емоцій та власних оцінок відображує хронологію становлення батальйону «Айдар» та усіх суміжних подій.

Війну не можна прикрашати. Вона така, як є...

Романов М. В. Сказки из глубин / Михаил Романов; художники: Вера Дегтярева, Яна Струнина, Маша Костина, Юлия Ерко. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 140 с. рис.

Собрание «Сказок из глубины» содержит несколько историй, повествующих с одной стороны об очень необычных, а с другой о вполне реальных событиях, которые могут быть сказочными или повседневными, пугающими или радующими, удивительными или ожидаемыми. Они о том, что рядом, о том, что знакомо каждому, но чему мы не привыкли уделять внимания. Сказки из сборника говорят о поэзии всего происходящего.

Книга оформлена замечательными иллюстрациями группы художников Платформы творческой реализации, которые визуализировали произведения.

Книга ориентирована на широкий круг читателей разных возрастных групп, начиная с детей в возрасте от шести лет и заканчивая взрослыми, которым не чужда нелинейная поэтика мира.

Романов М. В. В желудке у кита / Михаил Романов; иллюстр. Платон Романов. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 80 с.

Книга «В желудке у кита» является размышлением на библейские темы. В основе лежит мало пространственная история пророка Ионы, деяния которого описаны в канонических текстах предельно сжато. Автор предпринял попытку поэтического исследования и осмысления этой истории. Читателю предлагается путешествие в страну интерпретаций и предположений, которые могут открывать новые грани известного. Кроме этого, в книге приведен неизвестный диалог Ионы со своим учеником, в котором он излагает некоторые догадки о пути ищущего человека.

Произведение рассчитано на широкий круг читателей, которым интересны поиск, открытие, обретение и свет.

Обложку книги готовил шестилетний художник, который лишь поверхностно ознакомился с произведением, но приник в самую его суть.

Паныч П. А. Оставь надежду всяк сюда входящий / П. А. Паныч; сост., предисл. Е. Е. Захаров. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2016. – 280 с.

Эта книга – типичный пример биографической прозы, и в ней нет ничего выдуманного. Это исповедь бывшего заключенного, 20 лет проведенного в самых жестоких украинских исправительных колониях, испытавшего самые страшные пытки. Но автор не сломался, он остался человечным и благородным, со своими понятиями о чести, достоинстве и справедливости. И книгу он написал прежде всего для того, чтобы рассказать, каким издевательствам подвергаются заключенные, прекратить пытки и привлечь виновных к ответственности.

Спивак Б. А. Воспоминания военного хирурга / Б. А. Спивак. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2017. – 204 с. фотоилл.

Бениамин Спивак подарил нынешнему и будущим поколениям правдивый, подробный, сердцем и совестью продиктованный автобиографический рассказ о великой войне против нацизма, а также о последующем служении своём и коллег в рядах армии и в мирной жизни, скромно назвав свою книгу «Воспоминания военного хирурга».

Это исповедь не стороннего человека, а непосредственного участника великих сражений. Рассказ врача, вернувшего к жизни тысячи людей. Каждый из нас, участников той войны, с любовью и признательностью вспоминает солдат в белых халатах – военврачей, военфельдшеров, медсестёр, санитаров – добрых, самоотверженных спасителей многих жизней.

Бениамин Спивак (1920–2015) был верен людям и своей профессии врача, которую он пронёс, как знамя, через всю свою жизнь. Его книга – яркая страница великой Энциклопедии военного поколения и его последующего служения людям в мирные дни.

Рыбаков С. И., Сичинава Р. М. Трансплантационные методы лечения недостаточности коры надпочечников. Монография / С. И. Рыбаков, Р. М. Сичинава. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2017. – 184 с.

В клинической практике наблюдается значительный рост числа случаев недостаточности коркового вещества надпочечных желез, как первичной, так и вторичной. Существующие методы лечения гипокортицизма синтетическими глюко- и минералокортикоидными гормонами не всегда эффективны и сопровождаются частыми осложнениями. Предложен новый метод лечения хронической недостаточности коры надпочечников путем трансплантации органных и клеточных культур надпочечников плодов человека и новорожденных поросят. Трансплантация показана больным с постадреналэктомическим гипокортицизмом, при болезни Аддисона, вторичной надпочечниковой недоста-

точности и гормонозависимости в результате длительного приема глюкокортикоидов при бронхообструктивных заболеваниях, болезнях крови, суставов.

Работа рекомендуется врачам-эндокринологам, трансплантологам, пульмонологам, гематологам, ортопедам, научным работникам.

Санчук В. Г. Consolamentum / В. Г. Санчук. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 306 с.

Виктор Санчук, 1959, Москва. С 1999 – в Нью-Йорке. Поэт, поэтический переводчик (на русский с немецкого и с южных славянских языков), прозаик и журналист. Стихи – с 1982. Первая публикация – 1983 в русской эмигрантской прессе. В 1988–1992 сотрудник неподцензурных информационных изданий СССР. Автор нескольких книг стихов, поэтических переводов и прозы, а также множества публикаций в России, США, Германии, Австрии, Франции и др.

Бордун В. В. Харьковский ГУЛАГ. Невыдуманные истории из тюремной жизни / В. В. Бордун; предисл. Е. Е. Захарова. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2019. – 184 с.

Вниманию читателя предлагается описание самого страшного, на наш взгляд, учреждения исполнения наказаний в уголовно-исполнительной системе Украины – Алексеевской колонии № 25 в Харькове. Автор – немолодой уже человек, прошедший в заключении 34 года, с 1975 по 2015 с небольшими перерывами. Последняя его отсидка длилась 18 лет, из-за добавления срока за злостное неповиновение администрации учреждения по статье 391 УК Украины.

Краснящих А. П. Писатели в Харькове. Слуцкий. (рос.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2020. – 192 с., фотоилл.

Родившийся в Славянске Борис Слуцкий (1919–1986) с 1922-го по 1937 год жил в Харькове: детство и отрочество. «Как будто бы доброе дело / я сделал, что в Харькове жил <...>» («Тридцатые годы»). Книга об этом – эпохе Слуцкого в Харькове: «Жизнь, состоявшая из школы, / семьи, и хулиганской улицы, / и хлеба, до того насущного, / что вспомнить тошно <...>» («Читали, взглядывая изредка...»). Об эпосе Харькова, созданном Слуцким в шести десятках стихов (баллад; они во второй части книги собраны единым блоком, впервые), и о харьковском языке, изменившем у Слуцкого, по выражению Иосифа Бродского, всю «тональность послевоенной русской поэзии».

«Я вырос на большом базаре, / в Харькове <...>» («Музыка над базаром»), «Как говорили на Конном базаре? / Что за язык я узнал под возами? // <...> Здесь я учился, и вот я – каков. / Громче и резче цеха кузнечного, / Крепче и цепче всех языков / Говор базара» («Как говорили на Конном базаре?..»).

Для всех, интересующихся поэзией, Харьковом, Слуцким – и ответом на вопрос «Слуцкий ты / Или советский?» (Всеволод Некрасов).

ПОЕЗІЯ

Василь Стус. Золотокося красуня: Вірші (укр., рос.). – Харків: Око, 1995. – 128 с.

До цієї збірки увійшли найкращі на думку упорядника вірші відомого українського поета Василя Стуса. Щонайменше половина цих віршів не друкувалася до недавнього часу, бо знаходилася в архівах КДБ.

Ігор Калинець. Слово триваюче: Поезії. (укр.). – Харків: Фоліо, 1997. – 542 с.

Ірина Жиленко. Євангеліє від ластівки: Вибране з десяти книг. (укр.). – Харків: Фоліо, 1999. – 544 с.

Рахлина М. Д. Октябрь, на июль похожий. (рос.). – Харьков: Фолио, 2000. – 112 с.

Марлена Рахлина – известный поэт, автор ряда книг стихов и переводов, публикаций в периодике в Украине, России, США, Франции, Израиле («Новый мир», «Континент», «Русская мысль», «Литературная газета», «Радуга» и др.). Перед читателем книга ее новых стихов, почти вся написанная в октябре 1999 г. – июле 2000 г.

Дорошко-Берман Н. С. Галатей: Стихи и песни. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 104 с.

В сборник вошли избранные стихи и песни Н. Дорошко-Берман (1952–2000), харьковчанки, умершей в Израиле после тяжелой болезни. Большая часть текстов публикуется впервые. При жизни Наташи вышла единственная тоненькая книга ее стихов «Песни» (М: «Прометей» МГПУ им. В.И. Ленина;

Свердловск: «Старт», 1991). Некоторые стихи печатались в «Антологии современной русской поэзии Украины» (Харьков, 1998, т. 1), а также в американских и израильских русскоязычных газетах.

Для тех, кто не прельщается в поэзии внешней мишурой и интеллектуальными изысками, а по-старинному ищет в ней прежде всего глубокого и точного выражения человеческих чувств, эта книга может стать настоящим другом и собеседником.

Рахлина М. Д. Чаша. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 112 с.

Счастье – это дар, гораздо более редкий, чем талант. Совпадение этих качеств у Марлены Рахлиной делают ее поэзию необычной, яркой, живой. При всем том ей присуще подлинное христианское смирение. Жизнь и смерть, боль и горе – автор все принимает без ропота. Живу – значит, приму все, значит – обо всем напишу. И в самих этих стихах – жизнь и надежда.

В книгу «Чаша» включены стихи, написанные в 2000–2001 г.г.

Клемент И. Г. Стихотворения и поэма. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 176 с.

«Электричка на Москву» – первая книга стихов замечательной русской поэтессы Инны Клемент. Книга – посмертная, тексты стихов имеют разночтения, поскольку составителям неизвестно, какой из вариантов автор считала выправленным, последним.

Добрынина В. Б. Вечные темы. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 88 с.

Новая книга Виктории Добрыниной составлена из стихотворений, написанных в последние годы.

Заславский Р. З. Ранние сумерки. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 136 с.

«Ранние сумерки» – тринадцатая книга лирики Риталия Заславского. А еще книги для детей, в том числе повесть «Тяпа», переведенная на японский и некоторые другие языки, «взрослые» повести и рассказы, мемуары, более полусотни переводных книг, публикации в журналах «Новый мир», «Октябрь», «Дружба народов», «Юность», «Грани», «Радуга» и многих-многих других.

Работа одного из старейших русских поэтов, живущих на Украине, продолжается.

Фишелева А. Я. Города, дороги. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 80 с.

Во второй сборник А.Я. Фишелевой (1923–2001) вошли стихи, написанные в последние годы, как на родине, в Харькове, так и в Израиле, где ей довелось прожить несколько лет.

Поэзия Анны Фишелевой покоряет свежестью взгляда на мир, непредсказуемостью ассоциативного мышления, глубиной чувства и изяществом формы.

Юрий Супоницкий. Откровения осени. (рос.). – Харьков: Фолио, 2001. – 112 с.

Поэт Юрий Супоницкий – гражданин Израиля, врач-анестезиолог, офицер израильской армии – родился на Украине. Не случайно его вторая книга выходит здесь. Поэт, воин, врач... Глубокий философский романтизм, свойственный его стихам, позволяет понять, что все три ипостаси для автора естественны и верны. Но главным среди трех остается поэт, пишущий символическую летопись бытия. Это стихи не эмигранта, выросшего в другой языковой среде, а философа и мастера пера (шпаги, скальпеля), который постоянно чувствует грань между жизнью и небытием и всегда на стороне жизни.

Бондар-Терещенко І. Постебня. Поезій книга IV. (укр.). – Харків: Фоліо, 2001. – 80 с.

Четверта книга поезій І.Бондаря-Терещенка являє собою своєрідну «слобідську» абетку постструктурального письма і логоцентристської ментальності.

Бондар-Терещенко І. Коза-Дерида. Поезій книга V. (укр.). – Харків: Фоліо, 2002. – 72 с.

Жиленко І. В. Цвітіння сивини. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 104 с.

Відома українська поетеса Ірина Жиленко в новій книзі вишукано опоетизовує вечір людського життя – старість, ніж схід. А осінь, в якій присутня поезія, – це вже не осінь, а осіння весна, коли квітуча сивина і життя оновлюється, мов стара ікона.

Леся Лисенко. Тінь тіней. (укр.). – Харків: Фоліо, 2003. – 288 с.

Данилкіс В. О чем болит душа... (рос.). – Харьков: Фолио, 2003. – 120 с.

В книгу стихов и песен талантливого актера и поэта Вадима Данилкіса, трагически погибшего 2 октября 2002 года, вошли произведения разных лет. Это лирические и иронические стихотворения, часто похожие на маленькие пьесы. В стихах последнего десятилетия тонко описаны новые характеры и реалии современной жизни в бывшем Советском Союзе, тут гуляет ветер потерь и бездомности.

Остроумно и ярко поэт представляет то и дело возникающие комические ситуации, связанные с теми же историческими переменами.

Стихов автобиографических здесь немного, но, по сути, большая часть этой книги может быть воспринята читателем как личное, им самим пережитое.

Большинство стихотворений Вадима Данилкиса публикуется впервые.

Инна Захарова. Пустыня. (рос.). – Харьков: Фолио, 2004. – 104 с.

«Пустыня» – третья книга поэта Инны Захаровой. Основная тема книги – духовная катастрофа XX века, переживаемая всем человечеством, особенно затронувшая Российскую империю и ее преемника – СССР. Автор воспринимает ее и как свою личную духовную катастрофу, которую, тем не менее, человек обязан пережить, преодолеть и осмыслить. Обязанность поэта – еще и рассказать об этом.

Васильев В. Д. Я был писаришка штабной. (рос.). – Харьков: Фолио, 2005. – 104 с.

Владимир Васильев пишет стихи и прозу. Публиковался в журналах, альманахах, антологиях. Автор книг стихов «Бытовой романс» (Харьков, «Крок», 1998) и «Пока не закончилось время...» (Москва, «Локис», 2002). Член Союза писателей Москвы. «Я был писаришка штабной...» – первая книга прозы Владимира Васильева.

Сергей Грибов. Стихи (1954–2000 г.г.). (рос.). – Харьков: Фолио, 2005. – 504 с.

Стихи, уникально сочетающие музыку и мысль с поразительной метафоричностью, в которой реалии нашего мира, нашего бытия и мистическое видение поэтом реалий других миров и пространств образуют единое целое, пронизанное духовными и нравственными императивами.

Яркий, красочный, непривычный лирический и философский строй стихов не оставит равнодушными знатоков и ценителей истинной поэзии, подтолкнет их к размышлениям, свойственным, к сожалению, не всем из нас.

Рахлина М. Д. Прозрачные слова. (рос.). – Харьков: Права людини, 2006. – 128 с.

Марлена Рахлина – известный поэт, автор ряда книг стихов и переводов, публикаций в периодике в Украине, России, США, Франции, Израиле («Новый мир», «Континент», «Русская мысль», «Литературная газета», «Радуга» и др.). Перед читателем книга ее новых стихов, большинство их написано в последние пять лет.

Наталія Маринчак. Нестримно. (укр.). – Харків: Права людини, 2008. – 80 с.

Ліризм як зосередженість на спогляданні всього, що можна споглядати, і переживанні того, що мушиш пережити, драматичне сприйняття сучасної реальності, напруженість почуттів, відчуття трагізму зовнішнього, а головне внутрішнього існування, трагізму, який і робить твоє життя ціннісно значущим і невимовно прекрасним, спрямованість на подолання внутрішньої екзистенційної кризи, а звідси відкритість до перспективи подальшого шляху, любов до світу в його найтонших проявах і найдрібніших деталях – такі є властивості лірики Наталії Маринчак, перша книжка якої саме тому не прикидається, а є сучасною і адресованою сучаснику.

Васильев В. Д. На краю у прошлого: Стихи. (рос.). – Харьков: Права людини, 2008. – 76 с.

Владимир Васильев пишет стихи и прозу. Публиковался в журналах, альманахах, антологиях. Автор книг стихов «Бытовой романс» (Харьков, «Крок», 1998) и «Пока не закончилось время...» (Москва, «Локис», 2002). Член Союза писателей Москвы. «Я был писаришка штабной...» – первая книга прозы Владимира Васильева.

Василь Стус. Поезії. Стихи. (укр., рос.). – Харків: Права людини, 2009 р. – 184 с.

До цієї збірки увійшли вибрані поезії великого українського поета Василя Стуса (1938–1985). Книга видана двома мовами, переклади російською виконані Олександром Купрейченком. Значна частина цих поезій раніше російською мовою не перекладалася.

Инна Захарова. Концепция света. (рос.). – Харьков: Права людини, 2010. – 120 с.

Леся Лисенко. Не сама. Вірші 2002–2010. (укр.). – Харків: Права людини, 2011 р. – 128 с.

Инна Захарова. Избранное. (рос.). – Харьков: Права людини, 2011 р. – 472 с.
Избранные стихи 1977–2011 гг.

Ольга Дунебабіна. Ферма. Першоквітнева байка. (укр.). – Харків: Права людини, 2011 р. – 16 с.

Гольденберг И. С. «О, память сердца!..». (рос.). – Харьков: Права людини, 2012 р. – 88 с.

Инна Захарова. Наш город спит. (укр.) – Харків: Права людини, 2012 р. – 44 с.

Наталія Маринчак. Stop.ua. (укр.) – Харків: Права людини, 2013 р. – 108 с.

В час великих перевтілень, скорочень, абревіатур, глобалізації та інтерактивного спілкування, коли межі простору реального та віртуального розмиті і подекуди деформують свідомість сучасної людини, настає момент коли слід зупинитися. STOP.UA – це збірка поезій Наталії Маринчак, що запрошує зупинитися і побачити світ, у якому живеш трішки з інакшого боку. STOP.UA – пропонує в час, коли унікальність робиться трьома поєднаннями клавіш ctrl a, ctrl c, ctrl v, зупинитися і відчутти справжність життя без копіпасти.

Либерман М. В. Транзит. (рос.) – Харків: Фолио, 2013. – 320 с.

Стихи, включенные в четвертый сборник автора, включают три раздела, из которых первые два первоначально были задуманы как отдельные книги. В третьем разделе собраны стихи разных лет, не публиковавшиеся ранее. Так или иначе, собранные воедино, они являются продолжением попытки разглядеть себя в зеркале времени, и через это отражение заглянуть в зазеркалье сквозь призму собственного «я» в то, что, по сути, и есть наш мир. Здесь нет придуманного лирического героя, автор не боится говорить от своего имени и не лукавит сам с собой. И то, что ему открывается, чаще всего окрашено не в светлые тона, хотя сам спектр весьма разнообразен. При этом привлекаются разные формы, от ярко выраженного минимализма до не всегда обоснованной усложненности. В центре внимания собственный мир противоречий, переживаний, соотношение жизни и смерти в обыденном существовании, а в философском смысле – квантовость мира, в том числе, нашего бытия, как соединение многомерной иллюзорности и столь же многомерной реальности в каждый конкретный момент.

Павлычко Д. В. Єврейські мелодії. Еврейские мелодии. (укр., рос.) – Харків: Права людини, 2014. – 128 с.

Эта книга – первая попытка объединить в одном издании оригиналы трех циклов стихотворений старейшего из современных украинских поэтов Д. В. Павлычко на темы еврейской истории и религии, Холокоста, против юдофобии и нацизма. Параллельно текстам украинских оригиналов помещены переводы на русский язык, выполненные Феликсом Рахлиным. Ранее (за исключением четырёх стихотворений цикла «Еврейские мелодии»), эти произведения на русский язык не переводились.

Дмитро Павлычко родився в 1929 г. в Галичине (ныне Ивано-Франковская область) в бедной крестьянской семье. Сосед-еврей помог родителям дать мальчику образование. В годы нацистской оккупации подросток стал свидетелем кровавых расправ гитлеровских захватчиков с тысячами евреев. Оккупантами был расстрелян его друг-еврей, а также родной брат Дмитрика – Петро (вся семья Павлычко – украинцы). В своем творчестве поэт ищет и находит общее в исторических судьбах еврейского и украинского народов.

Фишелева А. Я. Избранное / Фишелева А. Я.; сост. Захарова И. Б.; послесл. Красиков М. М. (рос.) – Харків: ООО «Издательство права человека», 2016. – 160 с.

Эта книга составлена из двух сборников поэта Анны Фишелевой (1923–2001) «Города, дороги» и «Дожди. Деревья», дополненная стихами, не вошедшими в сборники.

Поэзия Анны Фишелевой покоряет свежестью взгляда на мир, непредсказуемостью ассоциативного мышления, глубиной чувства и изяществом формы.

Своеобразие ее стихов заключается в их живой и убедительной достоверности, они внушают веру в подлинность всего пережитого ею. Стихи говорят о боли потери любимого человека, о трудностях контактов с близкими людьми, о несправедливости устройства мира. Но в то же время, в них отчетливо звучит восприятие Бога и вера в него. Стихи из книги публиковались в израильской периодике и вызвали большой интерес читателей.

Нова Харківська поезія та проза / колектив авторів; упоряд. А. А. Троян. (укр., рос.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2016. – 100 с.

«Нова харківська поезія та проза» – збірка творів двадцяти харківських письменників, які тільки починають свій творчий шлях або мають небагато публікацій. Книга вміщує переважно поезію на різні теми (від кохання до зображення соціальних проблем), однак тут ви знайдете кілька прозових творів. Збірка тісно пов'язана із «Вечорами українськомовної прози та поезії» (автор ідеї та ведучий – Арсеній Троян), на яких усі автори збірки читали свої твори. Основні концепції і «Вечорів...», і цієї книги – підтримка української мови в російськомовному Харкові, а також надання можливості висловитись «немедійним» харківським письменникам.

Захарова И. Б. Сны / И. Б. Захарова; вступ. статья В. А. Маринчак. (рос.) – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2017. – 144 с.

Логика содержания, композиция и поэтика седьмой книги стихов Инны Захаровой «Сны» может быть представлена через образ наплывающих, теснящихся, борющихся друг с другом снов. Об утраченном прошлом и предвосхищаемом будущем. Снов о подвигах и героях и снов, рождающих чудовищ. Уводящих от реальности и зовущих к действию. Тех, которые нужно стряхнуть с себя, и тех, которые сами понуждают проснуться. Но время сновидений не может длиться без конца. Пробуждение неизбежно.

Шелковий С. К. Лєвова доля / поезії, вступна стаття, переклади – С. К. Шелкового. (укр., рос.) – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. – 168 с.

Нова збірка поезій відомого поета Сергія Шелкового, автора багатьох книг і лауреата кількох літературних премій, – це роздуми митця про Україну та Європу, про Львів український і Львів європейський.

Рідне місто поета, величне місто Лева, стає для нього символом плідної взаємодії багатьох культур упродовж сторіч і водночас символом духовного розвитку та зміцнення нової, довгоочікуваної і вистражданої, України.

П'ятий конкурс «Международная Славянская Поэтическая Премия» 2017: поэтический сборник / Сост. С. К. Шелковий. (укр., рос., біл., пол., болг., серб., чес.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 192 с.

В итоговом сборнике опубликованы произведения лауреатов, дипломантов и некоторых участников пятого творческого конкурса «Международная Славянская Поэтическая Премия» для молодых поэтов, пишущих на разных славянских языках. В разделе «Приветствие через поколение» публикуются также стихотворения и переводы членов международного жюри Конкурса.

Шелковий С. К. Лєто в разгаре. Стихи / С. К. Шелковий; Б. В. Курацинова перевод, вступительная статья; П. Шулиста перевод. – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2018. – 104 с.

Первые две главы новой книги-билингвы известного поэта Сергея Шелкового «Лето в разгаре» составили переводы его стихотворений на словацкий язык, выполненные Беатой Варговой Курациновой и Петром Шулистой.

В третьей главе «И в алых каплях колкий куст...» представлены стихотворения автора, обращённые к теме Словакии и славянства в целом, и переводы С. Шелкового со словацкого языка на русский.

Шелковий С. К. Божич–Рожество. Стихи / С. К. Шелковий; В. Ягличич перевод. (рос., серб.). – Харьков: ООО «Издательство „Права человека“», 2019. – 204 с.

Книга «Божич–Рожество» – живой пример взаимодействия родственных славянских культур. Это книга переводов с русского языка на сербский стихотворений Сергея Шелкового, автора более 30 книг, лауреата нескольких литературных премий. Переводы выполнены известным сербским поэтом и переводчиком Владимиром Ягличичем.

Сокульський І. Г. Владар каменю: Вірші. (укр.). – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2020. – 212 с.

Увазі читача пропонується перевидання першої книги видатного українського поета Івана Григоровича Сокульського (13.07.1940 – 22.06.1992). Він встиг укласти її сам, але потримати в руках не судилося – виснажливе тюремне й табірне життя, нескінченні карцери спричинили його ранню смерть. Проте справжня поезія безсмертна!

НОТНІ ВИДАННЯ

Академія акордеона Ігоря Завадського. Випуск 1. [Ноти] // І. Б. Завадський. – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. – 104 с.

У цій збірці представлена тільки частина репертуару Ігоря Завадського, складність якого розрахована як для початківців навчання гри на кнопковому або клавішному акордеоні, так і для професійних виконавців. Акцент у своєму репертуарі І. Завадський завжди робить на музику, що пройшла випробування часом і знану в усіх країнах світу. Використовуючи унікальні можливості акордеона, І. Завадський своїми обробками, транскрипціями і перекладеннями дає нове дихання кращим музичним зразкам різних жанрів, у першу чергу – в класичній музиці. У цій збірці ви знайдете твори (чи їх частини) для концертного виконання. Деякі з них можна включати і в конкурсні програми для різних вікових або жанрових категорій. В оригіналі ці твори написані для органу, скрипки, флейти, гітари, фортепіано, бандонеона, хору, камерного і симфонічного оркестрів. Спеціально для дітей Ігор представляє свою композицію «Даніельф». Усе, що ви знайдете в цьому і в наступних випусках «Академії акордеона», у виконанні Ігоря Завадського є в його музичних альбомах (дискографія – на обкладинці).

ЗМІСТ

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ.....	2
СЕРІЯ БРОШУР ІНСТИТУТУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ООН «ПРАВА ЛЮДИНИ. ВИКЛАД ФАКТІВ».....	7
ПРАВА ЛЮДИНИ. ІНШІ ВИДАННЯ	10
ВИДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ, НІМЕЦЬКОЮ ТА ПОЛЬСЬКОЮ МОВАМИ.....	50
ІСТОРИКО-МЕМУАРНА СЕРІЯ.....	57
ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ.....	74
ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА.....	81
НОТНІ ВИДАННЯ	90

ДЛЯ НОТАТОК